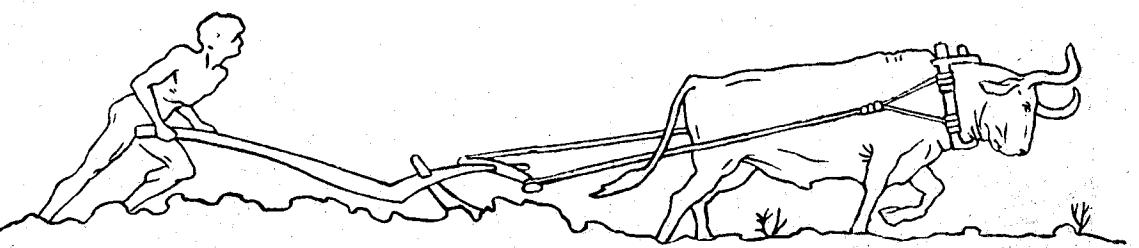

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ

ΥΠΟ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΔΑ

ΕΤΟΣ Ζ 28. ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1907

ΣΧΟΛΗ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» ΚΕΝΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΑΝΤΕΛΛΑΣ

Είς τὸ πρόγραμμα τῶν «Παναθηναίων». Εάπο τῆς ἰδρύσεώς των περιελήφθη ἡ διάδοσις τοῦ καλλιτεχνικοῦ αἰσθήματος. Ὁχι μόνον μὲ ἔργα καλλιτεχνικά. Απεβλέπαμεν ἀκόμη μακρύτερα. Ἡθέλαμεν νὰ ἐμπνεύσωμεν τὴν ἴδεαν τοῦ καλοῦ εἰς κάθε ἐκδήλωσιν τῆς ζωῆς· εἰς τὴν βιοτεχνίαν. Βιοτεχνίαν δμως ἐλληνικήν. Απὸ τὸν πλοῦτον τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ βυζαντινοῦ κόσμου, τόσων ποικίλων καὶ τῶν δύο, καὶ τόσων διαφορετικῶν, νὰ δημιουργηθῇ κάτι νέον, τὸ δποῖον ν' ἀγαπήσῃ ὁ Ἑλλην ἀπομακρυνόμενος σιγὰ σιγὰ ἀπὸ τὰ ξένα.

Οχι σχολαστικοὶ σωβινισταί. Τὸ καλὸν ὑπὸ οἰανδήποτε μορφήν, ξένην ἢ ἴδικήν μας. Ὅμως κάθε ἔθνος ἔχει ἴδικόν του τρόπον ζωῆς, ἴδικά του σκέψεις, ἴδικά του συναισθήματα. Ή παράδοσις εἶναι ἡ πλουσιωτέρα καὶ ἡ πλέον γνωρία πηγή, ἀπὸ τὴν δποῖαν ἀντλεῖ στοιχεῖα διὰ νὰ στολίσῃ τὴν ζωήν του. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ θὰ δώσουν τὸν ἴδιαιτερον χαρακτῆρα εἰς ἓν ἔργον τέχνης. Καὶ θὰ ἐκταθῇ ὁ χαρακτῆρας αὐτὸς καὶ εἰς τὰ ἀντικείμενα, ποὺ ἀποτελοῦν τὸν καθημερινὸν βίον εἰς δλας τον τὰς λεπτομερείας μέσα εἰς τὸ σπίτι, ἐκεῖ δποῦ θὰ διαφυλαχθῇ ἵερα ἢ ἀγάπη πρὸς ὅ,τι ἐθνικόν.

Ἐνήμαμεν ἀποταθῆ εἰς διαφόρους καλλιτέχνας καὶ διενθύντας βιοτεχνικῶν ἔργαστηρίων διὰ νὰ μᾶς βοηθήσουν εἰς τὸ ἔργον μας. Ἀλλ' ὁ δρόμος ποὺ ἥθελαμεν ν' ἀνοίξωμεν δὲν ἦτο τόσον εὔκολος. Προσεκρουσμεν εἰς τὸν μεγαλείτερον σκόπελον κάθε ποινανίας: τὴν συνήθειαν, καὶ εἰς ἄλλο ἀκόμη σοβαρώτερον τὴν προκατάληψιν δτι καθετὶ εὐρωπαϊκὸν εἶναι καὶ τέλειον. Ἀλλὰ τὴν τελειότητα αὐτὴν θέλομεν καὶ ἡμεῖς, ἐφαρμόζοντες την καὶ εἰς τὴν ἐλληνικὴν βιοτεχνίαν.

Ἐναν ἀπὸ τοὺς θερμοτέρους δπαδὸν τῆς ἴδεας αὐτῆς ενδήκαμεν τὸν κ. Ν. Θωμόπουλον. Τὸν γνωρίζοντας ἥδη οἱ ἀναγνῶσται μας. Μᾶς εἶχε κατασκευάσει τὰ ἐπιπλα τῶν «Παναθηναίων», ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῆς ἀρχαίας τέχνης. Εἰς τὰ σημερινὰ ἐπιπλα εἶχε δόσει μορφὴν ἐλληνικήν, διαπλάτιτων αὐτὴν σύμφωνα μὲ τὸ σύγχρονον πνεῦμα καὶ τὰς σημερινὰς ἀνάγκας. Καὶ ἐπέτυχε. Θα ἐνθυμοῦνται οἱ ἀναγνῶσται μας τὰς εἰκόνας τῶν ἐν λόγῳ ἐπίπλων ποὺ ἐδημοσιεύσαμεν ἄλλοτε εἰς τὰ «Παναθηναία».

Ο κ. Θωμόπουλος ἐξηκολούθησε ἐκτοτε παλαίων κατὰ τῆς ἀδιαφορίας τοῦ ποινοῦ. Καὶ ἡμεῖς μὴ ἔχοντες ἄλλον βοηθὸν εἰς τὸ

ΣΧΟΛΗ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» ΚΕΝΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΑΝΤΕΛΛΑΣ

πρόγραμμά μας, έλησμονήσαμεν σχεδὸν τὸν πόθον μας. Έλησμονήσαμεν δχι. Ανεβάλαμεν μὲ τὴν ἐλπίδα πάντοτε πάντα νὰ κάμωμεν.

Τώρα ἔσκεψθημεν διαφορετικά. Ἐφαρμόζομεν τὸ πρόγραμμά μας. Ἐγνωρίσαμεν μίαν κύριην ἐλληνικάτα μορφωμένην, διαπνεομένην ἀπὸ τὰς ἴδιας σκέψεις καὶ προκινημένην μὲ λεπτὴν αἰσθησιν. Τὴν Λᾶ Μαριγίτσαν Ζητουνιάτη, ἀδελφὴν τοῦ ἀγαπητοῦ συννεογάτον μας. Τὴν παρακαλέσαμεν νὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς τὸ ἔργον μας. Καὶ ἀνέλαβε μὲ εὐγενῆ προσθυμίαν τὴν διεύθυνσιν τῆς ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» ΚΕΝΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΑΝΤΕΛΛΑΣ, τὴν ὁποίαν ἰδρύσαμεν ἀπὸ τὸν περασμένον Σεπτέμβριον καὶ ἡ ὁποία λειτουργεῖ ἔκπτοτε μὲ πρόγραμμα ὠρισμένον. Περὶ τὰς 30 ἔργατides, κορίτσια ὅλων τῶν κοινωνιῶν τάξεων ἔργαζονται εἰς τὴν σχολήν μας. Ἐχομεν τὴν συναίσθησιν δι τὸν ἔνδον συμβάλλομεν εἰς τὴν διάδοσιν τῆς ἀγάπης πρὸς δι τὸν προέρχεται ἀπὸ τὸν τόπον

μας καὶ συνδέεται μὲ τὴν ζωὴν μας, ἐξ ἄλλον δι τὸν παρέχομεν ἔργασίαν εἰς τόσα κορίτσια. Πρόπει ἐδῶ νὰ ἐξάρωμεν τὴν ἴδιατέραν ἀγάπην καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ποὺ δείχνουν αἱ μαθήτριαι τῆς σχολῆς μας πρὸς τὴν ἔργασίαν αὐτήν. Τὴν ἀγαποῦν δχι μόνον διότι χρησιμένει εἰς αὐτὰς ὡς πόρος ζωῆς ἀλλὰ καὶ διότι ἀνταποκρίνεται εἰς δι τὸν ἔχον μέσα τῶν συνδέμενον μὲ τὴν παράδοσιν.

Ἄλι εἰκόνες τὰς ὁποίας δίδομεν, εἶναι μικρὸν δεῖγμα τῆς τελονυμένης ἔργασίας, ἀπὸ τὰ δύο κύρια τμῆματα τῆς σχολῆς μας, τὸ τμῆμα τῶν χρωματιστῶν ἔργοχελων καὶ τοῦ ἀπορουν κεντήματος. Ολα τὰ ὑποδείγματά μας εἶνε παραμένα ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον καὶ τὸν βυζαντινὸν κόσμον. Αργότερα θὰ ἐνασχηληθῶμεν μὲ τὸ κυριώτερον μέρος τῆς ἔργασίας αὐτῆς: τὸ καθαρῶς δημιουργικόν. Θὰ ἀντλήσωμεν θέματα ἀπὸ τὴν σύγχρονον ἐλληνικὴν ζωὴν καὶ θὰ προσπαθήσωμεν ν ἀποδώσωμεν μὲ αὐτὰ τὸν ἴδιατέρον χαρακτῆρα τῆς. Εἰς τοῦτο συνεργάζονται μὲ προθυμίαν οἱ καλλιτέχναι μας Θάλεια Φλωρᾶ, Ενάγγελος Ιωαννίδης, Θωμᾶς Θωμόπουλος. Επίσης δι. Νικόλαος Θωμόπουλος καὶ ἄλλοι.

ΣΧΟΛΗ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» ΚΕΝΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΑΝΤΕΛΛΑΣ

Εἰς τὰ σχέδια τὰ δποῖα ἔφηρμόσαμεν ἔως σήμερα, δὲν ἥκολονθήσαμεν τυπικὴν ἀντιγραφήν. Άλλα διετηρήσαμεν δπως ἥσαν, ἄλλα μετεβάλλαμεν χρησιμοποιήσαντες ὡς ἀπλᾶ θέματα διὰ νέας συνθέσεις. Άλλα καὶ εἰς τοὺς χρωματισμοὺς εἰργάσθημεν μὲ τὸ ἴδιον πνεῦμα. Μετεχειρίσθημεν κάθε ἀπόχρωσιν σημερινήν, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐποχῆς εἰς τὴν δποίαν ἀνήκει τὸ σχέδιον. Απεβλέψαμεν εἰς

τὴν αἰσθητικὴν ἐντύπωσιν χωρὶς νὰ δεσμευθῶμεν καὶ ἀπὸ τὸ στενὸν πνεῦμα τῆς ἀντιγραφῆς. Δὲν πρόκειται νὰ ἀναπαραστήσωμεν ἀρχαῖα θέματα, ἄλλα νὰ ἔργασθῶμεν ἐπάνω εἰς αὐτὰ μὲ πνεῦμα σύγχρονον.

Γλίγωρα πολύ, θ' ἀναγγείλωμεν τὴν πρώτην ἔκθεσιν τῆς ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» ΚΕΝΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΑΝΤΕΛΛΑΣ.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΕΠΙΠΡΑΜΜΑ ΣΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΚΑΡΔΟΥΤΣΗ

Ἐνα κλωνάρι ἐλληνικῆς δάφνης κ' ἐγὼ σοῦ φέρω,
ποῦ ἐβλάστησε στοῦ Ἰλισσοῦ τὴ δοξασμένην ὅχθη,
καὶ μὰν Ὄμηρική στροφή στὴ λόρα μουν τονίζω:
Μὲ τῆς Ἰδέας τὸ σπαδὶ περήφανα ὑψωμένο,
— ποῦ ἀστράφτει, ὡς σύμβολο ἵερό, εἰς τὸν αἰώνιον ἥμιο,—
ω ἥρωϊκὴ τραγουδιστή, ἐκλειοῦσες στὴν ψυχή σου
τὰ ὄνειρα τῆς ἵταλικῆς φυλῆς, καὶ τὸν Λατίον
τὰ πλειὸν πλατιὰ κ' ἐλεύθερα Ἰδανικά... Κοιμήσου
στὴ γῆν ὅπου σ' ἐδέχθηκε, κι' ὁ πνύωντος σου στίχος
θ' ἀντιλακῆ σὰν σάλπιγγα, θὰ χόνταισι σὰν κῦμα
καὶ θὰ περνᾶ σὰν κεραυνὸς στὰ πλειὸν ψηλὰ πλατάνια...
Η Ρίμα σουν χτυπάει μὲ δρμή κ' ἐλεύθερη ἔσπασε
λέσ καὶ ἀντηχεῖ μὲ τοὺς ωνθμοὺς τοῦ Ἀλκαίου καὶ τοῦ Ὁρατίου,
καὶ λάμπει σὲν τοῦ πνεύματος νᾶταν τὸ οὐράνιο τόξο,
καὶ σὰν σημαία ὑψώνεται στὸ Καπιτώλιο ἐπάνω.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΩΘΩ

Κλωθὼ σὲ κράζοντα στὸ κατῶφλι σου
Στέκω, στὸν παραστάτη σου ἀκονυπῶντας
Τὸ φῶς μουν σκιάζω μὲ τὴν ἀπαλάμη μουν,
Γιὰ νὰ δεχτῶ τὴ λάμψι τῶν ματιῶν σουν.

Καλή! τὴν τέχνη σουν γιὰ δεῖξε μουν,
Ποὺ ξέρεις τὶς ζωὲς νὰ ξετυλίγης,
Καὶ μὲ τὸ γνέσιμο τ' ἀρρόνθιστα
Στὸ νόμο τοῦ ωνθμοῦ νὰ δρίζης.

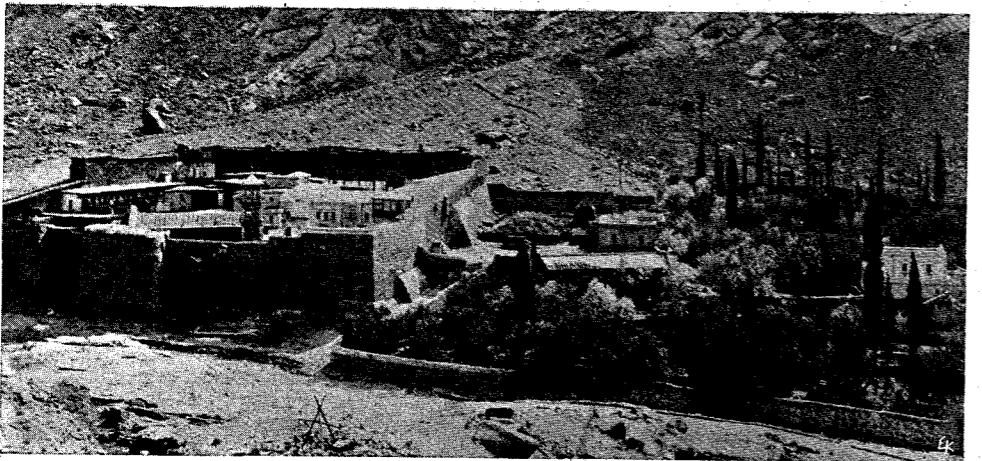
Τὴν τέχνη σουν. Καὶ στὰ νωθρὰ τὰ δάχτυλα
Τὴν γρηγοράδα σουν κι' ἀκόμα νὰ τυλίγω

Τὴ οργήσσαν Ἰδέα στὴν ἀλεκάτη μουν
Συνταιριστή στὰ χέρια τὰ γυναικεία.

Ἄπ τῆς γαλήνης σου τὸ μεγαλεῖ δόσε μουν
Ποὺ ἀνάμεσα στὰ δύο σου φρύνδια στέκει
Νὰ κλώθω ἐγὼ τὰ Παραμύθια γύρω μουν
Κι' ὁ παραστάτης σουν δι. Καιφόδες νὰ διαφεντεύη.

Τὸ γνέμα νὰ γιλιστράη στὰ δάχτυλα
Καὶ σύγκαιρα τὸ ἀδράχτι νὰ γιομίζη
Ἄπ. ζωὲς πρωτεΐνες, πολύμορφες,
Ποὺ σὰν τὸ γνέμα σου νὰ φέονν, ω Μοῖρα!

ΑΙΜΥΛΙΑ ΚΟΥΡΤΕΛΗ

ΤΟ ΟΡΟΣ ΣΙΝΑ

— ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΟΥ —

Η μετάβασις είς τὸ Ὅρος Σινᾶ σήμερον δὲν είνει δύσκολος. Ἀπὸ τὸ Σουέζ, τὴν ὅμορφην καὶ ἡσυχην ἐλληνικὴν ἀποικίαν, ὅπως τὴν εἶδα, εἰς ἡμέραν ἑορτῆς, σημαιοστόλιστον πατριωτικώτερα ἀπὸ οἰανδήποτε πόλιν τοῦ ἐλευθέρου βασιλείου, τάτμοπλοια Χεδιβὶε μεταφέρουν τοὺς προσκυνητάς, εἰς τὸ διάσημα δέλιγων ὠρῶν, εἰς τὸ λοιμοκαθαρτήριον τοῦ Τόρ. Ἡ Ἄντα τοξεῖδι αὐτὸν νὰ γίνεται κατὰ τοὺς μῆνας Φεβρουάριον, Μάρτιον ἢ Ἀπρίλιον, δι ταξιδιώτης ενδίσκεται πρὸ τοῦ περιέργου θεάματος τῆς ἀπολυμάνσεως τῶν Χατζήδων. Τριάντα δύο χιλιάδες Μουσουλμάνοι κατ' ἔτος περνοῦν ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ ἰατροῦ Ζαχαριάδη Βέη καὶ τοῦ ἀληθινοῦ ἐπιτελείου του, ἀποτελουμένου ἀπὸ ἰατρούς, βοηθούς, καὶ ἀπὸ ὑπαλλήλους παντὸς εἴδους. Εἰναι τῷρα μερικὰ χρόνια, ἡ Ἀγγλία ἔξοδεύει χωρὶς νὰ λογαριάζῃ, διὰ νάπωθῇ τὸν φοβερὸν κίνδυνον ποὺ διαρκῶς ἐπαπειλεῖ τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τὸ πελώριον καραβάνι τῶν προσκυνητῶν, τὸ ἀπιστεύστας γραφικόν, μὲ τὰ κουρέλια καὶ τὴν φοβερὰν δυσομίαν του, - ἀληθινὴ πανισλαμικὴ θεωρία, - διον ἀδελφόνονται, πρών γαθηταὶ τῶν λυκείων τοῦ Ἀλγερίου καὶ σέχηδες τῆς Ερήμου. Ἡσυχα ἡσυχα, τὸ κοπάδι αὐτό, τὸ ἐπιβιβασθὲν ὑπὸ τὸ ρόπαλον ἔξαγγλισθέντων ἀστυνομικῶν, ἀφήνει τὰ πολύχρωμα κουρέλια του, παραδίδει εἰς τὴν ἀπολύμανσιν τὰς παραδόξους ἀποσκευάς του,

τὰ μπαλωμένα στρώματά του, τὰ παντὸς τύπου καὶ ἐποχῆς δόπλα του, καὶ ὑποκύπτει εἰς ἀποπλύνσεις σύμφωνα μὲ τὴν εὐρωπαϊκὴν Ἐπιστήμην, καὶ ὅχι μὲ τὸν Νόμον τοῦ προφήτου. Καὶ ἔτοι κυλίεται, δίπλα στὴν ιερὰν πηγὴν του, διδομητικὸς ποταμὸς τοῦ Ἰσλάμ, δαμασθεὶς ἀπὸ τὸ Ισχυρότερον τῶν χριστιανικῶν κρατῶν.

Ἐκεὶ ἐπάνω ὅμως, στὰ κόκκινα βουνά, ὁρθώνεται ἀμόλυντον, ἄνθιτον, περιφρονητικόν, ὑπεροχήραντον, ἀμετάβλητον τὸ κάστρον ποὺ ἡγειρε πρὸς δόξαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς ὁρθοδόξου πίστεως, πρὸ δεκατεσσάρων αἰώνων, διευσεβέστατος αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός.

Οὐλίγον μαροάν ἀπὸ τὸ Λοιμοκαθαρήριον, μία μικρή, πολὺ ταπεινὴ ἐκκλησοῦλα φέρει εἰς τὸν νοῦν τοῦ ταξιδιώτου, διτὶ εὐρίσκεται πλέον ἐπὶ ἐδάφους βυζαντινοῦ, διτὶ ἐπάτησε εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Σιναίου, Φαρὰὸν καὶ Ραϊθώ. Διότι τὸ Τὸρ εἶναι ἡ Ραϊθώ, τὸ ἀραιῶν μετόχιον τοῦ μοναστηρίου τοῦ Σινᾶ, τὸ κέντρον μιᾶς ἀλλοτε ἀκμαζούσης χριστιανωσύνης, καὶ ἡ δοποία ἀρχίζει σήμερον ν' ἀνασχηματίζεται. Ἐδῶ διοργανώνονται τὰ καραβάνια, τὰ δοποία προτίθενται νἀνέβουν εἰς τὸ βουνόν. Ἀπὸ Ραϊθώ μέχρι τοῦ Θεοβαδίστου Ὁρους, διδρόμοις εἶναι δύο τριῶν ἡμερῶν μὲ καμῆλες. Μετρικαὶ φυλαὶ δρειναι ἀζεβελήγε, ἀπόγονοι καθὼς φαίνεται τῶν δούλων, τοὺς δοποίους δι' Ἰουστινιανὸς ἔχάρισε εἰς τὴν Μονήν, σήμερον ἔξι-

σλαμισμέναι, ἔχοντα τὸ μονοπάλιον τῆς μεταφράσεως, ἐπὶ τῇ βάσει συμβολαίων γινομένων μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν καλογήρων. Καὶ μόλις ταῦτα, γιὰ κάθε ταξεῖδι, πρέπει νὰ ἔσανακάμηνη κανεὶς καινούργιες συμφωνίες. "Ἐνας γηραλέος δάσκαλος φρεσοφόρος, τετραπέρατος καὶ πολύγλωττος, καταστρώνει εἰς ἐλληνικὴν καὶ ἀριθμικὴν γλῶσσαν, ὑπαγορεύοντος τοῦ ὀἰκονόμου τῆς Ραιθὼ καὶ παρουσιά τῶν ὀδηγῶν, διαφράσεις ὑποπτευομένων καὶ διακοπτόντων, ἔνα συμφωνητικόν, ἀκριβὲς ὅσον εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῇ κανεὶς καὶ ὅπου ὅλαι αἱ περιπτώσεις προβλέπονται. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσίν του σχηματίζεται τὸ καραβάνι, ἀνεβαίνοντα στὶς καμῆλες καὶ ἡ ὁδοιπορία ἀρχίζει διὰ μέσου τῆς πεδιάδος, στρωμένης μὲ ἄμμον φλέγουσαν. Μετὰ πέντε ὥρες φθάνει κανεὶς εἰς τὰ βουνὰ καὶ βυθίζεται εἰς τὰ μυστηριώδη βάθη τοῦ Οὐδάδη-Ίσλη, τὸ ὅποιον ποῦ καὶ ποῦ φαρδαίνει, ἀλλοῦ περισφίγγεται καὶ σὲ μερικὰ σημεῖα δὲν ἀφήνει παρὰ στενὴν διόδον ἀνηφορικήν, γεμάτην ἀπὸ σωράσματα λίθων. Παντοῦ οἱ βράχοι ἔχονταν ἀποχρώσεις μεταλλικάς τὸ δὲ κυριαρχοῦν χρῶμα εἶναι τὸ κοκκινωπόν. Οἱ δγκόλιδοι, καταφαγωμένοι, καὶ γυαλιστεροί, φαίνονται σὰν νὰ εἶναι ριγωμένοι μὲ φαρδυὰ μαῦρα χαράκια. Νομίζει κανεὶς πῶς ἔνας βράχος ρευστὸς, κατὰ τοὺς χρόνους τῶν γεωλογικῶν μετασχηματισμῶν, ἐτρύπησε ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ἐρυθρῶν λίθων, καὶ εἰσήγαγεν ὁρμητικῶς εἰς τὰς σχισμάδας ρεύματα λάβας. Αἱ κορυφαὶ παρουσιάζουν ἀλλόκοτα σχήματα. Συχνὰ νομίζει κανεὶς πῶς ενδίσκεται ἐνώπιον ἀλλημιῶν πυραμίδων, ἄλλοτε πάλιν πρὸ πύργων μισογκρεμισμένων, ἀπομεινάρια ἐπιβλητικά, δὲν ἔχοντας ποιᾶς ὀργιτεκτονικῆς Τιτάνων. Ἐν γένει ἡ ἀποδιδομένη ἐντύπωσις εἶναι ἡ ἐντύπωσις ἐνὸς μεγαλείου μονοτόνου μὲν ἀλλ' ἐκπληκτικοῦ. Μία τοποθεσία ἀποκλειστικῶς ἀπὸ πέτρες, ἡ ὅποια συνδέτει τὸ ποίμα τοῦ λίθου καὶ ἔξυμνει ὅλα τὰ χρώματα καὶ ὅλα τὰ σχήματά του.

Παραλείπω νὰ περιγράψω τὸ περιέργον θέλ-
γητρον μιᾶς κατασκηνώσεως ὑπὸ τὸ φῶς τῆς
σελήνης εἰς τὰς ἀποκαλυπτικὰς ἐκείνας ἐρη-
μίας. Ἀλλὰ δὲν ἡμπορῶ νὰ διώξω ἀπὸ τὴν
μνήμην μου τὴν ἐντύπωσιν ποὺ μοῦ ἔκαμνεν ἡ
λεπτοκαμωμένη σκηνή μας, λὲς κι' ἐτσακίζετο
ὑπὸ τὸ βάρος τριῶν πελωδίων βράχων, δίπλα
σ' ἓνα μικρὸ δασάκι ἀπὸ τέσσαρας φοίνικας,
ποὺ φύτρωσαν ἐκεῖ, δι Θεὸς ἔρει πᾶς.

Τὴν τρίτην ἡμέραν τῆς ὁδοιπορίας, τὸ τοπίον ἀλλάζει. Αἱ χαράδραι μεταβάλλονται εἰς

πεδιάδας καὶ αἱ πεδιάδες σκεπάζονται ἀπὸ μίαν πτωχὴν βλάστησιν ἀσπριδερῶν λειχήνων. Ποῦ καὶ ποῦ διακρίνει κανεὶς ταμαρίσκους (ἀραβιστὶ τάρφα: τὸ φυτὸν ἀπὸ τὸ ὅποιον παράγεται τὸ μάρνα). Τὸ καραβάνι διέρχεται διὰ μέσου δύο λωρίδων χωρίζομένων δι’ ἀποκρήμνων ράχεων. Καὶ τέλος διακρίνεται μακρὰν ἔνα ἄθροισμα κορυφῶν φοβερώτέρων καὶ περισσότερον ἐρυθρομάρνων παρὰ ποτέ.

— Μπέν ἀλ-γκιμπάλ εἶ τιεῖδ, λέγει ὁ Σεΐχης, τείνων τὴν χεῖρα. Ἡ μονὴ ενδίσκεται ἀνάμεσα σ’ ἑκεῖνα τὰ βουνά. Καὶ περάγματι ἀφοῦ περάσωμεν τὴν τελευταῖαν λωρίδα, τὴν τελευταῖαν ἀπόκρημνον ράχην, ξεδιαλίζομεν εἰς τὸ βάθος ἐνὸς εἴδους χωνείου, πιεζόμενον ἀπ’ ὅλον τὸ ὑψός τοῦ Δζεμπέλ-Μούσα, τοῦ ὅρους ἑκείνου, τὸ ὅποιον μίαν ἡμέραν εἶχε σκεπασθῆ ἀπὸ σύννεφα ἀστροπὲς καὶ κεφανούντος, ἐπειδὴ «δ Κύριος εἶχε κατέλθει ἐν πυρὶ» (Ἔξοδος XIX), διακρίνομεν ἔνα δρυπόγωνον σχεδὸν κανονικόν, πυργωμένον ἐν εἴδει κάστρου καὶ δίπλα μίαν καταπράσινην ὅσιν, ὃπου βλέπομεν συγχρόνως ποὺ κατερχόμεθα νὰ λάμπουν χρυσοῖ καρποί. Εἶναι τὸ Μοναστῆρι καὶ οἱ κῆποι του, τὰ πρῶτα ἀνθρώπινα ἔργα, ποὺ διακρίνει ὁ ταξιδιώτης ὑστερα ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν δρόμον διὰ μέσου τῆς ἐρήμου.

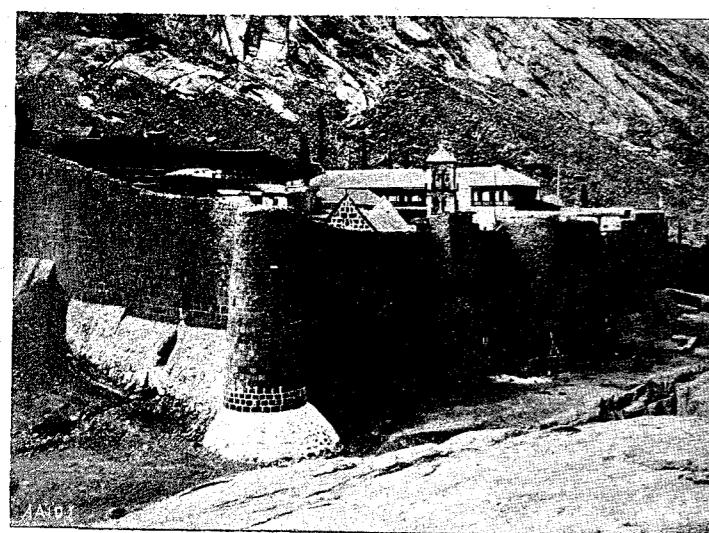
* * *

Οι μοναχοί, καμμιὰ εἰκόσαριά τὸν ἀριθμόν, ὑποδέχονται φιλοξένως τοὺς ταξειδιώτας, ὅταν μάλιστα φέρουν μαζύ των συστατικὴν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπόν των, διαμένοντα τὸν περισσότερον καιρόν, εἰς τὸ πολυτελὲς μετόχιον τῶν Σιναϊτῶν εἰς τὸ Κάιρον. Καὶ μόλιον τοῦτο ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι δὲν βλέπουν μὲ πολὺ καλὸ μάτι τὴν μακροχρόνιον διαμονὴν τῶν ξένων εἰς τὸ Μοναστῆρι. “Οπως καὶ οἱ συνάδελφοί των τοῦ Ἀγίου Ὁρούς δὲν ἡμποροῦν νὰ κρύψουν κάποιαν δυσπιστίαν ποῦ αἰσθάνονται ἀπέναντι τῶν Εὐρωπαίων, τῶν ξένων αὐτῶν, οἱ δόποιοι μὲ τέτοιο πάθος σκαλλίζουν τὰς βιβλιοθήκας των.” Ετσι πλεῖστα ὅσα ἐμπόδια παρεμβάλλονται, ἐν εἴδει μέτρων περιοριστικῶν, κανονισθέντων ἵδιως ἀπὸ τὸν σημερινὸν ἀρχιεπίσκοπον Πορφύριον ἐκ συμφώνου μετὰ τῆς «Συνάξεως». Ἀπαγορεύεται π.χ. ἡ φωτογράφησις τῶν χειρογράφων, πρᾶγμα τὸ δόποιον σήμερον ὅλαι αἱ βιβλιοθήκαι τῆς Εὐρώπης ἐπιτρέπουν καὶ διευκολύνουν μάλιστα. Ἀπαγορεύεται ἡ ἔκτελεσις καταλόγων, καὶ ἐπομένως διὰ τοῦ μέτρου αὐτοῦ, πᾶσα γενικὴ μελέτη τῆς συλλογῆς αὐτῆς τῶν χειρογράφων, δυστυχῶς ὀλίγυνη εἰσέτι

γνωστῆς, ἀποκλείεται. Δὲν εἶναι λοιπὸν περιεργον, ὅτι ὁ ταξειδιώτης διέμεταβάς εἰς τὸ "Ορος Σινᾶ μὲ τὴν πρόθεσιν τοιούτων μελετῶν, διμιλῇ μὲ κάποιαν πίκριαν περὶ τῆς ἐκεῖ διαμονῆς του, καθιστάμενης κάποτε ἀνυποφόρου μὲ τὰς διάφορες ἐνοχλητικὰς καὶ ἀκατανοήτους ὑποψίας. Καὶ δῆμος δὲν ἐπιθυμῶ τὸ αἴσθημα αὐτὸν νὰ διακρίνεται εἰς τὰς σημειώσεις μου αὐτὰς περὶ τοῦ ἱεροῦ "Ορους, δὲν θέλω νὰ προσδώσω μεγάλην σημασίαν εἰς παιδαριώδη καμώματα καὶ δυσκολίας, τὰς δύοις ἐλπίζω οἱ μετ' ἐμὲ ταξειδιῶται νὰ μὴν ἀπαντήσουν πλέον.. Ἀλλὰ καὶ αἱ δυσάρεστοι αὐταὶ ἔντυπωσεις σιβύνονταν μόλις διὰ τῆς φαντασίας ἐπαναφέρει κανεὶς ἐνώπιον του τὴν μεγαλοπρεπή καὶ φόβον ἐμπνέουσαν τοποθεσίαν τῆς Νομοθεσίας. Ἡ Ἱερὰ σκιὰ τῆς ἀστραπήβολου καὶ θείας κορυφῆς παρουσιάζεται εἰς τὴν μνήμην καὶ πνίγει μέσα τῆς τὰς ἀνθρωπίνας σμικρότητας.

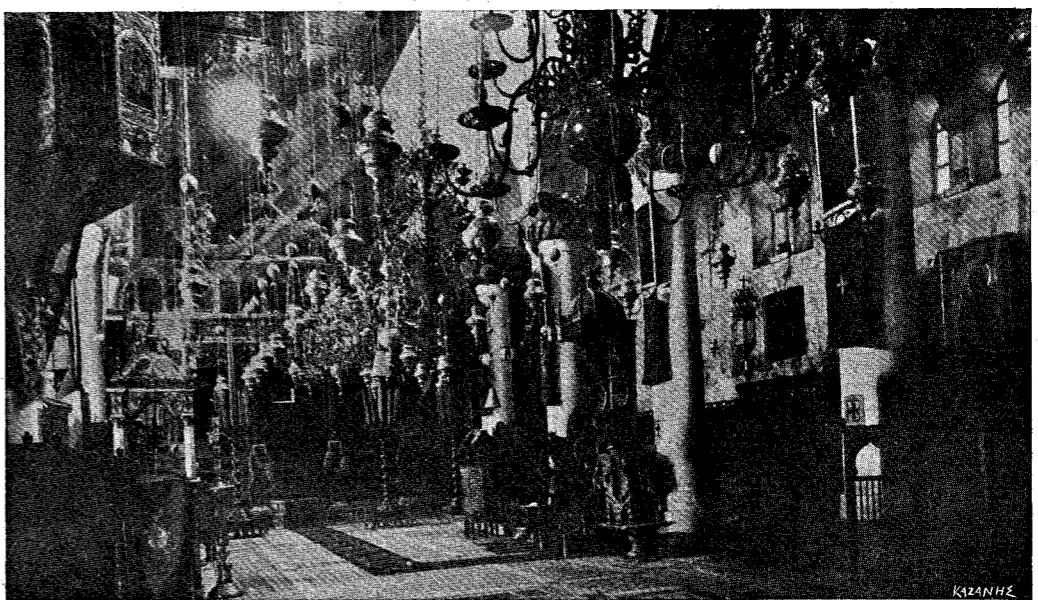
"Αλλως τε χωρὶς νὰ ἀπομακρύνθῃ κανεὶς ἀπὸ τὰ τείχη τοῦ παλαιοῦ μοναστηρίου, πλήθος καλλιτεχνικῶν μεγαλοπρεπειῶν, γραφικοτήτων μοναδικῶν, σταματοῦν τὸ βλέμμα, προσελκύουν τὸν θαυμασμὸν καὶ σκορπίζουν τὰς χαμηλὰς φροντίδας.

Πολλαὶ νεώτεραι μεταρρυθμίσεις ἀλλαξαν τὴν δψιν τοῦ διαιδαλώδους αὐτοῦ οἰκοδομήματος. Μοναχικὰ κελλία ἀκουμπῶντα εἰς τὸν τοίχον τοῦ αὐλογύρου, κατεδαφίσθησαν. Ὁ περὶ τὰς ἐπάλξεις διάδρομος εἰς πλεῖστα μέρη πίπτει εἰς ἐρείπια, εἰς ἄλλα δὲ πάλιν εἶναι

ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ

ἀπροσπέλαστος. Τὸ Ἀρχοντηλῆκι, δπου φιλοξενοῦνται οἱ ἐπίσημοι ξένοι, εἶναι σύγχρονον κτίριον, καθὼς καὶ ὁ ἔξωστης, δπου κυματίζει ἡ σημαία τοῦ Μοναστηρίου, φέρουσα τὸ μονόγραμμα τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης. Νεώτερον διμοίως εἶναι καὶ τὸ ἴδιαίτερον διαμέρισμα τοῦ Ἡγουμένου. Μόλις ταῦτα ἡ Ἰουστινιάνειος Βασιλικὴ ὑφίσταται εἰσέτι μὲ τὸ ἀρχικόν της σχέδιον κατ' ἐλάχιστα τροποποιημένον. Τὴν ἔχουν ἐπουλώσει, ἐπιδιορθώσει οἱ κολῶνες καὶ τὰ κιονόκρανα, ἔργα ἀλλοκότου, σπανιωτάτου, ἵσως ἐντὸπιον ὑσμοῦ, μὲ τὰ ἐπανειλημμένα ἐπιχρίσματα ἔχασαν τὸν ἀρχικὸν των χαρακτῆρα. Χρυσαφικὰ μοσχοβιτικῆς προελεύσεως τοῦ 18ου αἰῶνος, τὴν ἐπλημμύρισαν μὲ ἀπαστράτουσαν ἀλλὰ ψεύτικην πολυτέλειαν. Πλήθος σταυρῶν, πολυελαίων, ὡῶν στρονθοκαμήλου κρέμονται ἀπὸ τῆς δροφῆς, μεταγενεστέρας καὶ αὐτῆς, ἡ δύοια παρουσιάζει στερεόμα κυανοῦν μὲ χρυσοὺς ἀστέρας. Ἀμέτρητες εἰκόνες, μερικὲς ἔξι αὐτῶν ἀρχαῖαι, καλύπτουν τοὺς τοίχους καὶ τὸ τέμπλον. Ἐπειτα στασίδια ἀπὸ σκαλισμένο ξύλο, δι ψρόνος τοῦ ἀρχιεπισκόπου, τοῦ Συνθρόνου, τὸ κάθισμα τοῦ Ἡγουμένου, — οἱ δύο πρῶτοι ζωγραφισμένοι — συμπληρώνουν τὸν διάκοσμον τοῦ ναοῦ. Πλούτος ὀλίγον ὕποπτος, πρόγυμα δῆμος τὸ δύοιον δὲν ἐμποδίζει νὰ θαμπώνῃ τοὺς Ρώσσους προσκυνητάς, τοὺς δύοις μία θαυμασία πίστις φέρει ἐν εἰδεί ποιμνίων, πολλάκις τοῦ ἔτους, ὑπὸ τὴν διδηγίαν ἐνὸς καβάση τοῦ Ρωσικοῦ Προξενείου τῆς Ιερουσαλήμ, εἰς τοὺς τόπους αὐτοὺς, τοὺς ἀγιασμένους ἀπὸ τὴν Θεοφάνειαν τοῦ Παλαιοῦ Νόμου. Η προσέλευσις αὐτὴ δικαιολογεῖ δι' ὀλίγας ἡμέρας τὸν ωροσικὸν διάκοσμον τῆς Βυζαντινῆς Βασιλικῆς. Οἱ ἰερομόναχοι διὰ νὰ εὐχαριστήσουν τοὺς τακτικοὺς αὐτοὺς ἐπισκέπτας, προσέχουν νὰ ἀνακοπώνων κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς λειτουργίας τοῦ Χρυσοστόμου ἐναὶ Εὐαγγέλιον καὶ μερικὰ τροπάρια εἰς σλαυτικὴν γλῶσσαν. Οἱ προσκυνηταὶ ἐνώνουν εἰς τὴν φαλμῳδίαν ἴδια των ἄσματα, ἔξχως ἀδμονικά, καθόσον αἱ ἐταιρίαι αὐταὶ τῶν προσκυνητῶν ἀπαρτίζουν χορωφδίας ἀμέμπτους, καὶ τὰ ἄσματά των προέκεινον καλλιτέραν ἐντύπωσιν ἀπὸ τὴν ἔροινον μουσικὴν τῶν

ΚΩΔΗΣΙΑ

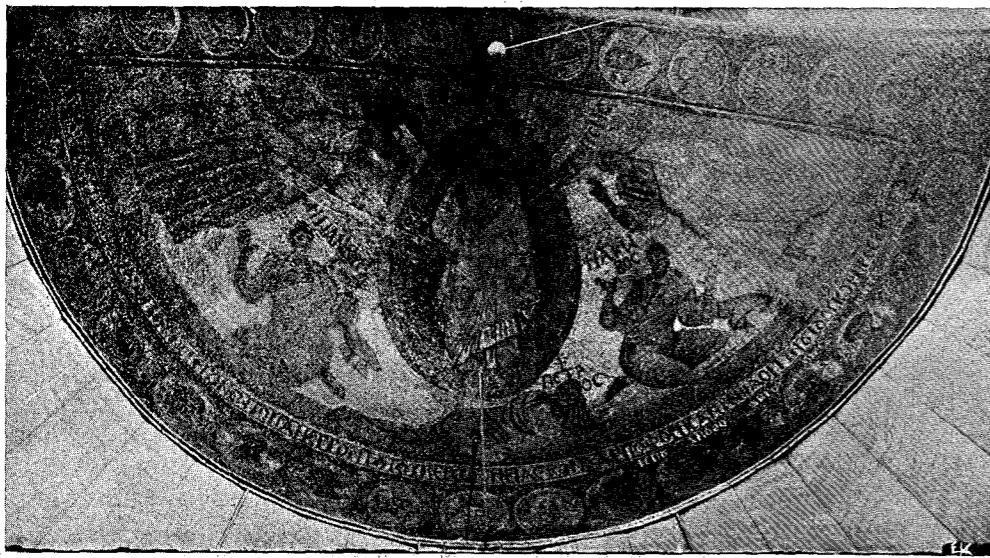
ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ ΤΗΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΕΙΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ

παλαιῶν Βυζαντινῶν, εἰς ἡμᾶς τοὺς ὅλως ἀσυνείδίστους μὲ αὐτήν. Μία πνοὴ ἀνεκφράστου εὐλαβείας, μία λαϊλαψ ἀγρίας πίστεως δονεῖ μὲ τὴν ἥχῳ τῶν Γόσποδι πομμάνου τοὺς ἐπιχρύσους πολυελαίους, τοὺς ἔξελθόντας ἀπὸ τὰ ἐργοστάσια τοῦ Κιέβου. Καὶ ὅταν ὁ διάκονος φαλμωδῶν μνημονεύει τὸν Νικόλαον Ἀλεξανδροβίτς, Τσάρον δροῦδοξον καὶ αὐτοκράτορα πάσῶν τῶν Ρωσιῶν, οἱ ἀγαθοὶ καλόγηροι νυσταλέοι καὶ ἀδιάφοροι, φρίττουν εἰς τὰ στασίδια των, ἀντικρύζοντες τὰ ἔξημμένα βλέμματα τῶν ὡχρῶν Μουζίκων, τὴν θρησκευτικὴν μανίαν τῶν γηραιῶν καὶ εἰδεχθῶν κουκουλωμένων Ματονσᾶν, τῶν δύοιων τὸ μετωπὸν ψαύει ωυμικῶς τὸ δίχρωμον ἔδαφος. Καὶ ὅπωδήποτε ἀν προέκυψεν διὸ μὲν ἐκ τοῦ δέ, οἱ δύο δροῦδοξοι κόσμοι δὲν διμοιάζουν μεταξὺ των καθόλου. Μὲ ἔνα αἴσθημα ἀδριστὸν θαυμασμοῦ, ζηλοτυπίας, περιφρονήσεως ἵσως καὶ φόβου, οἱ σημερινοὶ ἀντιπρόσωποι τῆς Βυζαντινῆς παραδόσεως προσβλέπουν τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρῆλλου καὶ Μεθοδίου τοὺς χύσαντας τόσον ἀλλόκοτον ὑλῆν εἰς τοὺς παλαιοὺς τύπους τῆς κοινῆς των θεολογίας. Άλλ' ἡ Βυζαντινὴ παραδόσις, ἀκόμη ζῶσα καὶ σφριγῶσα, μειδιᾷ δηπισθεν τοῦ ὑψηλοῦ εἰκονοστασίου τοῦ βεβαρυμένου ἀπὸ τὰ χρυσώματα καὶ τοὺς χτυπητοὺς χρωματισμούς.

Εἰς τὴν ἀψίδα, εἰς τὴν δύοιαν ἀπολήγει τὸ

ἱερόν, ἀπαστράπτει μὲ ζωηροὺς ἀκόμη τόνους τὸ ἔνδοξον μωσαϊκὸν τῆς Μεταμορφώσεως. Εἰς τὸ κέντρον δι Χριστὸς δροῦονται ἐν τῇ Ἱοιάδει Δόξῃ του εἰς ἀποχρώσεις θαυμασίως συναδελφωμένας. Τὸ βαθὺ κυανοῦν φωτίζεται καὶ περνᾷ εἰς τὸ πρόσινον καὶ ἀπὸ τὴν Ἱειδα πηγάζουν ἀκτίνες ὑπόλευκοι χαρακόνουσαι τὸ χρυσοῦν βάθος. Μὲ νεαρὰν καὶ μεγαλοπρεπῆ μορφήν, ἐλαφρῶς γενειῶσαν, μὲ ἀπανγάσματα ρόδινα καὶ πράσινα εἰς τὸ πρόσωπον δι Σωτὴρ, ὑψοῦται, μὲ μίαν κίνησιν πλατειὰν καὶ ἀνεμπόδιστον. Ἀριστερῷ δι Ηλίας δι ἐρημίτης τοῦ Χωρῆβ, δι αἰσθανθεὶς εἰς τὴν ἐξορίαν του ψαύουσαν αὐτὸν τὴν θείαν πνοήν, ὑπερηφάνως δεικνύει διὰ τοῦ δακτύλου, τὸν Μεσσίαν, δστις ἐκπληροῦτάς προφητείας του. Δεξιόθεν δι Μωϋσῆς, γέρων παρὰ τὰ συνειδισμένα εἰς τὴν ἀρχαίαν τέχνην. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, παριστανομένου ἐδῶ ἀπὸ γραμμάτων καύσης, πρασίνας, κιτρίνας, οἱ μαθηταὶ θαυμωμένοι προσεύχονται ἐν ἐκστάσει. Οἱ Πέτρος φαίνεται σὰν νὰ εἶναι βεβαρυμένος ἀπὸ τὸ βάρος μιᾶς χάριτος πολὺ μεγάλης διὰ τοὺς δισταγμοὺς καὶ τὰ ἀμαρτήματά του. Οἱ προτιμημένοι μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, δι σφόδρα ἀγαπώμενος, εἶναι γονατισμένος ἐν τελείᾳ ἀπορροφήσει. Οἱ Ιάκωβος ἵσταται κάμπτων τὰ γόνατα. "Ολαι αἱ στάσεις εἶναι ζωνταναί, φυσικαί, καὶ θαυμασίως ποικίλλουν. Τὰ

πρόσωπα είναι ένδεδυμένα μὲ κιτῶνας ἀρχαῖούς, χρώματος καφετί. Οἱ Προφῆται φέρουν λευκήν γενειάδα, δὲ Πέτρος είναι ἄνευ κόμης μὲ γενειάδα λευκήν, δὲ Ἰάκωβος μὲ μακρὰν μαύρην κόμην, μὲ γένεια καὶ μαῦρον μύστακα, μόνον δὲ Ἰωάννης είναι ἀγένειος. Ολόκληρος ἡ σκηνὴ αὐτὴ περιτριγυρίζεται ἀπὸ ἔνα χαριτωμένον πλαίσιον μὲ τριάντα μετάλλια προφητῶν, ἀποστόλων, καὶ ἀγίων. Ἡ διακόσμησις ἔξακολουθεῖ καὶ ἀνωθεν τῆς ἀψίδος ἐπὶ τοῦ τοίχου, ὅπου παριστάνεται πάλιν δὲ Μωϋσῆς ἀριστερὰ μὲν προσευχόμενος πρὸ τῆς Ἀκαταφλέκτου βάτου, δεξιόθεν δὲ δὲ Ιδιος προβάλλει κρατῶν τοὺς πίνακας τοῦ Νόμου. Τέλος ἔκατέρωθεν δύο μετάλλια παριστάνοντα κατὰ τὴν παράδοσιν τὰ πρόσωπα τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τῆς Θεοδώρας, ἵσως τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας, ὅπου δμως δὲ. Ἐμπέρος ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου ἡθέλησε νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν Μωϋσῆν καὶ τὴν Ἀγίαν. Αἰκατερίνην. Πρὸς

ΤΟ ΜΩΣΑΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΨΙΔΟΣ, ΤΟ ΚΑΤΩ ΜΕΡΟΣ — Η ΚΟΤΧΗ —

εὗρεσιν τῆς χρονολογίας τοῦ ἀριστρουγήματος αὐτοῦ πρόπει νὰ ἔξακιβώσωμεν πρῶτον πότε ἐκτίσθη ἡ Βασιλικὴ. Περὶ τούτου μᾶς δίδουν πληροφορίας αἱ ἐπὶ τῶν δοκῶν τῆς στέγης ἐπιγραφαί.

Ἡ πρώτη λέγει: Ὅπερ μημῆς καὶ ἀπανσεως τῆς γεναμένης ἡμᾶν βασιλίδος Θεοδώρας.

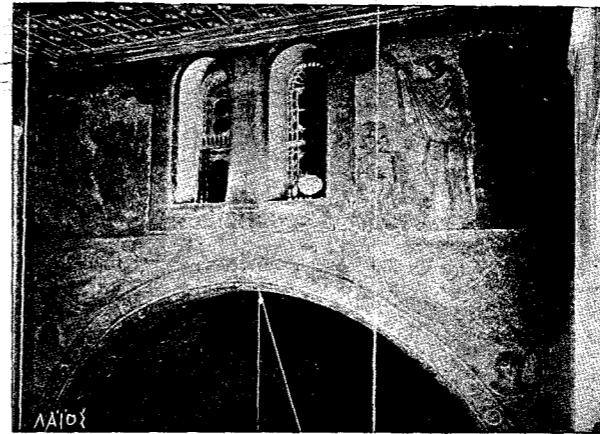
Ἡ δευτέρα: Ὅπερ σωτηρίας τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως ἡμᾶν Ἰουστινιανοῦ.

Καὶ ἡ τρίτη: Κύριε δὲ Θεός δὲ δούλεις ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ σῶσον καὶ ἐλέσον τὸν δοῦλον σου Στέφανον Μαρτυρίου οἰκοδόμουν καὶ τέκτονα

‘Αιλήσιον καὶ Νόννας· καὶ ἀνάπλανσον τὰς ψυχὰς τῶν τέκνων αὐτοῦ Γεωργίου καὶ Σεργίου καὶ Θεοδώρας.

Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν τούτων, τῶν ὅποιων ἡ τρίτη νῦν τὸ πρῶτον πιστεύομεν ὅτι δημοσίευται ἐντέλως καὶ ἀκριβῶς, μανθάνομεν ὅτι ἡ ἐκκλησία ἐστεγάσθη εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ θανάτου τῆς Θεοδώρας καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰουστινιανοῦ (548—565).

Ἄλλὰ δυνάμεθα νὰ δρίσωμεν ἀκόμη ἀκριβέστερον τὴν χρονολογίαν τῆς περιφήμου Βασιλικῆς. Πρό τινος καιροῦ ἀνεκαλύφθη ἐν Παλαιστίνῃ μία ἐνεπίγραφος πλάξη, ἡ ὅποια ἀναφέρει τὴν κοιμησιν «τῆς μακαρίας Νόννας Στεφάνου Αιλήσιας» δηλαδὴ ἐκ τῆς κώμης Ἀειλά, κειμένης ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Ἀκάβας (Ἐρυθρὰ θάλασσα). Λοιπόν, ἀφοῦ ἡ μακαρία Νόννα ἐκοιμήθη κατὰ Ἱανουάριον μῆνα τοῦ ἔτους 562 μ.Χ., ἐνῷ γνωστὸν ἡμῖν εἶναι ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς δοκοῦ, ὅτι ἐξη ἀκόμη, ὅταν δὲ σύνγρος

ΤΟ ΜΩΣΑΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΨΙΔΟΣ, ΤΟ ΑΝΩ ΜΕΡΟΣ

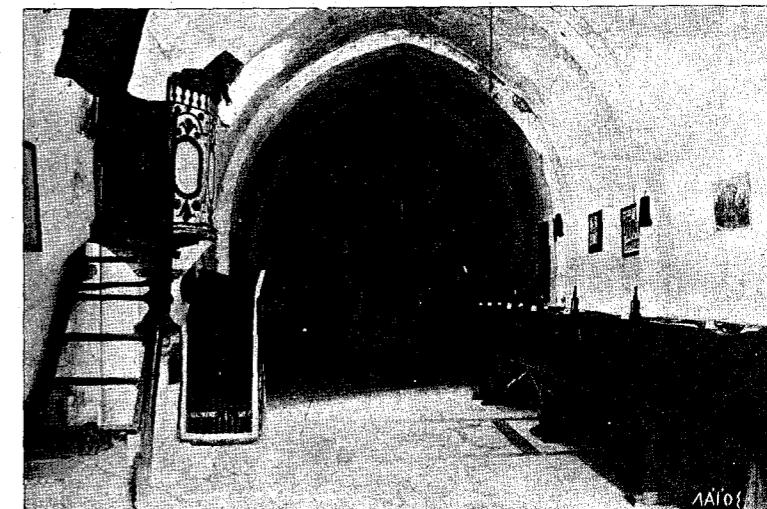
Ἰουστινιανοῦ. Ἡ κυκλοτερὴ αὐτὴ ἐπιγραφὴ (ἐν δύοματι Πατρὸς καὶ νίσι καὶ ἀγίου πτερύματος γέγονεν τὸ πᾶν ἔργον τοῦτο ὑπὲρ σωτηρίας τῶν καρποφορησάντων ἐπὶ Λογγίνου τοῦ δισιωτάτου πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου¹) δμοιάζει ἐκπληκτικῶς πρὸς ἐπιγραφάς τινας τοῦ λήγοντος VIου αἰώνος, Παλαιστινιακῶν ἐκκλησιῶν.

‘Αλλ’ αὐτὸς ποῦ μᾶς ἀναγκάζει νὰ παραδεχθῶμεν τὴν χρονολογίαν αὐτὴν εἶναι καὶ δὲ χαρακτήρε τῆς παριστανομένης σκηνῆς, ἡ συναρμολόγησις τῆς ὅλης εἰκόνος. Ἀναπολούμεν ἀμέσως τὴν Ραβένναν, τὸ Παρέντζο καὶ τὰ Κυπριακὰ μωσαϊκά, τὰ δόπια πρὸ δὲ λίγων ἐτῶν μᾶς περιέγραψεν δὲ. Σμυρνώφ. Εἶναι ἡ τέχνη τῆς Ἰουστινιανείου ἐποχῆς μὲ δῆλη τὴν κλασικὴν γλαυφύροτητα ἀλλὰ καὶ τὴν πομπώδη μεγαλοπρέπειάν της τὴν προαγγέλλουσαν τὴν ἀκινησίαν τῶν μεταγενεστέρων ἔργων. Τῆς αὐτῆς σειρᾶς ἔργα εἶναι καὶ οἱ πετῶντες ἄγγελοι ἀνωθεν τῆς ἀψίδος εἰς τὸν “Αγιον Βιτάλιον τῆς Ραβέννας, δὲ Μωϋσῆς πρὸ τῆς Βάτου καὶ δὲ Θεόπιτης Μωϋσῆς, δὲ κύκλος τῶν ἀποστόλων τοῦ Βαπτιστηρίου τῶν Ορθοδόξων, δὲ κύκλος τῶν ιερῶν γυναικῶν εἰς τὸ Παρέντζο καὶ οἱ ἀπόστολοι εἰς τὴν Κανακαρίαν τῆς Κύπρου. Καὶ λυποῦμαι, διότι δὲν σώζονται καλλίτερα τὰ ἐλεεινῶς κατεστραμμένα Κυ-

ριακὰ ψηφιδωτά· θὰ εἴχαμεν νομίζω ἐκεῖ ἔργον ἀδελφὸν τοῦ ἴδιοκυ μας, τὸ δόπιον τώρα λάμπει ἐν μεμονωμένῃ λαμπρότητι, λείφανον τοῦ καθαρῶς ἀνατολικοῦ κλάδου τῆς Ἰουστινιανείου τέχνης.

Ἐδῶ ἔπειτε νὰ εἴπω μερικὰ περὶ ἐνὸς ἄλλου σωζομένου μνημείου τῆς Βασιλικῆς τῆς Μεταμορφώσεως, τῆς σπουδαιοτάτης ἐκ γλυπτοῦ ἔνθου καὶ σμαλτοκολλήτου θύρας μετὰ περιεργοτάτων παραστάσεων. Ἀλλὰ περὶ αὐτῆς ἡμπορεῖ νὰ ἔδη κανεὶς σχεδὸν παντοῦ καὶ ίδιως εἰς τὴν ὁραίαν Ἰστορίαν τῆς Τέχνης τοῦ κ. Ανδρέα Michel.

Ἐννέα παρεκκλήσια περιτριγυρίζουν τὴν Βασιλικήν. Όπτω εἶναι διαμοιρασμένα, ἀνὰ τέσσαρα κατὰ μῆκος τῶν κάτω πλευρῶν· τὸ τελευταῖον ἀποτελεῖ τὴν κυρίως ἀψίδα τοῦ οἰκοδομήματος, ὅπισθεν τῆς ψηφιδωτῆς κόγχης. Ο ναΐσκος αὐτός, δὲ περιφημότερος δὲλων, εἶναι σκοτεινὸν καὶ μυστηριώδες στενὸν τοῦ δόπιου οἱ τοῖχοι εἶναι ἐνδεδυμένοι μὲ πλάκας κυανᾶς faience. Εἶναι κτισμένος ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς φλεγομένης βάτου καὶ οὐ κατακαιομένης, ήτις εἶναι δὲ ἀρχαιότερος τύπος, ἡ προπαράστασις τῆς νύμφης ἀνυμφεύτου. Ἐδῶ δέπως καὶ εἰς τὴν Ιερουσαλήμ οἱ μοναχοὶ συνήνωσαν εἰς ἔνα στενὸν χῶρον, δῆλα τὰ ιερὰ μέρη, δῆλα τὰ προσκυνήματα. Δύο βήματα ἀπὸ τὴν Μονὴν εἶναι τὸ βουνόν, δῆλον δὲ Ιούδορ εἴβοσκε τὰ ποίμνια τοῦ πεντακόσια βήματα μακρὰν τὸ σπήλαιον δῆλον κατέφυγεν δὲ Ἡλίας λίγο πιὸ ἐπάνω δὲ τόπος τῆς Νομοθεσίας. Καὶ εἰς τὴν

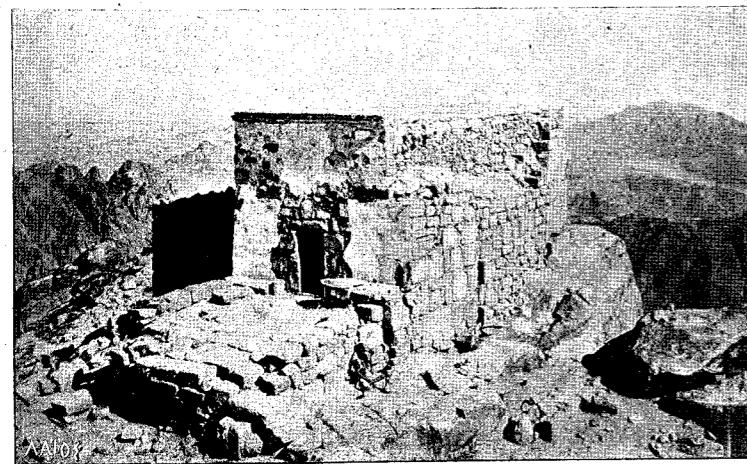

Η ΤΡΑΠΕΖΑ, ΠΡΩΗΝ ΚΑΘΟΛΙΚΟΣ ΝΑΟΣ

¹ Αἱ συγκεκομμέναι λέξεις συνεπληρώθησαν.

πεδιάδα δ λοφίσκος δπου ήγωρθώθη δ Χρυσοῦς Μόσχος. 'Άλλ' ἀς ἀφήσωμεν τοὺς στοχασμοὺς αὐτοὺς καὶ δς βυθισθῶμεν καλλίτερα εἰς τὸν βαθὺν αὐτὸν Συμβολισμόν, δ δποῖος ἐνώνει παντοῦ τὴν Παλαιὰν μὲ τὴν Νέαν Διαθήκην, τοὺς Τύπους μὲ τὰς Εὐαγγελικὰς πραγματικότητας. Καὶ εἰσερχόμενοι εἰς τὸν ναὸν ἀς βγάλωμε τὰ παπούτσια μάς, σύμφωνα μὲ τὴν διάταξιν, δπως δ Μωϋσῆς ἔβγαλε τὰ ίδια του, ὅταν δ Κύριος τοῦ ἐφώναξε: 'Η γη τὴν δποίαν πατεῖς εἶναι ιερά.

Κάθε Σάββατον εἰς τὸν τόπον αὐτὸν τελεῖται λειτουργία. 'Η διακόσμησίς του περιλαμ-

ΤΟ ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΟΡΡΦΗΣ

βάνουσα καὶ ἔνα μωσαϊκὸν πολλάκις ἐπιδιορθώθεν, ἡμπορεῖ νὰ περάσῃ γιὰ πολυτελής. Κατενθουσίασε τὸν Πέτρον Λοτῆ, δστις καὶ τῆς ἀφιέρωσε μερικὰς φράσεις εἰς τὴν «*"Ερημόν"*» τοῦ ἀναμιμησκούσας μεγαλοπεπείας περασμένων ἐποχῶν. Φαίνεται δμως πῶς δὲν ἀνέγνωσε τὰς ἐπιγραφάς, γραμμένας μὲ ἵσχνὰ καὶ ἐνωμένα γράμματα, αἱ δποῖαι προλαμβάνουν κάθε ὑπερβολικὸν ἐνθουσιασμόν. 'Επι τῆς θύρας ἀναγνώσκομεν: *Μνήσθητι, δέσποια, τοῦ δούλου σου Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου τοῦ Κρητὸς αψο.* 'Επι τοῦ δεξιοῦ τοίχου: *'Ἄρχιεπιερατέβοντος κυρίου ἀρχιεπισκόπου ιωαννικίου ηκονομονοντος ἐν πόλει δαμασκοῦ—γέροντος κυρίου φιλοθέου ἐτελειοθη τὸ ἔργον ἀχπ ἐν μηνὶ Αὔγουστον.* Καὶ ἐπὶ τοῦ Μωσαϊκοῦ τὸ ἔξης κείμενον, ἐνδιαφέροντας τὸ μωσαϊκὸν τῆς Μεταμορφώσεως: *τὸ παρὸν μωσιον καθως καὶ τὸ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας πεπαλαιωθέντα ἐπιδιορθώθη ἀρχιεπισκοποῦντος*

τοῦ παναγιωτάτου κ. Κωνσταντίου βυζαν. διὰ χειρῶν σαμουῆλ ιερομον. τοῦ ἐκ Ρωσίας 1847.

Ἡ Μονὴ ἄλλοτε ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου, σήμερον δμως φέρει τὸ ὄνομα τῆς ἐνδόξου παρθενομάρτυρος Ἀλεξανδρείας Ἁγίας Αἰκατερίνης, τῆς δποίας τὸ σῶμα μετεφέρθη ἐκεῖ ὑπ' ἄγγελον εἰπεῖ τινος γειτονικοῦ δρους. Τὰ ἄγια λείψανα εἶναι κατετεμένα ἐντὸς σαρκοφάγου. 'Επιδεικνύεται δμως εἰς τὸν ἐπισκέπτας καὶ ἔνα κενοτάφιον εξ ἀργύρου, δῶρον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας μὲ σλαυτικὰς ἐπιγραφὰς καὶ τὴν ἀκόλουθον ἐλληνικήν: + ἀρχιερατεύοντος Σινᾶ ὁρος καὶ Ἰωαννικίου Λαοκάρεος εἰφέρει τὸ παρὸν σετούκη τῆς Ἁγίας ἀπὸ τὴν Μοσχοβίαν δοχιμανδρίτης Κύριλλος δ Κύπριος σινάτης 1691.

'Άλλ' ἀς ἐγκαταλείψωμεν τὴν ἐκκλησίαν καὶ μεταβῶμεν εἰς τὸν ἄλλον θησαυρὸν τοῦ Σιναϊτικοῦ μοναστηρίου. Διερχόμενοι ρίπτομεν ἐν βλέμμα εἰς τὸ Τζαμί, τὸ δποῖον οἱ μοναχοί, κατὰς μίαν παράδοσιν δλίγον πιθανήν, ἔκτισαν διὰ νὰ ἀπομαρτύνουν τὴν δργὴν τοῦ Σουλτάν Σελήνη, καὶ δπον, δὲν εἶναι πολλὰ χρόνια οἱ μουσουλμάνοι Δζεβελίγε ἥρ-

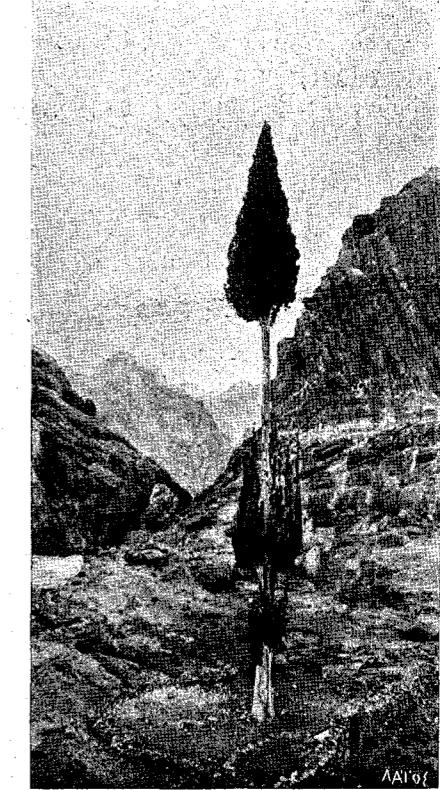
χοντο καὶ προσηγόντο. Δὲν σταματῶμεν οὔτε ἐνώπιον τῆς Τραπέζης, ἄλλοτε καθολικοῦ ναΐσκου καὶ δπον τώρα οἱ μοναχοὶ τρώγουν τὰ δχταπόδια τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τὸ ταχινένιο πιλάφι τῆς Σαρακοστῆς, ἐνῷ ἔνας ἀναγνώστης προσθέτει εἰς τὸ καθημερινὸν λιτὸν φαγητὸν τὴν θρεπτικὴν καὶ διδακτικωτάτην τροφὴν τῶν πατερικῶν δμιλιῶν καὶ τῶν πανηγυρικῶν λόγων.

Εἰσέλθωμεν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην, ενδιαφέρομενην σήμερον σχετικῶς ἐν τάξει, χάρις εἰς τὰς προσπαθείας, διὰ τὰ ἀραβικὰ βιβλία καὶ Συριακά, τῶν κυριῶν Smith - Lewis καὶ Gibson, καὶ διὰ τὰ ἐλληνικὰ τοῦ κ Θεομιστοκλέους Βολίδη, σήμερον ἐπιμελητοῦ τῶν χειρογράφων ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ τῶν Ἀθηνῶν. 'Ἐκ τῶν δύο κοσμημάτων τῆς παλαιᾶς Σιναϊτικῆς συλλογῆς, τὸ ἔν, ἡ περίφημος διὰ κεφαλαίων γραμμάτων βίβλος τοῦ Tischendorf, δὲν είρισκεται πλέον ἐδῶ, ἀλλ' ἐν Λειψίᾳ καὶ Πετρου-

πόλει. Τὸ ἔτερον, τὸ Συριακὸν Εὐαγγέλιον τὸ ἀνακαλυφθὲν παρὰ τῆς κυρίας Αγγῆς Smith - Lewis, πολυτελῶς δεμένον φυλάττεται κλεισμένον ἐντὸς ξυλίνου κιβωτίου. Μεταξὺ τῶν ἐλληνικῶν χειρογράφων, ἀνερχομένων εἰς 2,000, ὑπάρχουν εἰσέτι ἀρκετά ἀξιοσέβασται περγαμηναί, βίβλοι, λειτουργικὰ βιβλία, ἀγιογραφικὸν κώδικες, ἐκ τῶν δποίων μερικοὶ διὰ κεφαλαίων γραμμάτων καὶ πολλοὶ περιλαμβανοντες μικρογραφίας. 'Αναφέρομεν τὸ θαυμάσιον εἰκονογραφημένον ἀντίτυπον Κοσμᾶ τοῦ Ἰνδικοπλεύστου, τοῦ παραδέξου αὐτοῦ ταξειδιώτου τοῦ θου βου αἰώνος ὅστις εἰς τὰ διάφορα ἐμπορικά τον ταξείδια εἰς τὴν Νουβίαν καὶ τὴν Ἀβυσσινίαν, πνεῦμα περίεργον καὶ λεπτόν, ἐνδιεφέρετο καὶ διὰ τὰς ἀρχαιότητας καὶ ἀντέργαφε ἐπιμελῶς τὰς ἐπιγραφάς. Στὰ τελευταῖα τον χρόνια, δ ἔμπορος αὐτὸς ἀπεσύρθη εἰς τὰ μέρη τοῦ Σινᾶ, ἐνεδύθη τὸ μοναχικὸν ἐνδύμα καὶ συναρμόζων τὰς παρατηρήσεις, ποὺ ἔκαμεν κατὰ τὸ διάστημα τῶν ταξειδίων του μὲ τὰς βιβλικὰς θεωρίας, ἐπολέμει τολμηρότατα εἰς τὴν Χριστιανικὴν τον Τοπογραφίαν τὰς ἴδεας τῆς ἐποχῆς περὶ τοῦ σχήματος τῆς γῆς, μὲ ἔνα ψήφος λαϊκὸν καὶ εὐχάριστον, δχι ἀνευ ἐνδιαφέροντος. Τὸ Σινᾶ ἐδοξάσθη καὶ ἀπὸ ἄλλους συγγραφεῖς μοναχούς, τῶν δποίων δ ἔνας τοῦλάχιστον κατώρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ φήμην ἵσην μὲ τὴν τοῦ παγκοσμίου φήμης λαϊκοῦ γεωγράφου. Είναι Ἰωάννης δ Κλίμαξ, ἀποθανὼν κατὰ τὸ 650 μ. X., συγγραφεὺς τῆς περιφήμου κλίμακος, δπον περιγράφει βαθμῖδα πρὸς βαθμῖδα τὴν ψωσιν τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν Θεόν: ἀληθινὸς κῶδιξ μοναχικῆς καθάρσεως. 'Η ἀνάμνησις τοῦ Ἰωάννου εἶναι ἀκόμη ζῶσα εἰς τὴν Μονήν δεικνύουν τὴν κρύπτην του, δπον σαράντα χρόνια εξῆσε μόνος μελέτῶν, δτε οἱ μοναχοὶ παμψήφει τὸν ἐξέλεξαν Ἡγούμενόν των. Θὰ ἔτοι πολὺ ἐνδιαφέρουσα δ μελέτη τῶν ἥθων τῶν παλαιῶν πατέρων ἐκ τῶν ἐκδεδομένων μνημείων καὶ τῶν ἀνεκδότων εἰσέτι χειρογράφων τῆς Μονῆς, δλῶν αὐτῶν τῶν δοξασθέντων εἴτε ἔνεκα τῆς εὐσεβείας των εἴτε διὰ τῶν γνώσεων των εἰς τὴν μοναξίαν αὐτήν. Δὲν εἶναι τώρα ἡ κατάλληλος περίστασις νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὴν μελέτην αὐτήν: ἄλλως τε πρὸς τοῦτο θὰ ἐχρειάζετο ἡ λεπτομερῆς ἐξέτασις δλων τῶν βίων τῶν πατέρων ἀγίων, τῶν θαυμάτων καὶ τῶν καθ' αὐτὸς Σιναϊτικῶν παραδόσεων τὰς δποίας δ βιβλιοθήκη αὐτὴ ἀφιόνως παρέχει. Δὲν θὰ εἴπωμεν τίτοτε περὶ τῶν δύο ἐρημιτῶν Γαλακτίωνος καὶ Ἐπιστήμης, οὔτε θὰ ἀναφέρωμεν καν τὰ δνό-

ματα τῆς ἐνδόξου φάλαγγος τῶν μακαρίων ἀσκητῶν τῶν πεσόντων ἐδῶ, πολὺ πρὸιν ιδρυθῆ η Μονή, ὑπὸ τὰ βέλη καὶ τὸν σίδηρον τῶν Σαρακηνῶν, τὸν ἐν Σινᾶ καὶ Ραϊθῷ ἀναρρέθετας πατέρος, τῶν δποίων τὴν μνήμην διαφύλαττει ἀκόμη ἔνα παρεκκλήσιον τῆς Βασιλικῆς καὶ οἱ μοναχοὶ Απολλώνιος καὶ Νεῖλος ἔγραψαν τὴν θλιβεράντοστορίαν.

Θὰ ἔτοι τῇ ἀληθείᾳ ἔλλειψις σεβασμοῦ ἐκ μέρους μας πρὸς τὴν Ἀγίαν Κορυφὴν ἢ ἐπὶ περιστόρεον καιδὸν ἀργοπορία μας νὰ ἀνέλθωμεν ἐπ' αὐτῆς, πρᾶγμα τὸ δποίον ἡ συνήθεια ἀπαυτεῖ νὰ γίνεται τὴν τρίτην ήμέραν τῆς ἀφίξεως. Ή ἀνοδος διαρκεῖ περίπου δύο ὥρας. 'Αναρριχώμεθα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἀγίου ὁρος δι' ἐνὸς εἰδούς κλίμακος μισοκατεστραμμένης, ἡ δποία δὲν παρουσιάζει πλέον παρὰ διαδοχὴν δγκων λίθων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐν ισορροπίᾳ, φοβερὰ δλισθηρῶν, δπως ἄλλως τε καὶ δλες οἱ πέτρες τοῦ βουνοῦ αὐτοῦ, τριβεῖσαι ἄλλοτε ἀπὸ τὰ νερά. Σταματῶμεν εἰς δύο ναΐσκους τῆς Παναγίας τοῦ Οίκονομον, συνδεομένης μετὰ περιέργου παραδόσεως,

Η ΚΥΠΑΡΙΣΣΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΑΙΑ

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ

καὶ τῶν προφητῶν Ἡλιοῦ καὶ Μωϋσέως; ὃπου δύο κυπαρίσσια ὑψοῦνται πλησίον μιᾶς πηγῆς. Σταματῶμεν ἐπὶ τινος βράχου ἀποτόμου, ἀκριβῶς ἔκεινον δόπον δ Θεόπτης Μωϋσῆς κρατούμενος ἀπὸ τὸν Ὥρο καὶ Ἀαφών, ὑψωσε πρὸς τὸν Θεὸν τὰς χεῖρας του παρακαλῶν, ἐνῷ κάτω εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ραφιδίμι δ Ἰσραὴλ ἥγωνται στοιχίων ἀνερχόμεθα καὶ φθάνομεν τέλος εἰς τὸν τόπον δόπον ἥκουσθη ἡ θεία φωνὴ ἐν τῷ μέσῳ ἀστραπῶν βροντῶν καὶ καπνοῦ. Τὰ ἐρείπια μιᾶς ἐκκλησίας, πιθανώτατα τοῦ δου αἰῶνος, ἔνα μικρὸν προσκυνητάριον νεωτέρων χρόνων καὶ ἔνα ἐγκαταλειμένον μουσουλμανικὸν τέμενος τὸν στολίζουν. Ἡ θέα εἶναι θαυμασία.

Πρὸς νότον εὐρίσκεται τὸ συχνότατα χιονοσκεπὲς Δξεμέπελ Κατρὸν δεσπόζον διὰ τοῦ δύκου του τῆς ἀγίας Κορυφῆς. Εἰς τὸ βάθος ἡ μικρὰ δασὶς καὶ τὸ Μοναστήριον τῶν Σαράντα μαρτύρων ἀπὸ ὅλα δὲ τὰ μέρη ἀνακύπτουν ἐκ τῆς ἀργυρᾶς ἄμμου, οἱ κόκκινοι βράχοι τοῦ Σιναϊτικοῦ κολοσσοῦ. Πέραν τῶν τελευταίων βράχων τοῦ δρός βιορράν, φαίνονται λευκαὶ σειραὶ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἐρήμου κάτω εἰς τὴν ὁμιχλὴν ἡ Γάζα καὶ ἡ χώρα τῶν Φιλισταίων καὶ τέλος πέραν ὅλων αὐτῶν διαβλέπει κανεὶς διὰ τῆς φαντασίας τῆς Γῆν τῆς Ἐπαγγελίας. Πρὸς ἀνατολὰς λαμπτοκοπῆς ὡς χαλυβδίνη ἀλχμῆ δ κόλπος τῆς Ἀκάβας. Μεγαλοπρεπέστερον ἀκόμη εἶναι τὸ πανόραμα

τῆς ἀγίας Αικατερίνης ἀλλ' ἡ ἀναφοίχησις ἐπὶ τοῦ δευτέρου αὐτοῦ ἱεροῦ τόπου εἶναι ἀληθῶς κοπιαστικωτάτη. Ἀνήλθομεν εἰς αὐτὸν μαζὶ μὲ ἔνα Ρωσικὸν καραβάνι, καὶ δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὸ πάθος καὶ τὴν ζέσιν μετὰ τῆς δοπίας ἀνήρχοντο δλαι αἱ γηραιαὶ ἔκειναι γυναικες. Τρεῖς μόνον ἐκ τῶν εἴκοσι, ἐγκαταλειφθεῖσαι ὑπὸ τῶν δυνάμεων των ἔμειναν εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου, πνιγμέναι στὰ δάκρυα καὶ κατασπαζόμεναι τὸν βράχον ἐπεκαλοῦντο μάρτυρα τῆς καλῆς θελήσεών των τὴν ἀγίαν προστάτιαν τῆς Ρωσίας. Δὲν θὰ λησμονήσω ἐπίσης καὶ τὸν δῆγγόν μας τὸν Πάτερ - Κάλλιστον, τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν τῶν κορυφῶν, πρώην κτίστην, καταγόμενον ἐκ Κερασοῦντος τῆς Μαύρης θαλάσσης. Βαρεμένον ἀπὸ τὴν καθημερινὴν ἀργίαν τοῦ Μοναστηρίου ἡ φλογερά του πίστις τὸν φέρνει ἀκούραστον, μὲν δὲ τὴν προχωρημένην του ἥλικιαν, εἰς τὰ ἀγαπητά του ὑψη, τὰ δοποῖα στολίζει ἀκατάπαυστα. Σταυροὶ δροῦνται εἰς ὑψη τρομακτικὰ καὶ ναΐσκοι στεφανώνουν τὰς κορυφὰς τοῦ Δξεμέπελ - Μονῆσσα καὶ τοῦ Δξεμέπελ Κατρὸν. "Ολα αὐτὰ εἶναι ἔργα του. Τὸ ὑψος τῆς ἀγίας Αἰκατερίνης ἰδίως εἶναι τὸ βασίλειόν του." Άλλοτε οἱ προσκυνηταὶ ἔχαναν τὸ μονοπάτι ποὺ τοὺς δῆγγούς, σήμερον πάσσαλοι ἐμπεπληγμένοι δεικνύουν ἀλανθάστως τὸν δρόμον. Εὐγενής καὶ ἐνδιαφέρουσα ἡ μορφὴ τοῦ πατρὸς Καλλίστου μὲ τὴν μεγαλοπρεπῆ του περπατησιά, μὲ τὸ σαρικωμένον καλυμματικό του, καὶ τὴν διαρκῶς ἀνορθωμένην λευκὴν γενειάδα του ἀπὸ τὸν ἀνεμόν των βουνῶν. Μολονότι ἀγράμματος, σκέψεις βαθὺς ἔφευγον ἀπὸ τὸ στόμα του, πολλὰ ἔζυρει καὶ λέγει πολλά, διὰ τὶς δόλιγυρα πέτρες καὶ τὰ ζῶα, διὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ πράγματα, διὰ τὴν γῆν καὶ τὸν ἀστερόεντα οὐρανόν, εἰς τὴν ἀνακατωμένην του γῆν σαν, τὴν ποικιλότηταν μὲ λέξεις Τουρκικάς.

'Ἐὰν δὲ οἱ συνάδελφοί του τοῦ ὁμοίαζαν, ἐὰν δὲ οἱ μὲ τὴν αὐτὴν εὐθυγένητα καὶ τὸν ἴδιον ζῆλον ἔθετον εἰς ἐνέργειαν τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἐπιδεξιότητά των, ἐὰν οἱ μεταξὺ αὐτῶν εὐπαίδευτοι κατηχοῦσαν καὶ ἐδίδασκον ἴδεροντες μίαν σχολὴν διὰ τοὺς Δξελεβίγες ἐὰν οἱ νεαροὶ καὶ εὑρωστοι χωρικοί, οἱ στρατολογηθέντες ἀπὸ τὰς νήσους Κρήτην, Κύπρον καὶ Χίον, ἐμάνθαναν νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ ἀφθονα νερά τὰ πέριξ τῆς Μονῆς ἀναβλύζοντα, ποιός ξεύρει ἐὰν δ κακομοιχιασμένος ἔκεινος πληθυσμὸς τῶν Βεδουΐνων, δ τόσας σχέσεις ἔχων μὲ τὴν Μονήν, δὲν ἀπέβαινεν πιστὸν ποίμνιον τοῦ

δρχιεπισκόπου Σιναίου, ἐὰν δὲν ἔβλεπομεν ἐν μέσῳ εἰκοστοῦ αἰῶνος σχηματιζομένην μίαν νέαν Ἑλληνο-Ἄραβικὴν Χριστιανωσύνην, δμοίαν πρὸς τὴν τῆς Φαρὰὼν ἡ τῶν Ὀμηριῶν τῆς Ἄραβιας τοῦ ἔκτου αἰῶνος. Ποιὸς ξέρει ἐὰν ἡ κοιλάς τῆς Μονῆς, Ονδὲν - εδ - Δεέδ, δὲν μετεβάλλετο δλόκληρος εἰς πρόσχαρον κῆπον, εἰς ἀνθοῦσαν καὶ εὐφορον δασιν; Ἀλλὰ τοιοῦτον δὲν εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ παλαιοῦ Μοναστηρίου. Οὔτε ἐκπαιδευτικόν, οὔτε προσηλυτικόν, οὔτε κατακτητικόν τὸ πολὺ πολὺ προσέχουν μό-

νον νὰ διαφυλάξουν τὴν περιοχήν, νὰ ἐπολώνουν τὰ ὄγηματα καὶ νὰ ἀναπληρώνουν τὰς ἀπωλείας. Δὲν ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν καλλιέργειαν οὔτε τῶν γαιῶν οὔτε τῶν ψυχῶν. Ἐπιβλητικὴ διὰ τοῦ δύκου της, καὶ μὲ τὸν ἀπ' αἰῶνων ἀθικτὸν θησαυρὸν τῆς αὐτῆς εἶναι ἡ Μονὴ τοῦ Σινᾶ, δ μικρόκοσμος τοῦ βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ, λείφανον πολύτιμον καὶ ἱερόν, ἐμπερικλεισθὲν πρὸς τέρψιν τῶν διφθαλμῶν καὶ διὰ νὰ συναπάξῃ τοὺς ἀρχαιολόγους, καὶ τοὺς καλλιτέχνας, εἰς τὴν θαυμασίαν θήκην τοῦ Θεοβαδίστον δρους. [Μετάφρασις Κ. Μακρῆ] HENRI GRÉGOIRE

Η ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ*

B—Ἡ ὑγιεινὴ ἐν Ἀθῆναις

'Αντιθέτως πρὸς τὸν Λυκοῦργον δ Σόλων, δ Πεισίστρατος καὶ δ Περικλῆς μοναδικὸν ἔσχον πόθον νὰ καταστήσουν τοὺς Ἀθηναίους καλλιτέχνας. Μόνον δ Λράκων δὲν ἤννόσει καλῶς τὸν χαρακτῆρα τῶν Ἀθηναίων καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ὑπεράγαν αὐστηρὰν νομοθεσίαν ἀλλ' ἡ ναγκάσιμη νὰ φύγῃ ἔνεκα τῆς στάσεως, τὴν δοπίαν ἡ αὐστηρότης του ἐξήγειρε. Εὐτυχῶς ὅμως δ Σόλων ἡδυνήθη ἀμέσως ἐν τῇ σοφίᾳ του νὰ ἐπανορθώσῃ τοῦ Δράκοντος τὰς πλάνας. Προησθάνθη τὸν θαυμάσιον προορισμὸν τῶν Ἀθηναίων, διέγνω τὴν ἴδιοφυΐαν αὐτῶν καὶ οἱ νόμοι, οὓς ἔθεστισεν, ἐκρίθησαν ἀξιονέατοι νὰ χαραχθοῦν ἐπὶ μαρμαρίνων στηλῶν τῆς Ἀκροπόλεως. Ή Ἀθηναϊκὴ οἰκία ἡτο ὥραία καὶ χαρίεσσα. Πολυτέλεια εὐλόγιστος καὶ καλαισθησία λεπτὴ ἐβασίλευεν εἰς αὐτὴν ἀπὸ τῆς βάσεως τῶν τοίχων, διὰ μαρμαροκονίας χρισμένων δταν δὲν ἡσαν καυθόληρίαν ἐκ Πεντελησίου μαρμάρου κατεσκευασμένοι, μέχρι τῆς στέγης, τῆς δοπίας οἱ πηλόπλαστοι ἀλλὰ στιλβωμένοι κέραμοι ἡκτινοβόλουν ὑπὸ τὸν ἥλιον. Ήτο εὐρύχωρος, εὐάρεος καὶ αὐλήν εἰς τὴν δοπίαν ποικίλα ἀγάλματα κατωπτρίζοντο ἐν τῷ τρέμοντι κρυστάλλῳ ἀβαθῶν λεκανῶν ὑδατος, κατεσκευασμένων ἐκ μαρμάρου.

'Απετελεῖτο δὲ ἡ Ἀθηναϊκὴ οἰκία ἐκ τῆς αἰθούσης τῶν ἐστιάσεων, ἐκ μιᾶς αἰθούσης πρωτοισμένης διὰ τὰς μαρμάρας διαλέξεις τῶν οἰκείων, ἐκ πολλῶν αἰθουσῶν ὑποδοχῆς, πολλῶν δωμα-

* Τέλος—«Παναθηναϊα» σελ. 263.

Συνηνιώντο ὁσαύτως εἰς τὰς οἰκίας οἱ μὲν τῶν δέ, ὅπου προσεκαλοῦντο ἀμοιβαίως εἰς παρατεταμένα δεῖπνα, εἰς τὰ δόποια λεπτή μαγειρικὴ καὶ εὗγευστοι οἶνοι εξήγειρον τὴν διάνοιαν καὶ τὸ πνεῦμα. Τὰ δαιφιλῆ καὶ παρατεταμένα ταῦτα συμπόσια ἥδυναντο νὰ είνε ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν ὑγείαν, ἀλλ' ἡ Ἀθηναϊκὴ συνήθεια ἀπῆτει νὰ τρώγουν μόνον ἄπαιξ τῆς ἡμέρας τὴν μεσημβρίαν.

Μή νομίσῃ δῆμως κανεὶς ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι διήρχοντο τὸν χρόνον τῶν ἐν διηγεκεῖ ὀκνηρίᾳ. Οἱ Σόλων ἐγγνώριζε καλῶς τοὺς κινδύνους τῆς ἀργίας καὶ ὑπέβαλε τοὺς Ἀθηναῖοὺς εἰς φυσικὰς ἀσκήσεις μὲ πολλὴν μέθοδον κανονισμένας. Τὴν ἄγωγὴν αὐτῶν ἐκανόνιζεν αὐστηρὰ μὲν ὑγιεινὴ οὐχὶ δῆμως τόσον τραχεῖα, ὃσον ἡ τῆς Σπάρτης. Εὐθὺς δὲ γυνή τις καθίστατο ἔγκυος, ἀνήγγελλε τοῦτο εἰς τὸν δήμαρχον τῆς φυλῆς του καὶ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας τῇ ἥτοι ἀπηγορευμένον τὰ ἔξελθη.

Τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεως τὸ τέκνον ἐφέ-
ρετο πρὸ τοῦ πατρός, ὅστις εἶχεν ἐπ' αὐτοῦ δι-
καιώματα ζωῆς ἢ θανάτου, μεθ' ὃ δούλη τις
ἔπλινεν αὐτὸν εἰς θερμὸν νερὸν ἐπικαλούμενη τὴν
Ἀθηνᾶν, θεάν τῆς Σοφίας, τὸν Ἀπόλλωνα,
θεὸν τοῦ Κάλλους καὶ τὴν Περσεφόνην θεάν
τῆς Ἀφροδίτης. Μετὰ πέντε ἡμέρας ἔκκηγνιζον
αὐτὸν ὑπεράνω τῆς ἀγίας φλογὸς τοῦ βωμοῦ
τῆς οἰκίας. Ἐν ἀρχῇ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ πολιτισμοῦ
αἱ μητέρες ἐθήλαζον τὰ τέκνα των βραδύτερον
ὅ Σόλων ἐτέτρεψε νὰ προσλαμβάνουν τροφούς,
τὰς δύοις ἔξελεγον κατὰ προτίμησιν μεταξὺ^{τῶν}
τῶν ἐκ Λακεδαίμονος ἢ ἐκ Μεγάρων καταγο-
μένων, αἵτινες παρουσιάζοντο προηγουμένως
πρὸ τοῦ ἀνωτάτου λειτουργοῦ τοῦ Ἀσκληπι-
είου, ὅπως ἔξετασθοῦν μήπως ἔπασχον νόσημά
τι ἢ παρουσίαζον σωματικόν τι ἐλάττωμα.

Ἡ τροφὸς ἔκρατει τὸ παιδίον ἐπὶ πέντε
ἔτη καὶ αὐτὴ ἔδιδε τὰς πρώτας γνώσεις τοῦ χο-
ροῦ. Μετὰ ταῦτα παρελάμβανεν αὐτὸ δ πατήρ
καὶ τὸ παρουσίαζε πρὸ τῆς συνελεύσεως, δπως
ἀποφανθῆ ἄν ἡ πατρὶς ἥδυνατο νὰ στηρίξῃ
μεγάλας ἐλπίδας ἐπὶ τῆς φυσικῆς του δυνάμεως.
Μετὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐνεπιστεύοντο αὐτὸ
εἰς παιδαγωγόν, ὃς ἐκάλουν δοῦλον τινὰ εὐφυᾶ
καὶ λόγῳ ἥθῶν ἀξιον τῆς ἐμπιστοσύνης των,
δπως ἀναλάβῃ τὸ βαρὺν ἔργον τῆς διαπαιδα-
γωγήσεως μιᾶς τόσον νεαρᾶς ὑπάρκειως. Ὁ πρῶ-
τος ἀναφερόμενος παιδαγωγὸς εἶνε δ Χείρων, δ
ἀναθρέψας τὸν Ἰάσονα καὶ τὸν Ἀχιλλέα.

Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ δωδεκάτου ἔτους ἥχοιζον τὰ παιδία νὰ φοιτοῦν εἰς τὸ Γυμναστήριον ἢ τὴν Παλαίστραν. Ἐν Ἀθήναις ὑ-

πῆρον τοία τοιαῦτα, τὸ Λύκειον, ἡ Ἀκαδημία καὶ τὸ Κυνόσαργες (ὅπερ ἦτο προωρισμένον διὰ τὰ νόθα τέκνα) καὶ ἐγίνετο ἐν αὐτοῖς διδασκαλία σωματικὴ καὶ διανοητική. Τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα ἀνεπτύσσοντο παραλλήλως. Καὶ τὰ τοία ταῦτα Γυμναστήρια εὑρίσκοντο ἔκτὸς τῆς πόλεως εἰς θαυμασίας τοποθεσίας. Κῆπος καὶ δάση περιέβαλλον αὐτά. Τὰ ἡράνθεμα ἐφύοντο ἐν μέσῳ τῶν παρὰ τὰς κρήνας βρύνων. Ἡ χλόη τῶν ἀδένδρων μερῶν διεποικίλετο ὑπὲρ εὐωδῶν ἵων· οἵ τέττιγες ἥδον εἰς τὰ φυλλώματα τῶν ἔλαιων καὶ τῶν κυτίσων καὶ αἱ ἀηδόνες ἐφώλευνον εἰς τοὺς πυκνοὺς θαμνῶνας τῶν δαφνῶν καὶ τῶν κύπρων.

Καὶ τὰ τρία ταῦτα Γυμναστήρια ἦσαν κα-
τεσκευασμένα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σχεδίου. Εὗρεα
περίστυλα, αἴθουσαι εὐρύχωροι ὅπου ἔδιδα-
σκον οἱ φιλόσοφοι καὶ οἱ ὥριτορες, λοιπὸν καὶ
ὅξιστὸς ἀπετέλουν τὰ κυριώτερα αὐτῶν μέρη.
Οἱ Γυμνασταὶ ἔκρινον περὶ τῆς ἐπιτηδειότητος καὶ
τῆς δυνάμεως τῶν ἀγωνιζομένων. Οἱ Παιδο-
τρίβαι ἐγύμναζον αὐτοὺς καὶ οἱ σώφρονισται
ἥγρύπνουν ἐπὶ τῆς διαγωγῆς καὶ τῶν ἥθῶν
αὐτῶν.

Ἐκαστον τῶν τριῶν τούτων Γυμνασίων εἰχεν εἰδικήν πως ὑγιεινήν. Εἰς τὸ Λύκειον ἐγίνετο χρῆσις τῶν ψυχρῶν λουτρῶν, τῶν βαλανείων. Εἰς τὸ Κυνόσαργες εἶχον περὶ πολλοῦ τὰς ἐντριβάς καὶ εἰς τὴν Ἀκαδημείαν ὑπῆρχον αἱθουσαι ἱδρώσεως, τὰ πυριστήρια, καὶ καταονήσεων. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ μαθηταὶ ἔτρωγον ἐν αὐτοῖς ἐδέσματα ἐπιμελῶς παρεσκευασμένα ἀλλ᾽ ἀπλᾶ, διότι οἱ Ἀθηναῖοι, εἰ καὶ δὲν ἔτρωγον τὸν ἀνούσιον μέλανα ζωμὸν τῆς Σπάρτης, ἐγνώριζον ἐν τούτοις νὰ ἔκτιμοῦν τὴν λιγότερα

Αἱ Παλαιῖτραι, λίαν πολυάριθμοι ἐν Ἀττικῇ, ἥσαν παρόδιοι πρὸς τὰ Γυμνάσια, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι μόνον τὸ σῶμα ἥσκουν εἰς αὐτάς. Ἡσαν, οὕτως εἶπεν, ἀποκλειστικῶς διὰ τοὺς ἔξι ἐπαγγέλματος ἀθλητὰς προωρισμέναι.

‘Ος ἐκ τῶν ἀνω καταφαίνεται τὴν βάσιν τῆς ὑγιεινῆς τῶν ἀρχαίων ἀπετέλει ἡ σωματικὴ ἀσκησὶς καὶ διὰ τοῦτο εἰς τοὺς ἀγῶνας ἐν οἷς ἔκρινετο αὐτῇ, ἀπεδίδετο μορφὴ θεία. Εἰς τὴν τιμὴν θεότητός τινος αἱ διάφοροι πόλεις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἐδημιουργούντις ἐναμιλλώς διαγωνίσματα, ἐν οἷς οἱ νέοι καὶ οἱ ἄνδρες ἥρχοντο νὰ διαμφισθήσουν τῆς δάφνης τὸν στέφανον διὰ τὴν ὁρώμην, τὴν δεξιότητα, τὴν εὐστροφοίων ἢ τὴν ταχύτητά των. Ἡ κονίστρα

ῆτο τὸ στάδιον τῆς δόξης ἐκάστης Ἑλληνικῆς πόλεως καὶ ἡ μικροτέρα ἔξι αὐτῶν ἦτο μᾶλλον ὑπερήφανος, ἐὰν ἐν τῶν τέκνων τῆς ἐθνικάμ- βευεν εἰς τοὺς ἡρωϊκοὺς αὐτοὺς ἀγώνας ἢ ἐὰν αἱ στρατιαι αὐτῆς ἐξήρχοντο νικήτραι μετὰ πό- λεμον μακρὸν καὶ πολύνεκρον.

Οἱ σπουδαιότεροι τῶν ἀγώνων τούτων ἦσαν
ἀναντιρρήτως οἵ ‘Ολυμπιακοί, οἱ τελούμενοι
πρὸς τιμὴν τοῦ Διὸς ἀνὰ πενταετίαν εἰς τὴν
‘Ολυμπίαν. Μετ’ αὐτοὺς σπουδαιότεροι ἦσαν τὰ
‘Ισθμια, τελούμενα ἀνὰ τριετίαν παρὰ τὴν Κό-
ρινθον πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος. Τὰ Πύθια
ἔτελοῦντο ἐν Δελφοῖς ἀνὰ τριετίαν πρὸς τιμὴν
τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τέλος τὰ Νέμεα ἐօρτάζοντο
ἀνὰ διετίαν ἐν Ἀργολίδι οἷς ἀνάμνησιν τῶν
ἄθλων τοῦ Ἡρακλέους.

Ἡ Ἰστορία τῶν ἀγώνων ἀποτελεῖ αὐτὴν τὴν Ἰστορίαν τῆς ὑγιεινῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διότι διὰ νὰ θριαμβεύσῃ τις εἰς αὐτοὺς ἔπρεπε νὰ ὑποβληθῇ εἰς αὐτηράν ὑγιεινήν, εἰς ἄσκησιν μακρὰν καὶ ἐπίμονον καὶ εἰς λιτότητα μεγάλην, ν' ἀπολαύῃ πλήρους ὑγείας καὶ νὰ δύναται νὰ ἐπιδείξῃ εἰς τὸ πλῆθος τῶν θεατῶν σῶμα δυνάμενον διὰ τῆς τελειότητος τῆς μορφῆς καὶ διὰ τῆς ἀρμονίας τῶν ἀναλογιῶν καὶ τῶν κινήσεων νὰ ἀμιλλᾶται πρὸς τὰ ὕραιότερα τῶν ἀγαλμάτων, τὰ διοῖα ἐδημιούργει ἡ φαντασία, καὶ ἡ σμύλη τῶν καλλιεργῶν.

Μέχρι τοῦ δεκάτου ἔβδόμου ἔτους ἡ σκοπύντο
οἱ Ἀθηναῖοι διηνεκῶς, καὶ τότε γινόμενοι ἔ-
φηβοι ἐλάμβανον τὰ ὅπλα πρὸς ὑπεράσπισιν
τῆς πατρίδος, χωρὶς ὅμως νὰ δύνανται νὰ πο-
λεμήσωσιν ἐκτὸς τῆς Ἀττικῆς, ὅπερ τοῖς ἦτο
ἐπιτετραμμένον μόνον, ὅταν εἰσήρχοντο εἰς τὸ
εἰκοστόν, ὅτε δηλαδὴ ἐγίνοντο ἀνδρες. Μὲ τοι-
αύτην ὑγιεινὴν δὲ Ἀθηναῖος καθίστατο θαυμά-
σιος πολεμιστής, ἐν ᾧ συγχρόνως παρέμεινε φι-
λόσοφος, ποιητής, καλλιτέχνης. Εἶχε τὸ θάρρος
καὶ τὴν ρώμην τοῦ Σπαρτιάτου, χωρὶς νὰ ἔχῃ
τὴν τραχύτητα ἐκείνου.

Ο γάμος ήτο ἐπιβεβλημένος καὶ παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, ἢ δὲ αἰμομιξίᾳ εἶχε καὶ ὑπὸ τοῦ Σόλωνος ἀπαγορευθῆ. Ἡ συζυγικὴ ἀρετὴ ὅμως τῶν Ἀθηναίων ήτο ὀλιγώτερον αὐστηρὰ ἢ ἐν Σπάρτῃ. Ο νόμος ἀπήτει μὲν τὴν μονογαμίαν, ἀλλ᾽ ή παλλακεία ήτο διπωσδήποτε ἀνεκτή. Οὐδαμοῦ, δοσον ἐν Ἀθήναις, αἱ ἑταῖραι ἔσχον τόσην ἐπιφροήν. Ο ἔρως τοῦ Περικλέους ἐκλέισε τὴν Ἀσπασίαν ἢ τέχνη τοῦ Προαιτέλους ἀπηθανάτισε τὴν Φρύνην· ὁ Ἐπίκουρος κατέθηκε τὴν σοφίαν του εἰς τοὺς πόδας τῆς Λεοντίου καὶ ὁ Πλάτων αὐτὸς ἐλήσμονησε τὴν φιλοσο-

φίαν τον εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Λασθενίας. Αἱ
ἔταιραι ἐν Ἀθήναις προσέκαλοῦντο εἰς τὰ ὡ-
ραιότερα δεῖπνα καὶ ὁ Σόλων εἶχεν δρίσει μά-
λιστα εἰς δύο δραχμὰς τὴν διὰ τοῦτο ἀμοι-
βήν των.

Εἰς τὸ ζῆτημα τῶν κοινῶν γυναικῶν ἡ ὑγιεινὴ τῶν ἀρχαίων οὐδὲν ἔχει νὰ φθονήσῃ τοὺς καὶ θῆμας χρόνους. Εἰδικοὶ λειτουργοὶ τῶν Ἀσκληπιείων ἐπεσκέπτοντο αὐτὰς καὶ ἐνέκλειον εἰς φυλακὰς τὰς πασχούσας. Οἱ δὲ οἰκοι τοὺς δύσιούς ἴδρυσε δι' αὐτὰς ὁ Σόλων, δπως προφυλάξῃ τοὺς νέους ἀπὸ ἀνήθικωτέρων παῦσην, διετέλουν ὑπὸ τὴν διηγεκῆ ἐπίβλεψιν τῶν ἀγορανόμων.

Γ — Κήδευσις

Μεταξὺ τῶν ἔθνων, τὰ δόποια ἡσαν κοινὰ καὶ εἰς τὴν Σπάρτην καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐν γένει εἰς ὅλους τοὺς Ἑλληνας τούλαχιστον κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, εἶνε καὶ ἡ ὑγιεινὴ συνήθεια τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν καὶ διὰ τοῦτο θέλομεν περὶ ταύτης εἴπει ὀλίγα τινὰ ἐν ἴδιῳ κεφαλαίῳ.

Αφ' οὐ ἔλουν τὸν νεκρὸν οἱ ἐγγύτατα συγ-
γενεῖς καὶ ίδιᾳ αἱ γυναικες, ἔχοις αὐτὸν μὲ πο-
λύτιμα μῆρα, τὸν ἐστεφάνουν διὰ ταινιῶν
καὶ ἀνθέων, τὸν ἐνέδυντο λευκὰ καὶ τέλος ἔθε-
τον εἰς μὲν τὴν δεξιὰν κείσα πλακοῦντα ἐκ μέλιτος
καὶ ἀλεύρου, τὸν μελιτοῦντα, διὰ τὸν Κέρθερον,
εἰς δὲ τὸ στόμα ὀβιολόν, τὴν δανάκην διὰ τὸν
Χάρωνα.

Τὴν δευτέραν ἡμέραν ἐγίνετο ἡ πρόθεσις τοῦ νεκροῦ ἐπὶ αἰλίνης πλήρους ἀνθέων, πλησίον τῆς δποίας ἐτίθετο λήκυθος, γραπτὰ κεράμινα ἄγγεια καὶ περὶ τὴν ὅποιαν ἔκαιον λαμπάδες ἐκ σχοίνων, χρισμένων διὰ κηροῦ. Εἰς τὴν εἰσοδον τῆς οἰκίας ὑπῆρχε τὸ ἀρδάνειον ἀγγεῖον περιέχον ὄνδωρ μὴ ἀντλουόμενον ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἥτις ὡς ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ νεκροῦ ἐθεωρεῖτο μολυσμένη, καὶ χρησιμεῦνον ὅπως φαντίζωνται οἱ ἔξερχόμενοι πρὸς ἔξαγνισμόν.

“Η ἔκθεσις αὗτη τοῦ νεκροῦ διήρκει μόνον
μέχρις ὅτου τὰ σημεῖα τοῦ θανάτου καθίσταντο
ἀναμφίβολα καὶ λίαν πρωῒ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐγί-
νετο ἡ ἐκφορά, διότι ἦτο ἀπηγορευμένον νὰ
γίνεται ἡ μεταφορὰ τῶν νεκρῶν ὑπὸ τὴν θερ-
μότητα τῶν ἀκτίνων τοῦ ἥλιου ὡς ἐπικίνδυνος
εἰς τὴν ὑγείαν τῶν κατοίκων. Τὸ φέρετρον ἐκ
κυπαρίσσου συνήθως κατασκευαζόμενον ἐτί-
θετο ἐφ’ ἀμάξης συρομένης ὑπὸ βιῶν καὶ με-
τεφέρετο ἔξωθεν τῆς πόλεως, δύπου ἔκειτο ἡ ἔξ

ἀδραματωδῶν ἔγκλων πυρά. Ἡκολούθουν τὴν ἀμάξιν ἀμέσως αἱ θρηνήτραι καὶ εἴτα ἡ οἰκογένεια. Αἱ γυναικες εἰς ἔνδειξιν πένθους ἐσχίζον τὸ πρόσωπόν των διὰ τῶν δυνύχων. Ἐπὶ τοῦ Περικλέους δῆμως ἐξεδόθη νόμος ἀπαγορεύων τὴν αἵματηράν ταύτην συνήθειαν.

Αφ' οὗ ἐκαίετο ἐπὶ τῆς πνυχὸς δὲ νεκρός, ἢ τέφρα αὐτοῦ ἐπιμελῶς συλλεγομένη ἐντὸς φορέως ἐτίθετο ἐν τῷ μνημείῳ τῆς οἰκογενείας. Καὶ οὕτω τὰ πτώματα δὲν ἐρρύπαινον τὴν γῆν, δὲ ἀλλὰ δὲν ἐμοιλύνετο διὰ φιθοροποιῶν καὶ δηλητηριωδῶν ἀερίων ἐκφευγόντων ἐκ τῶν τάφων.

Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ δόποιον ἀποτελεῖ τὸ φαεινότερον σημεῖον τῆς ὑγιεινῆς τῶν ἀρχαίων εἶνε ἡ συνήθεια τὴν ὑποίαν εἰχον νὰ καίωσιν ἀδιακρίτικα μετά τοῦ νεκροῦ, πᾶν δὲ ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν ἡ εἶχε χρησιμοποιηθῆ νέπ' αὐτοῦ. Βραδύτεροι πολὺ, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἱεροῦ πολέμου, ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια τοῦ νὰ ἔνταφιαζώσι τοὺς νεκρούς, ἀφ' οὗ ὅμως ἐκάλυπτον αὐτοὺς προηγουμένως διὰ ορτίνης καὶ πίσσης ἔντὸς τοῦ φερέτρου.

Μετὰ τὴν κηδείαν συνήρχοντο εἰς γεῦμα ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ νεκροῦ, ὅπου ἔκαμπον σπινδάς οἴνου, γάλακτος, ὕδατος καὶ μέλιτος καὶ ἔκαιον ἀρώματα. Καὶ αὐτὰi αἱ κηδεῖαι, Ἰδίως αἱ τῶν πλουσίων, ἔχοησίμευον ὡς ἀφορμὴ πρός τέλεσιν προχείρων ἀγώνων, εἰς τοὺς δόπιούς οἱ ἀθληταὶ ἐλάμβανον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιδείξωσι τὴν ορώμην καὶ τὴν δεξιότητά των.

Δ — Προφύλαξις

Ο φρόβος τῶν μοιλυσματικῶν νόσων ἔδωκεν
ἀφορμὴν καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησιν δ-
πως ληφθοῦν προφυλακτικά μέτρα, ἀπομόνω-
σις κτλ. Τὸ πρῶτον αὐτῶν παράδειγμα εἶνε ἡ
ἀπομόνωσις τοῦ Φιλοκτήτου εἰς τὴν νῆσον Λῆ-
μονον. Τὸ πόδι τοῦ ἥρωος τούτου εἶχε πληγὴ
διὰ βέλους, ἐμβαπτισθέντος εἰς τὸ αἷμα τῆς
Λερναίας Ὅδρας καὶ ἀνέδιδεν δόσμὴν τόσον
ναυτιώδην καὶ ἀποτρόπαιον, ὅστε οἱ Ἑλλήνες
ἐφοβήθησαν μήπως λοιμώδης νόσος ἐνσκήψῃ

ΑΕΓΑΗΜΗΤΡΙΟΣ Χ. ΦΩΤΑΚΗΣ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Από τὸ ἐκδοθὲν βιβλίον τοῦ κ. Ν. Δ. Πάππου ἀναδημοσιεύομεν μερικὰ ἀποστάσματα τοῦ τελευταίου κεφαλαίου ἐπιγραφομένου Τὸ Μέλλον.

Σ . τ . Δ .

Η ἀγροτικὴ οἰκονομία παντὸς τόπου συμβά-
δίζει πάντοτε μὲ τὴν ἐν γένει κατάστασιν
τοῦ περιβάλλοντος· καὶ ἔξαρτάται πάντοτε ἀπ’
αὐτῆς. Διὸ πρώτιστα ἐπρεπε νὰ ληφθῇ φρον-
τικὸς οἱ κλάδοι τοῦ διοικητικοῦ δργανισμοῦ οἱ
κατ’ εὐθεῖαν ἐπιδρῶντες ἐπ’ αὐτῆς νὰ βελτιω-
θῶσιν, ὅπως ἀναρρώσῃ καὶ ἀναλάβῃ δυνάμεις
ἡ γεωργία καὶ κτηνοτροφία.

ΑΣΦΑΛΕΙΑ

** Ανευ ἀστυνομίας ή ἀγροφυλακῆς πραγματικῶς ὑπαρχούσης, ἀνευ δικαιοσύνης ταχείας καὶ ἀμερολήπτου, δὲν θὰ εὐτυχήσουν ποτὲ οἱ ἀγροτικοὶ πληθυσμοί. Οὕτε ή πολυτιμοτάτη αὐτοβουλίᾳ, οὕτε ή ἐνεργητικότης, οὕτε δὲ πρὸς τὴν ἔργατικὴν πρόσοδον καὶ τὰς βελτιώσεις ὑρασμὸς δύνανται νὰ ἀναπτυχθῶσι παρὰ τῷ ἀγροτικῷ πληθυσμῷ, ἐν δοσῷ οὗτος δὲν εἶνε τελείως ἥσυχος, ἐντελῶς ἀσφαλῆς διὰ τῆς ἀπολύτου λειτουργίας τῶν ἄνω θεσμῶν.*

Ἐπίστις ἀμέσως ἐξ ἀλλου ἐπιδρῶσιν οἱ δργα-
νισμοὶ οὗτοι ἐπὶ τῆς πίστεως. Δὲν ὑπάρχει δὲ
καὶ δὲν ὡς ὑπάρχει, ἐνόσῳ καὶ αὐτοὶ χωλαίνουν.
Ασφάλεια καὶ πίστις ὑπὸ τὴν εὐνοιάτην τῆς λέ-
ξεως σημασίαν εἶναι οἱ δύο ἀλληλένδετοι κίονες,
οἱ ὑποβαστάζοντες τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἀγροτικῆς
οἰκουμένας.

Ασφάλεια προσωπική, άσφαλεια κινητῶν καὶ ἀκινήτων, ἡ ἀσφάλεια τέλος, ἦν χρειάζεται δι γεωργὸς καὶ κτηνοτρόφος, παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχει. *Ἄν* οἱ δημοκοποῦντες ἀντιπρόσωποι τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν γεωργῶν ἐφρόντιζον περισσότερον περὶ αὐτῆς καὶ διλγότερον περὶ τῆς μεταθέσεως τῶν ἀστυνόμων, περὶ ἀπολύτερως τῶν ληστοφυγοδίκων, ἀν τεώντι ἥσαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν συμφερόντων τῶν ἐκλογέων των, τὸ πρῶτον, τὸ μέγιστον τῇμα τῆς προόδου θὰ εἴχε γίνη. *Πρὸ* παντὸς δόμως νὰ μὴ ἐπλήξωμεν θαύματα ἀπὸ ἐν διλγότερον ἥ περισσότερον, ἔστω καὶ ἀπὸ τὸ τελειότερον ξένον ὑπόδειγμα ἀντιγεγραμμένον νομοσχέδιον ἀγροφυλακῆς. Εἰναι σχετικῶς ἀσήμαντος ἡ βλάβη ἥ ἡ ὀφέλεια νέου τινὸς νομοσχέδιου, προβλέποντος καὶ κανονίζοντος χειρότερον ἥ δχι τὰ τῆς ὑπηρεσίας

τινός. Ούτε ή ἔλλειψις νόμων παρ' ἡμῖν εἶναι
ἢ δημιουργοῦσα τὴν οἰκτρὰν αὐτῆν κατάστασιν.
Τὸ ζήτημα τούναντίον ἔγκειται ἀλλαχοῦ, εἰς
τὴν λειτουργίαν, εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὑπαρ-
χόντων Νόμων.

Παραπονοῦνται οἱ γεωργικοὶ πληθυσμοί, οἱ ἐκλεκτοί των στενάζουν, καὶ τὴν ἐπαύριον, ὅταν πρόκειται περὶ τοῦ φύλου τοῦ κόμματος, ὅλα ἐλημονήθησαν ἐκτὸς τῆς Ψήφου. Εἶνε αὐτὴ καὶ μόνη καὶ τὸ γενικὸν νόμισμα καὶ ἡ μόνη ἀξία. Καὶ ἐνόσῳ ἔξακολουθεῖ νὰ εἴνε, δὲν θὰ ὑπάρχῃ τίποτε ἄλλο. Ἐνόσῳ δὲν συναισθανθῇ, καθοδηγούμενος καταλλήλως καὶ ὁ ἐκλογεὺς καὶ ὁ ἐκλεγόμενος, διτὶ ἑκάστη παρανομία, ἣν διαιπράττει ἡ ἐπιτρέπει, ἀργὰ ἡ γρήγορα, ἀμέσως ἡ ἐμμέσως θὰ πληρωθῇ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, τοῦ μύωπος τοῦ κατορθούντος σῆμερον ἐν δπως πάθη αὔριον τὰ ἐκαπονταπλάσια, οὕτε τὰ τελειότερα τῶν νομοσχεδίων, οὕτε τὰ πομπωδέστερα τῶν προγραμμάτων, οὕτε αἱ δελεαστικώτεραι τῶν ὑποσχέσεων θέλουν ποτὲ ἀλλαξῆι τι τῆς δυστυχίας καὶ κακομοιριᾶς του. Ἐνόσῳ δὲν λειτουργοῦν οἱ Νόμοι καὶ δὲν λειτουργοῦν δι' ὅλους καὶ πάντοτε ἵσοι, θὰ ἔξακολουθῇ ἡ σημερινὴ δουλεία, θὰ εἴνε ὁ ψηφοφόρος δούλος τοῦ κομματάρχου καὶ βουλευτοῦ καὶ οὗτος ἐκείνου.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

Καὶ μόνον ἀφ' οὗ ἀποκτηθῇ πραγματικὴ πλέον ἀσφάλεια τότε θὰ δργανωθῇ καὶ γεωργικὴ πίστις. Τότε θὰ δυνάμεθα καὶ πρέπει νὰ προβῶμεν εἰς δργανώσεις συνεταιρισμῶν μὲ βάσιν τὴν ἡμικήν καὶ στέγην τὴν ἀλήθειαν, στηριζομένων ἐπὶ τῆς ἀλληλεγγύης καὶ ἀμοιβαίας ὑποστηρίξεως τῶν μελῶν των συνεταιρισμῶν ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως, συνεταιρισμῶν πιστωτικῶν. Μονον οὕτω διὰ κοινωτικῶν συνδέσμων ἀλληλεγγύων, κανονιζομένης διὰ κοινῆς συμφωνίας τῶν μελῶν τῆς ἀτομικῆς ἐκάστου πιστώσεως, ἀναλόγως τῶν προσόντων καὶ δυνάμεων ἐνδὸς ἐκάστου, ἀποτελούντων δ' οὕτω τὰς στερεὰς βάσεις οἰκονομικοῦ δργανισμοῦ ἀπολήγοντος εἰς κοινὴν Τράπεζαν, θὰ προσελκυσθῶσιν ἀρθρονα μετ' ὀλίγον τὰ κεφάλαια.

Συγχρόνως πρέπει ίσως νὰ ληφθῇ καὶ νομοθετική τις φρόντις περὶ γενικοῦ τινος δια-

κανονισμοῦ τῶν χωραφίων, περὶ συνενώσεως καὶ κατατμήσεως αὐτῶν κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἰδιοκτητῶν καὶ περὶ ὁρισμοῦ κατωτάτου τινὸς ὅριου Ἰδιοκτησίας, ὅπως ἀποφύγωμεν τὸν ἐπιβλαβῆ καταθρυμματισμόν.

Τότε εἶνε δυνατὸν νὰ διαδοθῇ τῇ βοηθείᾳ Ἰδιωτικῶν ἴδρυμάτων δσον καὶ συνεταιρισμῶν δ καὶ τῇ γεωργίᾳ τόσον ἐπωφελῆς θεσμὸς τῆς ἀσφαλείας ὑπὸ τὰς ποικίλας αὐτοῦ μορφάς. Πρώτιστα ἡ κτηνοτροφία θὰ ἡδύνατο νὰ ἔξασφαλισθῇ κατὰ μέρας δπως ἀλλαχοῦ. ἀσφαλίζουσα τὰ κτήνη ἀπὸ ἐνδεχομένην ἐπιζωτίαν ἥ καὶ ἄλλας καταστροφάς.

ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΙΣ ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ

Συγχρόνως δμως μὲ τὸν διακονισμὸν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν οἰκονομικῶν τοῦ καλλιεργητοῦ δυνάμεων πρέπει νὰ συμβαδίῃ καὶ ἥ ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν διαπαιδαγώγησις αὐτοῦ. Χρήζει δὲ μορφώσεως ἥθικῆς καὶ πρακτικῆς. Διὰ περιηγούμενων γεωπόνων, διδασκόντων ἐπὶ τόπου, χειμερινῶν μαθημάτων, ἀλλὰ καὶ πρὸ πάντων διὰ τῆς ἰδρύσεως γεωργικῶν σχολῶν, ἀλλὰ σχολῶν τριπότη λειτουργουσῶν καὶ διαδιδούσῶν τὰ πορόσματα τῆς ἐπιστήμης εἰς τὸν καλλιεργητᾶς καὶ προτύπων κτημάτων.

ΠΡΟΤΥΠΑ ΚΤΗΜΑΤΑ

Εἰς τοιαῦτα πρότυπα κτήματα θὰ ἡδύναντο ὅριστα καὶ ἐπρεπεν δλίγον κατ' δλίγον νὰ μεταβληθοῦν τὰ δημόσια κτήματα, τὰ τῆς Ζαππείου περιουσίας, τὰ πρώην Στεφάνοβικ. Θὰ ἐνηργεῖτο οὕτω διὰ λογαριασμὸν τοῦ Κράτους μεγάλη καλλιεργεία. Ἀφ' ἐνὸς οἰκονομικῶς θὰ ἥτο τοῦτο τῷ κράτει συμφέρον, διότι καλῶς διοικούμενα καὶ ὑπὸ ἐπιστημονικῆς διεύθυνσιν τὰ κτήματα ταῦτα θὰ ἀπέφερον εἰσόδημα κατὰ πολὺ ἀνώτερον τοῦ τόκου τοῦ διὰ τὴν ὀγοράν των διατεθέντος ποσοῦ. Ἀλλὰ καὶ γενικῶς θὰ ἥτο τοῦτο συμφέρον τοῦ τόπου. Θὰ ἡδύνατο τὸ κράτος, ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ καὶ εὐρύτητι τῶν μέσων ἀτινα διαθέτει, νὰ προβῇ εἰς διαιρόφους δοκιμάς ἐν μεγάλῃ κλίμακι, νὰ δοκιμάσῃ νέους τρόπους καλλιεργείας καὶ ἄλλα μᾶλλον συμφέροντα καλλιεργήσιμα είδη. Θὰ ἡδύνατο δλίγον κατ' δλίγον νὰ κατορθώσῃ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἀνατροφὴν στρατιωτικῶν κτηνῶν, δπερ σπουδαιότατον, καὶ ἐν γένει νὰ προβῇ εἰς μεθοδικὴν κτηνοτροφίαν, ἵς μεγίστην ἔχομεν ἀνάγκην.

Θὰ συνέτεινεν, καὶ ἰδοὺ ποὺ κυρίως θὰ ὀφέ-

λει, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μεγάλης ἀφ' ἐνὸς καλλιεργείας, διότι θὰ ἐκαλλιέργει ὡς ἐπιχειρηματίας μὲ δλα τὰ νεώτερα μέσα, θὰ διέδιδεν οὕτως εἰς δλους τοὺς ἐνδιαφερομένους κύκλους πολλὰς γεωπονικὰς γνώσεις, συνάμα δὲ θὰ ἐμφροῦτο δλος δ ἐν τοῖς κτήμασι καὶ πέριξ αὐτῶν γεωργικὸς πληθυσμὸς—μέγα δηλαδὴ τῆς Θεσσαλίας μέρος—εἰς ἄριστα μορφωμένους καλλιεργητάς.

ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΑ

Ἀφ' ἐνὸς μέτρα ὡς τὰ ἀνωτέρω ἀναφερόμενα, ἀφ' ἐτέρου μελέτη τῶν πραγματικῶν τῆς γεωργίας ἀναγκῶν διὰ τῆς καταλλήλου ἐκλογῆς τῶν ἀνωτέρων διοικητικῶν ὑπαλλήλων καὶ διὰ τῆς συστάσεως δργανισμοῦ ἐπισήμως ἀνεγνωρισμένου πρὸς πληρεστέραν γνῶσιν καὶ μελέτην τῶν ἀναγκῶν τοῦ τόπου προτείνοντος ἐκάστοτε διτι νομίζει σκόπιμον, θέλουσιν ἐπιδράση εὐεργετικῶς.

Διότι δπως ἀσφαλῶς διορθώσωμεν τὰ κακῶς κείμενα, ὀφείλομεν νὰ γνωρίσωμεν τὴν σημερινὴν κατάστασιν, οὐχὶ ἐκ τῆς ὑποκειμενικῆς μας ἀντιλήψεως, ἵσως ἐν πολλοῖς ἀσφαλιμένης, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πορισμάτων, τῶν ἔξαγομένων ἐκ τῆς συντόνου ἐξητάσεως τῶν δρων τῆς ἀγροτικῆς τῆς Θεσσαλίας οἰκονομίας. Τοῦτο δὲ μόνον διὰ παγίας, ἔξακολουθητικῆς, συστηματικῶς μεθοδικῆς ἐργασίας, ἐρειδομένης ἐπὶ τῆς στατιστικῆς, δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ.

Ἄλλ' οὔτε εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε συνιστάμεναι ἐκάστοτε ἐπιτροπαὶ ἔχουσι τὴν συναίσθησιν τῆς εὐθύνης, τὸ κῦρος, τὴν βαρύτητα, τὴν γνῶσιν τῶν πραγμάτων, τὸ ζωτικὸν ἐνδιαφέρον, τὴν περίαν, τὴν ἀμεροληψίαν, τὴν προσδίδουσαν εἰς τὰς γνώμας των σημασίαν τοιαύτην, οἴαν ὀφειλον νὰ ἔχουν προτάσεις ἐπίσημοι περὶ ἐργῶν τοιαύτης σημασίας. Καθόσον, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐτονίσαμεν, ζητήματα τοιαύτης βαρύτητος εἰναι φυσικῶς ἀδύνατον νὰ λυθοῦν δι' ἀπὸ τρίποδος ἀποφάσεων μὲ βάσιν 10-15 συζητικῶν συνεδριάσεις τοιαύτης ἐργασίας δὲν δύναται ἄλλως νὰ χαρακτηρισθῇ ἥ ὡς ὑπερβολικῶς ἐπιπόλαιος. Ἀλλ' οὔτε ἀντιπροσωπεύονται καν εἰς τὰς ἐπιτροπὰς ταῦτας τὰ συμφέροντα τῶν παραγωγῶν.

Εἰς τοιαῦτα προϋποθέσεις ἀνταποκρίνονται μόνον μόνυμα γεωργικὰ ἐπιμελητήρια ἐπισήμως ἀνεγνωρισμένα, ἐν διαρκεῖ ὄντα συναφείᾳ μὲ τοὺς παραγωγούς, ἐκλεγόμενα ὑπὸ αὐτῶν καὶ ἀποφασίζοντα ἐπὶ ζητημάτων, ὅν ή λύσις ἐπι-

δρᾶ ἐπὶ τῶν συμφερόντων τῶν μελῶν των. Τοιούτος θεσμὸς (Landwirtschafts Kammer) μόνον παρουσιάζει τὰ ἐχέγγυα, διτι αἱ γνῶμαι, ἃς ἡθελεν ἐκφέρῃ, ἀνταποκρίνονται εἰς

τὴν πραγματικὴν κατάστασιν, εἰς τὰς ἀλληλεῖς ἀνάγκας τῶν γεωργικῶν τάξεων, καὶ δὲν ὑποκρύπτονται οὐδὲν ἐτερον ἥ τὴν πρὸς διόρθωσιν τῶν κακῶς ἔχόντων θέλησιν.

Ν. Δ. ΠΑΠΠΟΣ

Η ΑΝΤΑΡΤΙΣ*

.. . Δὲν ἦξενοραν τί δεσμὸς τοὺς συνέδεε! Ο Νοὲλ συγκινηθεὶς ἀπὸ τὰ δάκρυα τῆς Ζοζάννας, ἐπροσπάθησε νὰ τὴν ἐγκαρδιώσῃ ἀλλά, κέκενο τὸ βράδυ ἐχωρίσθησαν μελαγχολικοὶ καὶ ὑποφέροντες.

Ἐφυγε. Ἡ νύκτα ἥτον θεομῆ καὶ βροχερά. Χωρὶς θάρρος, δυσαρεστημένος μὲ τὴν Ζοζάνναν καὶ μὲ τὸν έαυτόν του δὲν ἐβιάζετο νὰ φθάσῃ στὸ σπίτι του. . . Κάποτε σὲ κανένα ἐρημικὸ σταυροδόμι μιὰ σκιὰ ἀπεσπάτο ἀπὸ τὸν τοίχον κάτω ἀπὸ τανάστα φανάρι ἔνεδοχείον

.. . Μία νέα ἐκάλεσε τὸν Νοὲλ χαμηλοφώνως. . . Μία ἄλλη τὸν ἡκολούθησε, τὸν προσήγγισε. Τὴν ἀπεμάκρυνε ἡσυχα ἡσυχα. Τὰ λόγια τῆς Ζοζάννας τοῦ ἥρχοντο εἰς τὸ πνεῦμα:

«Οσο πολὺ ἀν γιατρήση μία γυναῖκα, πάντοτε τὸ γιατρημά της ὀφείλεται εἰς τὸν ἄνδρα.»

Ο Νοὲλ ἐσυλλογίσθη διτι ἡ Ζοζάννα εἶχε πολὺ ζωηρὸν τὸ αἰσθημα τῆς γυναικείας ἀλληλεγγύης καὶ διτι χωρὶς ἐντροπὴν ἥ ἀηδίαν εὐσπλαχνίζετο τὰς δυστυχισμένας ἀδελφάς της, ἥτον ἐπιεικῆς πρὸς τὸ ἀμαρτίματά των...»

«Δὲν κατακρίνει τὰς ἄλλας, ποιός λοιπὸν θὰ ἐτολμοῦσε νὰ τὴν κατακρίνῃ; . . .»

Δὲν ἐσκέπτετο πλέον τὸν έαυτόν του ἐσκέπτετο τὴν Ζοζάνναν, τὴν θλῖψιν της, δλιγώτερον ἔγωστικά, δλιγώτερον πικρά.

«Εφθασε εἰς τὴν πλατείαν τῶν Βόσγ.

Κάτω ἀπὸ τὶς καμάρες εἰς τὴν γωνίαν τῆς οδοῦ Τουραίνης, ἔνα μικρὸ καφενεῖον ἔμενε ἀνοικτό. Ἐμπήκε, ἔζητησε ἔνα ποτήρι μπύρας ἥθελε νὰ γράψῃ εἰς τὴν Ζοζάνναν προτοῦ ἀνέβη εἰς τὴν κατοικίαν του.

Ἄντὸ τὸ μικρὸ καφενεῖο. . . Ἐνα ἀπόγευμα Ἀπριλίου δ Νοὲλ καὶ ἡ Ζοζάννα εἶχαν καθίσει ἐμπρός εἰς τὴν πόρταν. Η Ζοζάννα εἶχε πάρει γλυκὰ καὶ ποτοκαλάδα καὶ δ Νοὲλ τῆς εἶχε δειέει τὰ παράθυρα τοῦ γραφείου του. . . Τί εὐθύνμοι ποὺ ἥσαν ἀκόμη τότε!

* «Παναθηναϊα» σελ. 282.

Ο γεροαιματίας, μὲ τὸ παλιὸ ἀμάξι του καὶ τὸ ψαρὶ ἀλλογό του ἥθετε νὰ πάρῃ τὸν Νοὲλ καὶ τὴν Ζοζάνναν εἰς τὸν σταθμὸν τῆς Σεβρές. Ήτον μία ἥμερα χωρὶς ἥλιον, θεομή, συννε-

Λ

φιασμένη, θλιβερά κάπως. "Ενας άσπρουνδερός ούρανος έκανε σκυθρωπότερα όλόγυρα τὰ πράσινα δάση, τάπομακρα γαλανά βουνά. Οι τριανταφυλλιές, εἰς τὰ κατώφλια τῶν μικρῶν σπιτιών, ἐσκόρπιζαν τὰ κίτρινα τριαντάφυλλά τους καὶ τὸ μεσημέρι ἐκάρωνε τὴν γῆν κουρασμένην ὑπὸ τὸ βαρὺ θέρος.

'Απὸ τριῶν ήμερῶν, ἀφότου δ Νοὲλ ἔδρεψε τὴν ἔρωτικὴν ὑπόσχεσιν ἐπάνω εἰς τὰ χέλη τῆς Ζοζάννας, ἔζησαν μὲ τὴν προσδοκίαν τῆς ἐγγίζουσης ὡρας ἐκείνης. Ξετρελαμένοι ἀπὸ τὰ φυλήματα, ἀπὸ τὰ πρῶτα δειλὰ χάδια εἶχαν χάσει τὴν ὅρεξιν καὶ τὸν ὑπνὸν ἀπέφευγαν νὰ κυτάζῃ δ ἔνας τὸν ἄλλον ἀντῆλλασσαν λόγια κοινά· καὶ ἡ γυναικα ἥσθιαντο ναῦξανη ἐντὸς τῆς ἕνα εἶδος φόβου φυσικοῦ, ὡσὰν νὰ εἴχε ξαναγείνη παρθένος ὑπὸ τὸν νέον δεσπότην τῆς... Δὲν ἥθελε νὰ τὸν δώσῃ τὸν ἑαυτόν της οὔτε εἰς τὸ σπίτι τοῦ Νοέλ, οὔτε εἰς τὸ σπίτι τὸ ίδικόν της. Μία τρυφερὰ δεισιδαιμονία τὴν ὁδηγοῦσε διὰ τὸν μυστικοὺς γάμους της, μέσα εἰς τὰ δάση, τὰ ζωτανὰ νερά, τὸν φαιοὺς βράχους τοῦ Σερναί. Ο Νοὲλ εἶχε κρατήσει, τὴν προηγουμένην ήμέραν, ἕνα μικρὸ δωμάτιον. Ταπεινὸ τὸ παράθυρο τοῦ δωματίου μὲ κοινοὺς μπερντέδες, μὲ μαῦρα παραθυρόφυλλα τὸ δοποῖα ἡ Ζοζάννα θὰ εἴχε προσέξει στρέφουσα τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ δόποια μόλαταῦτα δὲν ἐτολμοῦσε νὰ κυτάζῃ!

«Σήμερα!... Τόρα ἀμέσως... Θὰ παραδοθῶ, εἰς αὐτὸν πὸν εἶν' ἐμπόρος μου, πὸν μοῦ μιλεῖ, πὸν μᾶγαπᾶ!.. Εἶνε ἀλήθεια;... Δὲν μπορῶ νὰ τὸ πιστεύσω...»

Άποροφημένη ἀπὸ τὴν σκέψιν της καὶ σιωπηλὴ χαμογελᾶ ἔνα ἀδύνατο χαμόγελο, μὲ τὰ λόγια τοῦ Νοὲλ χωρὶς κᾶν νὰ τάκονη. Δοκιμάζει ἐνώπιον τῆς τόσον προσεχοῦς πραγματικότητος, μίαν παράξενην ἐντύπωσιν φόβου καὶ δυσπιστίας, δύπως ἄλλοτε, τὸ πρωὶ τῆς ἡμέρας τοῦ γάμου της.

Διὰ τὸν ἔραστήν, διὰ τὴν ἔρωτα ἔχει στολισθῆ. Ἡ δόμπιτα της ἀπὸ μῶβ μονσελίναν, σχεδὸν τριανταφυλλιά, δίδει εἰς τὴν μελαχροινήν λευκότητά της τὸν ὠραῖον χρυσαφένιον τόνον ωρίμουν καρποῦ. Τὸ φάθινο καπέλο της, δεμένο μὲ μαῦρο βελοῦδο κινεῖται σὰν ἔνα μεγάλο ἀνθος κισσοῦ. "Ενα ἀσημένιο λουλοῦδι στερεώνει τὴν ζώνην της. Τὸ χέρι της, εἰς τὸ δόποιον δὲν λάμπει πλέον τὸ δακτυλίδι τοῦ γάμου, κινεῖται παγιγιδιάρικο ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι. Ο Νοὲλ ἔπαυσε νὰ δημιλῇ...

Γιὰ τί ωμιλοῦσε;.. Ἡ Ζοζάννα ἐνθυμεῖται

ώμιλοῦσε γιὰ ἔρωτας μυστικούς, ἀποκρύφους, προσκρούοντας εἰς ἐμπόδια... "Ελεγε:

— Δὲν θὰ ἐδεχόμουν... Δὲν θὰ ὑπέφερα...

Τὰ μάτια, πράσινα ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ φυλλώματος, ἐκφράζουν βιαίαν ἀπόφασιν, ἀναμετροῦν καὶ περιφρονοῦν τὸ φαντασικὸν ἐμπόδιον... Ἡ Ζοζάννα ψιθυρίζει:

— Γιατὶ σκέπτεσαι αὐτά; εἰμεθα ἐλεύθεροι... Τίποτε δὲν μᾶς χωρίζει.

— Τίποτε.

— Θὰ τὸ ἐξεμηδένιζα.

Κάμινει τὴν χειρονομίαν τοῦ ἀνθρώπου ποὺ θραύσει ἀλύσσους. . . Ναί, βέβαια, τὴν στιγμὴν αὐτὴν θὰ ἐξεμηδένιζε κάθε ἐμπόδιον, κάθε τί ποὺ θὰ ἥθελε νὰ τὸν χωρίσῃ ἀπὸ τὴν Ζοζάνναν!.. Ἡ Ζοζάννα σκέπτεται ὅτι δ Νοὲλ εἶνε ἱκανὸς νὰ κάμη τὶς χειρότερες τρέλλες. Καὶ τὸν ἀγαπᾶ καθὼς τὴν κυτάζει ἔτσι, πεισματάρικα, ἐπιτακτικά, τόσο διαφορετικά ἀπὸ τὸν ἄλλους τὸν φρονίμους, τὸν συνετούς ποὺ καὶ τὸ παραμικὸν ἡμιπορεῖ νὰ τὸν σταματήσῃ. Καὶ ἡ γυναικεία σάρκα της συγκινεῖται εἰς τὴν ἰδέαν μιᾶς βίας προσφιλοῦς ποὺ δὲ λαζονεία της ὡς γυναικὸς ἀπελευθερωμένης εἶχεν ἀπορρίψει χθές...

Ζοζάννα!...

Υπακούει, καὶ εἶνε εὐτυχῆς διὰ τοῦτο. Πηγαίνει πρὸς ἐκεῖνον ποὺ τὴν καλεῖ. Αὐτὸς τὴν παίρνει εἰς τὰ γονατά του, ἐγγίζει τὸν λαιμὸν μὲ τὰ τρεμάμενα χέρια του ποὺ ἀνεβαίνουν πρὸς τὰ ὠραῖα μαλλιά. Κρατεῖ, εἰς τὰς ἀνοικτὰς παλάμας του, τὴν ἀνεστραμμένην κεφαλὴν τῆς ἀγαπημένης του ὁσὰν κάτι πολύτιμον. Τὴν διατρέχει ὅλην μὲ τὰ χέλη του. Ἡ Ζοζάννα βλέπει τὰ μάτια τοῦ Νοὲλ νὰ συννεφιάζουν ἀπὸ δάκρυα ἐπάνω ἀπὸ τὰ μεγάλα ὀλάνοικτα μάτια της.

— Ἀγαπημένη μου! ἀγάπη μου!... Δὲν ἔχεις!... Δὲν ἡμιπορεῖ νὰ σοῦ πῷ... Σάχαπῶ τόσο!.. Λιποθυμῶ, αἰσθάνομαι ζάλη...? Ω! ἐσύ... ἐσύ!

Ο ἐναγκαλισμὸς γίνεται σφικτότερος. Μὲ τὸ στόμα εἰς τὸ αὐτὸν τῆς Ζοζάννας δ Νοὲλ ψιθυρίζει λόγια παρακαλετικά, στενάζοντα, θωπεύοντα. Αὐτὴ δὲν ἀποκρίνεται. Δένει τὰ χέρια της τριγύρω ἀπὸ τὸν λαιμὸν τοῦ νέου. Χαμογελᾶ ἀκόμη, καὶ τὰ βλέφαρά της χαμηλώνουν, πάλλονται, λέγοντας «ναι» σιγά σιγά...

..Τὸ δωμάτιον εἶνε πολὺ μικρό· δόλοδροσο καὶ σκοτεινό. Δὲν εἶνε ὠραῖο δωμάτιο. Φαίνεται πτωχικὸ μὲ τὴν κοινὴν ἐπίπλωσιν του: ἔνα σιδερένιο κρεβάτι, μία πολυθρόνα, ἔνας καθρέπτης καὶ τὰ παρεπόμενα τῆς τουαλέτας,

ἔνα μεταχειρισμένο χαλί. Ἀλλὰ ἡ Ζοζάννα, κυριευμένη ἀπὸ τὸ αἰσθήμα τοῦ ὑπερφυσικοῦ καὶ τοῦ ὄνειρου μένει ἀδιάφορη πρὸς τὴν μετριότητα τοῦ δωματίου. Τὸ ἡμίφως καθηγηταῖς εἶναι τὴν δόνησιν τῶν νεύρων της, τὸν θόρυβον τοῦ αἴματος εἰς τὸν κροτάφους της..

Δὲν ἡξεύρει πλέον καλὰ-καλὰ διατί μὲ μίαν κίνησιν μηχανικὴν ἀφαιρεῖ τὴν κτένα της.. Τὰ ἀσημένιο λουλοῦδι τῆς ζώνης της ἥχει καθὼς κτυπᾷ ἐπάνω εἰς τὸ μάρμαρον τῆς ἑστίας.

.. 'Αλλ' ὅταν βλέπει τὸν ἑαυτόν της εἰς τὸ στρογγυλὸ κρύσταλλον τοῦ καθρέπτου, τὰ πεσμένα μαλλιά, τὸν γυμνὸν λαιμόν, τὸν γυμνοὺς βραχίονας, ἐννοεῖ ἀμέσως. .. Ἡ κληρονομικὴ ἀγνότης ἀναπτηδᾷ εἰς τὰ βάθη τοῦ εἶναι της: μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια της προσπαθεῖ νὰ κατανικήσῃ μὲ τὴν πίεσιν τὰ μεγάλα κινήματα τῆς καρδιᾶς της. Σκέπτεται:

— Δὲν ἀνήκω πλέον εἰς τὸν ἑαυτόν μου! είμαι δική του...

— 'Αγάπη μου, πῶς τρέμεις ἔτσι!...

Τρέμει, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν ὑπακούει μένει ὁρθὴ σιμὰ εἰς τὸν Νοὲλ εἰς σφικτὸν ἐναγκαλισμόν, ἀκούμβωσα ἐπάνω του καὶ τὸν παρατηρεῖ βαθιὰ ἔως εἰς τὴν ψυχήν του μὲ τὰ μάτια ποὺ δ Νοὲλ ποτὲ δὲν εἶχε ἤδη ἔτσι· δύο σκοτεινὰ μάτια, θωπευτικά, ἡμερά σὰν ζώου, μάτια ποὺ δημότη λέξις τοῦ κυρίου θὰ γεμίσῃ ἀπὸ φρίκην καὶ ἀπὸ ἥδονή...

Καὶ τὰ μάτια της, τὰ λεπτοφυῆ χέρια της, τὸ λυγίζον ἀνάστημά της, οἱ ὅμοι της ποὺ συσφίγγονται, εἶνε δῶς νὰ παρακαλοῦν:

— Είμαι ἀδύνατη καὶ είμαι δική σου. Μὴ μου κάνης κακό...

— Ο Νοὲλ ἐπαναλαμβάνει:

— 'Αγάπη μου!

— Η Ζοζάννα ἀνακαλύπτει ἔξαφρα ἔναν θλιβερὸν τόνον τὴν φωνὴν εἰς τοῦ Νοέλ. Μία σκέψιν ποὺ δὲν θέλει, ποὺ δὲν ἡμιπορεῖ νὰ τὴν εἰπῇ... Ἡ Ζοζάννα καὶ δ Νοὲλ δὲν εἶνε πλέον μόνοι εἰς τὸ δωμάτιον...

Θέλει νὰ τοῦ πῇ.

— Τί βλέπεις πέρα ἀπὸ τὰ μάτια μου; Τί ἀκούεις πέρα ἀπὸ τὴν ἀναπνοή μου καὶ τοὺς παλιοὺς τῆς καρδιᾶς μου; "Υπάρχει μία σκιὰ ἀνάμεσά μας καὶ σὺ δίλοένα τὴν ἀνακαλεῖς... τοῦ τὴν ἐγέλασαν τὴν μικράν του Βελεντέν, ἔδρεψαν, ἐμπροστὰ εἰς τὰ μάτια του, ἔνα λουλοῦδι ποὺ δὲν ἥθελε νὰ δρέψῃ δ ἕδιος ἀλλὰ τοῦ δοποίου ἀγαποῦσε τὴν ἀπόχρωσιν καὶ τὸ ἄρωμα—καὶ τὸ λουλοῦδι αὐτὸν ἥτον διάρετη τῆς Ζοζάννας!... "Ο Φουκάρ αἰνιπάθως τὸν θεραπευτήν της εἶπε:

— Αλλὰ δ Νοὲλ τὴν παίρνει εἰς τὰ χέρια του,

καὶ ἔκεινη δὲν ἡμιπορεῖ πλέον νὰ μὴ φρικιάσῃ εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ σώματός της δὸποιον δὲν ὑπερασπίζει πλέον... Τὶ μελαγχολία ποὺ πέφτει ἀπὸ τὸ χαμηλὸ ταβάνι, ἀπὸ τὰς σκωτεινὰς γωνίας τοῦ δωματίου! 'Η Ζοζάννα κλείνει τὰ μάτια της—καὶ τρομασμένη, σκαιά, ἔτοιμη εἰς δάκρυα δὲν δοκιμάζει οὕτε ἐπιθυμίαν, οὕτε δηδονήν, οὕτε ἐντροπήν, μόνον μίαν συγκίνησιν ποὺ τὴν παραλύει, τὴν βασανίζει, ποὺ τῆς ἀποσπά ἔναν διακεκομένον ἀναστεναγμόν.

ΛΑ

— Η Ζοζάννα ἔγεινε σχεδὸν εὐτυχής.

Τὰ μάτια της ἔλαμψαν, τὸ μειδίαμα προσέλαβε κάποιαν ἀοριστίαν, ἔνα δάνθισμα σαρκός, εἴνας ἔξωραΐσμος ἀποκαλυπτικὸς ἥλιθες διαμιᾶς εἰς τὴν Ζοζάνναν δπως συμβαίνει εἰς δλας τὰς γυναικας ποὺ αἰσθάνονται ὅτι εἶνε ἀντικείμενον μιᾶς ἀγάπτης. Αἱ χειρονομίαι της ἔγειναν βραδύτεραι, βαρύτεραι τὰ βήματά της· ἀπὸ τὰ μαλλιά της, ἀπὸ τὰ φορέματά της ἀνέβλυσεν ἡ ἐρωτικὴ εὐωδία. Αφελῶς ἔφερε τὸ μυστικόν της σὰν ὅλαμπρο πριαντάφυλλο.

— Αὐτὴν τὴν φορὰ πιστεύω ωρισμένως ὅτι κάτι τρέχει...

— Εδοκίμαζε ἐνδόμυχην χαρὰν καὶ ἥσθιαντο περισσοτέρων οἰκειότητα πρὸς τὴν καλὴν συντρόφισσάν της Ζοζάνναν. Ο μικρὸς Μπερσιέ ἀρχίσε νὰ ἐλπίζῃ πάλιν. "Η μετριόφρων φιλοδοξία του δὲν ἐτρόμαζε εἰς τὴν ἰδέαν μακροποδέσμου ἐπιτυχίας, καὶ ἔξευρε ὅτι δ ὁ δόλος δευτέρου ἐραστοῦ ἔχει τὴ γλύκα του...

— Οι γυναικες—ἐσκέπτετο—εἶνε πολὺ δύσκολες καὶ ἀρχάς... Εννοοῦν, ὅτι ἔνα ἐλάχιστον ποσὸν ἀντιστάσεως ἀκρεῖ νὰ τὸν μακροποδέσμουν ἐπιτυχίας, καὶ ἔξευρε ὅτι δ ὁ δόλος δευτέρου ἐραστοῦ ἔχει τὴ γλύκα του...

— Ο Φουκάρ ἥτον μανιώδης. "Αν καὶ ποτέ του δὲν ἐποφθαλμίσει τὴν Ζοζάνναν καὶ πολλὲς φορὲς εἶχε παραπονεῖδη ὅτι τόση χάρις καὶ κομψότης ἔμεναν ἀχρησιμοποίητοι, ἥσθιαντο ποτέ την ἔποιης καὶ ἀδοκίμαζεν κάποιαν μνησικάταν... τοῦ τὴν ἐγέλασαν τὴν μικράν του Βελεντέν, ἔδρεψαν, ἐμπροστὰ εἰς τὰ μάτια του, ἔνα λουλοῦδι ποὺ δὲν ἥθελε νὰ δρέψῃ δ ἕδιος ἀλλὰ τοῦ δοποίου ἀγαποῦσε τὴν ἀπόχρωσιν καὶ τὸ ἄρωμα—καὶ τὸ λουλοῦδι αὐτὸν ἥτον διάρετη τῆς Ζοζάννας!... "Ο Φουκάρ αἰνιπάθως τὸν θεραπευτήν της εἶπε:

τὴν Φλορὸν τὴν ἔκπληξιν του εἰλικρινῆ κατὰ τὸ ήμισυ...

—Ο Ντελύ!... “Ἐνα περήφανο παιδί, ἀλαζονικὸ ποὺ δὲν ἔχει καμίαν εὐγένειαν μὲ τὶς γυναικες... Δὲν ἔχει τίποτε ἐλκυστικόν...

—Α! διεμαρτυροῦτο ἡ Φλορύ.

—Δὲν εἶνε κακός, ἔστω!... ‘Αλλ’ αὐτὴ ἡ μικρὰ Βαλεντὲν ἔκαμνε τὴ δύσκολη!... Μεταξύ μας, δὲν τοῦ ἀξίζε...

—Καὶ τί θὰ ἥθελατε, κύριε Φουκάρ, νὰ ἔπαιρνε ἡ Ζοζάννα, τὸν Μπερσιέ...

—Τὸν Μπερσιέ! Τὸν Μπερσιέ!... Τί ίδεα! ‘Ο Μπερσιέ μέ... ‘Οχι! Μὲ δσα λέγω, μικρά μου Φλορύ, θέλω νὰ σᾶς δεῖξω τὴν συμπάθειάν μου τὴν πραγματικὴν ποὺ τρέφω πρὸς τὰς συνεργάτιδας... προπάντων τὴν μικρὰν αὐτὴν Βαλεντέν!... Θὰ λυπηθῶ ἀν δυστυχῆ!...

—Κ’ ἔπειτα, δὲν θὰ ἥθελα νὰ μελήσῃ τὸν Γυναικεῖον οἴσμον... Τῷροικε ἔξω, ἐδῶ καὶ κάμπτοσον καιρό, δὲν φαίνεται νὰ ἔχῃ ζῆλον.

—Σᾶς εἰδοποίησα ἔγκαιρως: «μὴν εὔχεσθε νὰ ἐρωτευθῇ ἡ Ζοζάνα· θάφησῃ στὴ μέση τὰ ἀρθρὰ τῆς...»

—Τὰ ἀρθρὰ τῆς;...

‘Ο ἔπιχειρηματίας ἔνεφανίσθη ἐκ νέου εἰς τὸν ἄνθρωπον. ‘Ο Φουκάρ ἔθυμωσε:

—Δὲν μὲ μέλει ἀν αἱ συνεργάτιδες ἐρωτεύονται ὅρκει νὰ κάμνουν τὴ δουλειά τους σωστή!.. Θὰ παρακαλέσω τὴν δεσποινίδα Μπὸν νὰ μιλήσῃ στὴ μικρὰ Βαλεντέν...

Η δεσποινίς Μπὸν δὲν ἔτον διλγάτερον ἔξαφνισμένη ἀπὸ τὸν Φουκάρ. Εἶχε ἀκούσει τὰ παράπονα τῆς κυρίας Γκονφαλονέ, προέδρου τῆς «Γυναικείας Ἀδελφότητος». Η κυρία Γκονφαλονέ, ἡ ὅποια ἀνήκει εἰς τὴν ἡρωϊκὴν γενεὰν τοῦ φεμινισμοῦ, εἰς τὴν γενεὰν τῆς Πάσουλας Μίγκ καὶ Ποτονιέ-Πιέρ, ἥτον πλέον ἡ τολμηρὴ εἰς τὰς ίδεας τῆς καὶ εἰς τοὺς λόγους τῆς, καὶ πλέον ἡ ἥθικὴ εἰς τὴν διαγωγῆν τῆς. Ή ἔξοχη αὐτὴ γυναῖκα ἡ ὅποια εἶχεν ὡς δόξαν ὅτι ποτὲ δὲν ἔτο ματαιόδοξη καὶ ποτὲ δὲν ἐφόρεσε κορσέ, τὴν ἔκρυπτε τὴν κουρασμένην καλλονὴν κάτω ἀπὸ τὸ μερινὸ ἔνδος φορέματος «ρεφόρμ», ἐφοροῦσε πλατιὰ μποτίνια ἐλαστικὰ ποὺ δὲν «τῆς κατέστρεφαν τὸ πόδι»... Πρόδυνη εἰς τὸ νὰ κηρύξῃ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐρωτος, τὴν «μητριαρχίαν» καὶ τὴν προστασίαν τῶν παιδιῶν ἀπὸ τὸ «Κράτος-Πατέρα» ἡ κυρία Γκονφαλονέ εἶχε ζῆσει ἀπλούστατα, ἀγνότατα, ὑπὸ τὸν αὐθέντην τῆς Γκοφαλονέ, τὸν καλύτερον ἄνθρωπον τοῦ κόσμου, περισσότερον καὶ ἀπὸ τὴν γυναῖκα τὸν φεμινιστήν.

— Ήτο χήρα καὶ δὲν ἔννοοῦσε νὰ βγάλῃ τὰ μᾶνδρα.

Η κυρία Γκονφαλονέ, εἶχε παρατηρήσει ὅχι χωρὶς ἀνατριχίαν τῆς ὅτι τὰ μισοπένθιμα τῆς Ζοζάννας ἐλάμβαναν ἀπόχρωσιν ἀνοικτήν τὸ φαιδὸν ἔγινετο ἀσπρο καὶ τὸ μενεχελὶ ὁδόν. ‘Ενα βράδυ εἰς τὸ δάσος τῆς Βουλώνης, ἡ πρόεδρος τῆς «Ἀδελφότητος» ἀνεγνώρισε τὴν κυρίαν Βαλεντὲν πιασμένην ἀπὸ τὸν βραχίονα ἐνὸς νέου, εἰς μίαν σκοτεινὴν δενδροστοιχίαν.. Φοβουμένη μήπως ἡ τέως γραμματεὺς τῆς ὁμάδος αὐτομολήσῃ πρὸς τὸν ἔχθρον — τὸν ἄνδρα — ἡ κυρία Γκονφαλονέ ἔξεμυστηρεύθη τὸν φόβους τῆς τὴν δεσποινίδα Μπὸν.

— Αὐτὴ ἡ νέα μᾶς ἐκδέτει ἐμᾶς ὡς ἰδεολόγους ἐκδέτουσα τὸν ἔαντόν της...

Καὶ ἡ ταμίας, δεσποινίς Ότχιπόφ, ἐπρότεινε νὰ ποκλείσουν τὴν Ζοζάνναν.

— Δὲν πρέπει νὰ ὑπερβάλλωμεν τίποτε! εἶπε ἡ πρόεδρος. Η κυρία Βαλεντὲν δὲν ἔκαμε κανένα κρίμα: ἀλλὰ ὅτι μάθη ὅτι μία φεμινίστα ἀφωσιωμένη εἰς τὸ ζήτημα, δὲν πρέπει νὰ δίδῃ λαβᾶς εἰς τὴν κακεντρέχειαν τῶν ἀντιπάλων... Καθὼς κένας παπᾶς ποὺ ἀφῆσε τὴν ιερωσύνην πρέπει νὰ εἶνε αὐθητρότερος τὰ ἥθη ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἄνθρωπους...

Μίαν ἡμέραν, εἰς ἔνα «Ἀσυλον παιδιῶν» ἡ Ζοζάννα εἶχε κυτάξει τὰ πάντα χωρὶς νὰ προσέξῃ τίποτε· ἡ δεσποινίς Μπὸν ἐδοκίμασε νὰ ἐπιτιμήσῃ τὴν ἔνοχον:

— Τί ἔχετε λοιτόν, μικρά μου;... ‘Αμελεῖτε τὰ ἐπαγγελματικά σας καθήκοντα, λησμονεῖτε τὰς ὄρας τῶν ἵντερβιού, δὲν κυτάζετε διόλου τὰς διορθώσεις σας, καὶ τὰ ἀρθρὰ σας δὲν ἀξίζουν ὅσον ἔκεινα ποὺ ἐγράφατε τὸ χειμῶνα. ‘Ο κύριος Φουκάρ εἶνε δυσαρεστημένος, ξέρω. ‘Ελάτε στὰ σωστά σας Ζοζάννα!

— Εἶμαι ἀπηγολημένη τὸσο πολύ.

— Αλήθεια;... Δὲν εἶνε βέβαια ἡ «Γυναικεία ἀδελφότητος» ποὺ σᾶς ἀπασχολεῖ! Λείπετε ἀπὸ ὅλας τὰς συνεδριάσεις...

— Η ζωὴ μου εἶνε γεμάτη ἀπὸ τόσα καὶ τόσα! Δὲν ὅριζω τὸ κεφάλι μου πιά.

— Οὕτε τὴν καρδιά!

‘Η Ζοζάννα ἔκοκκινισε καὶ ὀδυολόγησε:

— Οὕτε τὸ κεφάλι οὕτε τὴν καρδιά, δεσποινίς.

— ‘Αλλοίμονο! Ζοζάννα, αὐτὸν φαίνεται, πάρα πολὺ μάλιστα!... Δὲν σᾶς κατηγορῶ εἰς τὴν κυρία τοῦ ἔαντού σας... ‘Ομως λυποῦμαι ποὺ μία γυναῖκα σὰν ἔσσας, ἡ ὅποια πρὸ ὀλίγου ἀκόμη ἥτον ἡ ἀληθινὴ φεμινίστα, ἡ σοβαρά, γενναία ἐλευθέρα καὶ ἀγνή.. ἔνας

τόσο ὡραῖος τύπος πνευματικῆς ἐργάτιδος!... Σᾶς ἀνέφερα ὡς παρόδειγμα εἰς τὰς κυρίας τῆς «Ἀδελφότητος».

— Άλλα, ἀγαπητή μου δεσποινίς Μπὸν, θὰ ἐχοιείτε λογικὴ πρὸ πάντων!... ‘Αν αἱ κυρίαι αὐτὰς ζητοῦν τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ζητοῦν διὰ νὰ τὴν χρησιμοποιοῦν! Διατί νὰ θέτετε ὑπεράνω τῆς ἐρωτευμένης γυναικὸς τὴν γυναικα ποὺ τὸ βάζει πεῖσμα νὰ μεινῇ ἀμέτοχος πάσης ἐρωτικῆς ἐπιμέσιας μὲ τὸν ἄνδρα... ‘Ο καθένας μὲ τὸ γοῦστο του! ‘Ο ἔρως δὲν εἶνε ἀμάρτημα. Δὲν εἶμεθα καλόγρης τοῦ λαοῦ. Δὲν πιστεύω ὅτι εἶμαι ὀλιγάτερον σοβαρά, ὀλιγάτερον γενναία, ὀλιγάτερον ἐλευθέρα, ὅτι ἀντιπροσωπεύω ἔναν τύπον ὀλιγάτερον «ἐπιτυχημένον» πνευματικῆς ἐργάτιδος ἐπειδὴ εἶμαι ἐρωτευμένη...

— ‘Α! ναί, εἶσθε λοιπὸν ἐρωτευμένη... εἶπε ἀφελῶς ἡ δεσποινίς Μπὸν.

— Πρῶτα-πρῶτα αὐτὸν δὲν ἀφορᾷ τὴν κυρίαν Γκονφαλονέ!.. Μήπως θὰ ἡμποροῦσαν νὰ μοῦ ἐπιβάλουν ἡ νὰ μοῦ ἀπαγορεύσουν τέτοιο ἡ τέτοιο ζυποῦνι, τέτοιες ἡ τέτοιες καλτοδέτες;...

— Δὲν ἔχει σγέσιν...

— ‘Η ίδιαιτέρα ζωὴ μιᾶς γυναικας πρέπει νὰ διαφεύγῃ ἀπὸ τὴν ἔξετασιν ἡ ἀπὸ τὴν περιέργειαν δπως καὶ τὰ ἐσώρουχά της... ‘Ενας μεγάλος ‘Αγγλος μυθιστοριογράφος ἔξεφρασε αὐτὴν τὴν γνώμην ἐπάνω κάτω μὲ τὰς ίδιας λέξεις, δ Θωμᾶς Χάρδου. Σᾶς σκανδαλίζει μήπως;

— Μέξαφνίζει!

— ‘Οχι περισσότερον ἀπὸ τὰς θεωρίας τῆς κυρίας Γκονφαλονέ καὶ τῆς δεσποινίδος Ότχιπόφ... ‘Αγαπητή μου δεσποινίς Μπὸν, ὅτι ἡμέλησα τὰ ἐπαγγελματικά μου καθήκοντα, δπως λέτε — καὶ ἀναγνωρίζω ὅτι ἔχετε δίκαιον — ἔκαμα κακά: ἀξίζω τὴν ἐπιτίμησίν σας... ‘Ως πρὸς τὸν ξρωτα, εἶναι ἐντελῶς προσωπικὴ ὑπόθεσις... Εἰς τὶ σᾶς χρησιμένει νὰ εἶσθε «ἀπελευθερωμέναι», σεῖς καὶ οἱ κυρίες τῆς «Ἀδελφότητος» ὅτι δὲν θέτετε εἰς πρᾶξιν τὰς θεωρίας σας; Μοῦ ἀρνεῖσθε τὴν ἔκτιμησίν σας διότι ἀγαπῶ ἐκεῖνον ποὺ μάγαπῃ!

— ‘Οχι βέβαια, μά...

— Μοῦ τὴν ἀρνεῖσθε διότι δὲν πανδρεύομαι μὲ τὸν ἐραστήν μου;

— ‘Αλλοίμονο! Ζοζάννα, ἐσεῖς ἐραστήν!

— Σᾶς ξενίζει μήπως ἡ λέξις;... Θὰ ἔπρεπε νὰ πῶ «τὸν σύντροφόν μου», ἡ «τὸν φύλον μου». Δὲν μάρεσει ἡ ὑποκρισία τῶν λέξεων.

— Καὶ εὐχομαι σαντὴν τὴν παλαβο-Ότχιπόφ ἔναν ἐραστὴν σάν...

‘Έγελοῦσε μὲ δλην της τὴν καρδιά, εἰς τὸν ἡλιοφάτιστον δρόμον δπου ἔξετείνετο ἡ σκιά της σιμά εἰς τὴν χειρονομοῦσαν σκιάν τῆς δεσποινίδος Μπόν. Η σάρπα της ἀπὸ μαύρην γάζαν ἐκματίζει τριγύρω ἀπὸ τὸν κορμόν της. ‘Ενα μπονκέτο γαρυφάλων εἰς τὴν μέσην της ἔξεφυλλίσθη...

— Σεῖς, δεσποινίς, εἶσθε μία ἀγία ἐλευθερόφρων... Σᾶς σέβομαι... ‘Αλλὰ οἱ συντρόφισές σας εἶνε οἱ δεισιδαίμονες τοῦ φεμινισμοῦ... Μὲ στενοχωροῦν... ‘Ας μὲ ἐπιτιμήσῃ ἡ κυρία Γκονφαλονέ! Θὰ τῆς ἀπαντήσω...

— Τί;

— ‘Ετσι!... ‘Ετσι τὸ θέλω!...

‘Έχωράτευε, ἀλλὰ ἡ δεσποινίς Μπὸν ἀνεκίνησε τὴν κεφαλήν:

— ‘Επιτέλους! εἶπε, θέλω νὰ πιστεύω ὅτι ὑπάρχει μεταξὺ νῦν καί... τοῦ ἐκλεκτοῦ σας ἀληθινὴ πνευματικὴ ἀρμονία... ‘Αλλὰ εἰς τὸν ἐραστήν, ὅπως καὶ εἰς τὸν σύντροφο, ὑπάρχει οἱ αὐθέντητοι... Δυσπιστεῖτε!...

— Αὐθέντητοι...

— ‘Η Ζοζάννα ἔμελετο τὴν συμβουλὴν τῆς δεσποινίδος Μπὸν μέσα εἰς τὸ λεωφορεῖον τὸ δόποιον τὴν μετέφερε πρὸς τὴν πλατεῖαν Βόσγ... ‘Αναπολοῦσε τὴν στάσιν τοῦ Νοέλ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐρωτικῆς των σχέσεως...

Κατ’ ἀρχὰς ἡ σύνθητη ἔνα διόδιος ἐπικλήσεως καὶ ἀνησυχίας διότι δ Νοέλ ἔμενε εἰς τὴν ἀγκαλήν της τόσο μελαγχολικός, σοβαρός, τόσο σκυθρωπός καὶ πάποτε!... Τὴν μετεχειρίσθη ὅχι διὰ τὸ μέλισμα τοῦ τού πάντων τὸν σύντροφον ἀγαπάλλοντα!... Τὴν μετέφερε πρὸς τὴν πλατεῖαν τὸν ξρωτα, εἶναι ἐντελῶς προσωπικὴ ὑπόθεσις... Εἰς τὶ σᾶς χρησιμένει νὰ εἶσθε «ἀπελευθερωμέναι», σεῖς καὶ οἱ κυρίες τῆς «Ἀδελφότητος» ὅτι δὲν θέτετε εἰς πρᾶξιν τὰς θεωρίας σας; Μοῦ ἀρνεῖσθε τὴν ἔκτιμησίν σας διότι ἀγαπῶ ἐκεῖνον ποὺ μάγαπῃ!

— Ερωτοῦσε:

— Τί σκέπτεσαι;

— Τίποτε, ἀγαπητή μου...

— Δὲν εἶσαι εὐτυχής;

— Φοβοῦμαι... φοβοῦμαι...

— Τί, τὸν ξρωτά μου μήπως;

— Φοβοῦμαι μήπως σὲ κάσω.

— Πῶς;

— Δὲν εἶμαι βεβαία ὅτι σάρέσω.

<p

διαφορετικὸς ὀλότελα... Δὲν εἶχα δοθῆ ἔτσι
σὲ ἄλλον ὅπως σ' ἔσενα...

Πρὸς μεγάλην ἔκπληξίν της αἱ ἐνθαρρυντικαὶ αὐτοὶ ἐκδηλώσεις δὲν ἐμάγευαν καθόλου τὸν Νοέλ.

'Απαντοῦσε:

— Τί διάβολο! υποθέτω . . .

Ἡ φράσις αὐτῆ, ἡ ὄποια ὑπέκυρυπτε καὶ ποιαν οὐγκρισιν, τὸν ἐπλήγωντε, τοῦ ἐνθύμιζε δτι ἡ Ζογάννα εἶχε δοθῆ εἰς δύο ἄνδρας . . .

Μία σκηνή ήρχιζε πού ἐτελείωνε μὲ τὰ
κλάματα τῆς Ζοζάννας... Εὔρισκε τὸν Νοέλ
ὑπερβολικά ὑποπτὸν, ἀλύγιστον, κέπροσπαθοῦσε

ταῦ τοῦ ἀποδεῖξη ὅτι τὸ παρελθόν ἦτον ἔνα
μέρος τοῦ ἑαυτοῦ τῆς, ὅτι δὲν ἥμποροῦσε οὔτε
νὰ λησμονήσῃ οὔτε νάπαρνηθῇ τὸν ἑαυτόν της
διατί δὲν ἐδέχετο ἔνα τόσο φυσικὸν γεγονός;
Οὐχ, δὲν ἥθελε νὰ τὸ δεχθῇ. Ἐπροσδοκοῦσε ἔνα
θαῦμα ἀδύνατον καὶ ὅταν πάλιν ἥρχετο τρελλὸς
πρὸς τὴν Ζοζάνναν ἐκρατοῦσε ἀκόμη μίαν δυ-
σπιστίαν, μὲ τὴν διοίαν ἐξηγόραζε τὴν χαράν
του, ἐφαρμάκωνε τὴν ἥδονήν. Εἰς τὴν αἰσθη-
ματικὴν ζηλοτυπίαν ποὺ ἐγνώριζε, ἐπροστίθετο
τώρα ἡ πικρὰ φυσικὴ ζηλοτυπία. . . Καὶ ὁ Νοέλ
ἥθελε νὰ ἔξαντλήσῃ τὴν ζηλοτυπίαν αὐτὴν ὅπως
καὶ τὴν ἄλλην. . .

[*Άκολουθεῖ*]

[Μετάφρ. Α. Κ.]

MARCELLE TINAYRE

ΟΙ ΣΟΒΑΤΖΗΔΕΣ – ΥΠΟ ΘΕΜΟΥ ANNINOR

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ο θάνατος τοῦ παλλικαριοῦ

Ο ξενητευμένος νεκρός ένός ποιητού ήλθε νά κοιμηθῇ τάς ήμέρας αυτάς εἰς τὸ ἔλαφοδὸν χῶμα τῆς Ἀττικῆς. Ενός ποιητού τῆς ζωῆς. «Οπως δὶ’ ὅλους τοὺς ἔξαιρετούς ἀνθρώπους, ὅλος οὐ κόσμος ὑπῆρχεν δι’ αὐτὸν ἔνας θεατής, παρακολουθῶν μὲν ἀγωνίαν, μὲν θυμαστὸν καὶ ἀγάπην τὸν δρόμον του. Καὶ ὅλοι ἐρωτοῦσαν τὸν ἑαυτόν τους. «Νᾶ ἴδοιμεν ποῦ θὰ τελειώσῃ ὁ Μουρούζης!» Καὶ ἴδοι ποῦ ἐτελείωσεν. «Οχι ἀπὸ μίαν σφαῖραν εἰς τὸ στήθος, αὐτὸς πού ἔζησε μέσα εἰς τὸ σφρυγμά των. «Οχι κορηνιζόμενος ἀπὸ τὸν ἵππον του εἰς μιὰν ἄβυσσον, μὲ τὸν δρόμον ἐνός Μαζέπτα. «Οχι εἰς τὴν ἀστραπὴν ἐνός ξειφους, τὴν δόπιαν τόσες φορές ἀντίκυρουσαν τὰ μάτια του. Οὔτε παλαίων, οὔτε ἀγονιζόμενος, οὔτε ψυχινδυνεών. Δέν τὸν κατέπιε καμμία ἄβυσσος, δέν τὸν ἔττινε κανένα κῦμα. Εἰς τὸ κρεβάτι μᾶς πελῆς ἀγωνίας ἀπέθανε τὸν πεζὸν θάνατον τῶν πεζῶν ἀνθρώπων. »Ετσι τὸ παλλικάρι τοῦ ποιητοῦ, εἰς μιὰν ἀπὸ τὰς ὥραιοτέρας δημιουργίας τῆς νέας μας τέχνης, τελειώνει μὲ τὸ παράπονον μας κοντῆς καὶ ἀδόξου φθορᾶς. Καὶ δὲιλὸς καὶ ὑπουργὸς Χάρος, τὸν ὅποιον ἐπεροκάλεσε εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν, τὸν δόπιον ἔζητησε νάντιμετωπίση στήθος πρός στήθος «στὰ μαρμαρένια ἀλόνια», ήλθεν, γιλοτρόν μέσα εἰς τὸ σκοτος, νά τοῦ καταφέρῃ τὸ ὑπουργὸν κτύπημα ἔκ των νάντων. Καὶ ὁ Μουρούζης ἀπέθανεν διώτας θ’ ἀποθάνη ὁ κ. Μιστριώτης. Τί εἰρωνική ἀντινομία!

Καὶ διως τί παράξενον! Ἡ Παράδοσις, ποὺ ἐπανορθώνει ὅλας τὰς ἀντινομίας τῆς ζωῆς, ποὺ φρουρεῖ τὴν Ὁμαιότητα κατά τῆς Ἀσχημίας καὶ αναστυλούνει ἄργα ἡ λίγισσα, δι τὴν ἡ τύχη καὶ οὐ καιόδες ἔκρημνισεν ἡ ἔξειτέλησσα, ἥλιθεν ἐνωρις γά πλέξη τὸ ὁδαῖτον τῆς δικτύης γύρω ἀπὸ τὴν κλίνην, ὃπου ἔξεψύλησε τὸ παλαικάρι. Ἀπὸ τὸ Παρίσι ἔως τὰς Ἀθήνας, θραύσουσα μὲ τὰ χέρια της τὰ τηλεγραφικά σύρματα, ποὺ ὑπηρετοῦν τὰς πεζὰς ἀλληθεύσας ἐτάνυσε τὰ χρυσᾶ σύρματα τοῦ ὕδικου της τηλεγράφου, σπεύδουσα νάποκαταστήση, ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμήν, τὴν ὥραιότητα ἐνὸς θανάτου. Καὶ μᾶς ἔφερεν ἔως ἐδῶ τὸ σφύριγμα μιᾶς φανταστικῆς σφαιρᾶς Τί σημαίνει; Μεταξεύ τοῦ φανταστικοῦ καὶ τοῦ ἀληθινοῦ, οὐ καιόδες γνωρίζει νὰ συγχέῃ τὰς ἀποστάσεις. «Υστέρα ἀπὸ ὀλίγα χρόνια, διαν δοι μιας θά ἔχομεν ἀποθάνει, ὑπὸ τὴν συνοφρύωσιν ἐνὸς ἥλιθιου ιατροῦ, ὁ Μουρούζης θά ἔχῃ ἀποθάνει τὸν θανάτον ποὺ τοῦ ἔτρεπε. Καὶ νὰ εἰσθε βέβαιοι δι τὸ θάνατος αὐτὸς θὰ είνε ἀπὸ τοὺς ὡραιοτέρους θανάτους, ποὺ ἔγνωρισαν οἱ ἀνθρωποι.

Διότι δὲ Μουρούνης ὑπῆρξεν ποιητής. Ποιητής δημιουργῶν τὴν ζωὴν του μὲ τὰς ὁραιότητας τῆς τόλμης, τῶν κυνῶνων, τῶν παραστόλμων ἀπολαύσεων, τῶν ἀμφιβόλων ἀρετῶν καὶ τῶν ἀμφιβόλων ἐλαττωμάτων. Ποιητής ζημιών τάς ἡμέρας του μὲ τὴν αἰθερίαν οὐδίσιαν ἔνος ὑπερτέρους καὶ ἀποτόλμου ήδονισμοῦ, ὑλικοῦ καὶ πνευματικοῦ μαζί, ἔνος ήδονισμοῦ πλασμένου ἀπὸ ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς αἰσθήσεως, τῆς φαντασίας καὶ τῆς σκέψεως. Καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψίν αὐτῆν ὑπῆρξεν ἡ ἐνσάρκωσις ἔνδος ἥρωος του μεγάλου Νεολατίνου ποιητοῦ, εἰς μίαν μορφὴν εὐγενεστέραν καὶ

πλέον ποιητικήν. Ἡ Ἡδονή, εἰς τὸν βωμὸν τῆς ὁ-
ποίας ἐθύσιασθη ὁ Μουρούνης, ὑπῆρξεν ἡ συνιστα-
μένη ἔρωτάν, ἥδωσιμῶν, μεθῆς, θυσιῶν, αὐτά-
παρνήσεων, ὅλων αὐτῶν εἰς μίαν ὑπερέντασιν καὶ
εἰς μίαν καταπληκτικὴν σύγχυσιν ἀρετῆς καὶ ἐλαττώ-
ματος.

Καὶ ἥπτησεν ἀκόμη τὴν ήρωας. Ὡρώς εἰς τοὺς ἀγῶνας ὅλους, τὸν ἄγωνας ποὺ ἀναγνωρίζει καὶ χειροκροτεῖ ἡ κοινὴ ἥθικη καὶ ἡ συνθήματικὴ ἀρετολογία καὶ τοὺς ἀγάνας ἀκόμη ποὺ δὲν ἀναγνωρίζει. Ὁ γάνωνς ἀλτρουμένισκος καὶ ἀγῶνας ἐγνῶστικούς. Ἐπολέμησε πρὸς τοὺς ἄλλους διὰ τοὺς ἄλλους καὶ πρὸς τὸν ἑαυτόν του κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἐπολέμησε πρὸς συνθήκας, πρὸς προλήψεις, πρὸς ὑποκρισίας, πρὸς τὰς ἀνέσεις καὶ τὴν κλιδὸν τοῦ βίου, πρὸς τὸ σύνολον τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ίδεων ποιοῦ ἀποτελοῦν τὸ λεγόμενον τὸ «ἴδιον συμφέρον», καὶ ἐπολέμησεν ἀκόμη πρὸς τὴν λογικήν, πρὸς τὴν σωφροσύνην, πρὸς τὴν ζωὴν του. Πρὸς τὴν ζωὴν του πρὸς πάντων. Τὴν κατεπόνησε. τὴν ἔξηγτλησε, τὴν ἔφειρε, ὡς ἔνοντα πρᾶγμα, ἀνάξιον προσοχῆς. Τί ὅλο ἀποτελεῖ κυρίως ὅλους τοὺς ἡρωασμούς παρὰ ἡ περιφρόνησις καὶ ἡ θυσία αὐτῆς ζωῆς; Ἔαν δὲ Μουρούζης ἐσπατάλησε καὶ ἔθυσιασε τὴν ζωὴν του, χωρὶς μέθοδον, χωρὶς τάξιν, χωρὶς πρόγραμμα, χωρὶς μίαν ὀρισμένην χρησιμότητα πάντοτε, αὐτὸς τὸ ὑφασμα, ποὺ κάμεν τὸν ἡρωας. Καὶ διὰ τὸν κόσμον, ὃ δύποτος βλέπει τὴν εἰκόνα εἰς τὰς γενικάς της γραμμάς, καὶ διὰ τὴν κοινὴν συνειδήσην ποὺ δὲν ἔξετάζει τὰς λεπτομερείας καὶ τὰς μεθόδους, ὑπῆρξεν ἀληθινός ἡρωας. Ἡ παραδοσίς θά τοῦ δώσῃ αὐδονὸς δὲ, τι τοῦ ἔλειτε, θὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ δὲ, τι τοῦ ἐπερίσσευν καὶ θὰ πλάσῃ τὸν ίδικόν της ἀνθρώπου.

Ἐγράφει κάπου ὅτι ὁ Ἑλλην πρίγκηψ — ἐὰν τὸ Ἑλληνικὸν Σύνταγμα δὲν δέχεται τοὺς ἀριστοκρατικοὺς τίτλους, ἀνυψώνων εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀριστοκρατίας τοῦ γένους την ἀριστοκρατίαν τῆς δεκάριας, εἶνε ἀδιάφορος — ἐγράφει ὅτι ὁ Ἑλλην πρίγκηψ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἀρρότεος ἀπὸ τὸν καιρὸν του. Εἶνε ἡ ἀλήθεια. Δὲν εὐρέθη ὁ Μουρούζης εἰς τὸ πλαίσιον του. Δὲν ἔφερε μακρὺν μανδύαν καὶ ἵπποτοικὸν ἔιρφος εἰς τὸ πλευρόν. Μία ἵπποτικὴ ψυχὴ ἔχαμθη ἔτοι μέσα εἰς ἓνα περδύον· Απαράλλακτο ὁ τραγικὸς ἥρως τοῦ Θεοβάντες ἦλθε παρακαμένη εἰς τὸν κόσμον καὶ ὁ ἴδαινισμός του εὑρῆκεν εἰς τὸ πλευρόν του τὴν πεζότητα ἐνὸς Σάγχου Πάντσα. Αὐταὶ εἰνε αἱ εἰδωνικαὶ ἀδικίαι τῆς Μοίρας. Καὶ ὁ Ἑλλην πρίγκηψ πολεμῶν, ὑπὸ τὸ κράτος ἐνὸς παραληρήματος, πρὸς τοὺς καθδέπτας καὶ τὰ ὑπαλικά ἐνὸς ζυθοπαλείου, δίδει ἀκουσίως τὴν τραγικὴν εἰκόνα τοῦ Ἰσπανοῦ ἵπποτου, σύροντος τὸ ἔιρφος του ἐναντίον τῶν σκιών καὶ ἐναντίων τῶν ἀνεμομιλῶν. Μὲ ὅλα αὐτὰ ὁ Ἰσπανὸς ἵπποτης, εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἔθνους του καὶ εἰς τὴν συνείδησιν τῆς μεγάλης κριτικῆς, δὲν ἔπιωσε νῦ εἰνε ὁ τύπος του εὐγενεικού, τοῦ ἀλέμεπτον καὶ ἀτρομήτον ἵπποτου.

Ἐπάνο εἰς τὸν τάφον τοῦ Ἑλλήνος πούγκηπος ἀρμέζει ἀπόλυτως τώρα κάθε ἵπποτικὸν ἔμβλημα. Διότι κάτω ἀπὸ τὸ μάρραφον αὐτὸν κοιμᾶται ἔνας ὄντας ἀπόπλωντός ἵπποτης: Chevalier sans peur et sans reproche.

EATPON

Βασιλικὸν Θέατρον: «*Ἡ ἐπάνοδος τοῦ Ἀσώτου*» δρᾶμα εἰς τέσσαρας πράξεις ὑπὸ *Ἀριστοφάνηος*.

ΕΙΝΕ γνωστὸν τὸ φαιδρότατον ἀνέκδοτον: "Οταν διὰ πρώτην φορὰν ὁ κ. Προβελέγγιος ἀνέγωσε τὸ χειρόφραφον τοῦ «Ἀστόν» εἰς τοῦ Σουρῆ, καποίος ἐκ τῶν λογίων ἀνθοπάτῶν τὸν συνεβούλευσε νάποκόψῃ τὴν πρώτην πρᾶξιν ἔνας ἄλλος τὴν δευτέρων, καὶ ἔνας ἄλλος τὴν τοτίην. Οὗτω, ἀπὸ τὸ δρᾶμα αὐτὸ τὸ κατ' ἀρχὰς τριτράκτον, δὲν θά ἔμενε... παρὰ μόνος ὁ τίτλος! Ο κ. Προβελέγγιος ἐγέλασε πρώτος μὲ τὸ παύθημά του· ἀλλὰ χωρὶς νάκονση καμμίαν συμβουλήν, χωρὶς νάραιμεσθη καμμίαν ἀπὸ τὰς τρεῖς καταδικασμένας πράξεις, ἀπεναντίας προσένθεσε καὶ τετάρτην. Καὶ οὕτω βελτιώμενον καὶ ἐπηγνημένον, μᾶς παρουσίασε τὸ ἔργον του εἰς τὸ Βασιλικόν, ὅπου εἶχεν ἀπὸ τὰς μεγαλητέρας ἐπιτυχίας.

Ο μῦθος δηλοί ὅτι τάναγρώσματα «εἰς στενὸν κύκλον λογίων» είνε δόλωσδιόλου περιττά, καὶ ὅτι τὸ μόνον κριτήριον τῶν θεατρικῶν ἔργων είνε αὐτὸ τὸ θέατρον, ἡ σκηνή, τὸ κοινόν...Κ' ἐγὼ ὃ ἴδιος εἶχα παρευρεθῆ τότε εἰς τοῦ Σουσηρᾶ, κ' ἐγὼ ὃ ἴδιος εἶχα καταδικάση εἰς θάνατον μίαν πρᾶξιν· καὶ ἀνὴρ ἔγραφα τότε, ἐκ τῶν ἐντυπώσεων μόνον τῆς ἀναγνώσεως, περὶ τοῦ δράματος, θά εἶχα τὰς μεγαλητέρας ἐπιφυλάξεις. Σήμερον ὄμως, μετὰ τὸν θριάμβον τοῦ ἔργου, μετά τὴν παράστασιν ἡ ὑποίκια ἀπέτελε ὅτι ὅλαι αἱ πράξεις στέκονται λαμπτρά, — εἴμαι υποχρεωμένος νὰ μόλις ψεύτη αὐτοῦ ἀνεπιφυλάκτως. Ή «Ἐπάνοδος τοῦ Ἀστού» τοῦ κ. Προβελεγγίου είνε ἀπὸ τὰ ὥραια ἔργα τῆς θεατρικῆς μας φιλολογίας. «Οχι διὰ τὴν ὑπόθεσιν, οὔτε διὰ τὴν σκηνικήν του τέχνην, οὔτε διὰ τὸ κοινωνικὸν τὸ θέμα, οὔτε διὰ τὴν ψυχολογίαν ἐνὸς πατρός, ή ὅποια ἀποτελεῖ ἵσως τὴν βαθύτεραν οὐσίαν του. Ἄλλα διότι μεθ' ὅλα αὐτά, καὶ παρ' ὅλας τὰς τυχόν ἐλλείψεις του, τὰς τεχνικάς ἢ οὐσιαστικάς, ἔχει μέσα του κάτι ἀπὸ τὴν ψυχήν του Προβελεγγίου, ψυχήν ποιητοῦ. Εἰτε προπατός ἔργον εἰλικρινές, γητήσιον, εύσυνειδητον. Καὶ μόνον τὰ ἔργα τῆς ἔξοχου εἰλικρινοῦς ἀναδίδουν κάτι ὡς ρεύμα ἡλεκτρικόν, τὸ δόποιον ἐπηρεάζει ἀμέσως τὴν ψυχήν του ἀκροατηρίου, καὶ ἀποκαθιστᾶ ὄντωςειτεν τὴν συγκινούντων μεταξὺ τῶν δύο ψυχῶν, γεννᾷ τὸ μαστηγωδὲς ἐκεῖνο ἐνδύματα, τὸ ἀνεξάρτητον τῆς ὑπόθεσεως, τὸ δόποιον γίνεται βαθμηδὸν ἐνθουσιασμός καὶ ἔξαιροντας τὴν ἀλληλή ἐπιτυγχανίαν.

“Η ύπόθεσις του θορυβούτας είναι εξαιρεφέλεις στην αληθή επιτυχίαν. Ο Γεωργος Γόρις είνε δύσωτος νιός. Έσπαταλάκης μεγάλα ποσά είσι την Εύρωπην, διότι έπηγε να σπουδάσει, και ήγανγκασε τὸν πατέρα του νὰ υποθηκεύσῃ τὸ κτήμα του διὰ νὰ πληρώσῃ τὰ χρέα τοῦ νιοῦ του. Τὸ κτήμα αὐτὸ διό γένος - Γόρις τὸ λατρεύει τὸσον, ποὺ δὲν εἰξεύει κανεῖς ἀν δὲν είνε διά μόνη του εἰς τὸν κόσμον λατρεία. Ἐν τούτοις ἀγαπᾶ καὶ τὸν νιόν του, καὶ τοῦ συγχωρεῖ προδύμως διὰς του τὰς παρεκτροπάς, καὶ τὸν ὑποδέχεται επιστρέφοντα μὲ ἄνοικτάς ἀγκάλας. Ο Γιώργος είνε ἀνήρ, ὡριμος πλέον, πεπεραμένος, μὲ ίδεας ίδιας του, μὲ καρακτήρα, καὶ ὑπόσχεται εἰς τὸν πατέρα του ὅτι διὰ τῆς ἐργασίας θάνατηση τὸ σπαταληνήν κρήμα καὶ θὰ ἐλεύθερώσῃ τὸ πατρικόν κτήμα ἀπὸ τὴν καταβλητικὴν ὑποθήκην. Ἄλλ ίδού, ὅτι παρουσιάζεται εὐκαιρία διὰ νὰ γίνη ἡ ἀπελευθέρωσις πολὺ γρηγορώτερα. Ο Κώστας Βάντης, ὁ πλούσιος γείτων, διανειστής, εἰς τὸν διοποῖον είνε υποθηκευμένον τὸ κτήμα του Γόρι, ἔχει μοναχοκόρηγη, ἥ ὅποια είνε πρὸ πολλοῦ ἐρωτευμένη μὲ τὸν Γεώργον. Καὶ οἱ δύο γέροντες ἀποφασίζουν τὸν γάμον αὐτῶν, διόποιος θὰ είνε πρὸς τὸ συμφέρον διώλαν. Ο Γεωργος διώμας ἀρνεῖται, διότι είνε ἐρωτευμένος μὲ μίαν καρδην

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Γαλλική Σχολή. Συνεδρεία τῆς 7 Φεβρουαρίου. — Πα-
ίσταντο αἱ ΑΑ. ΥΥ. διαδόχος καὶ ὁ πρίγκιψ τῆς
λαξινικῆς Μεινίγγης. Ομήλος κατὰ πρῶτον ὁ ὑπο-
ιευθυντῆς τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς κ. Κάρο εἶν γαλ-
λική γλώσσῃ, ἣν διμεῖται μετά θυμαστῆς εὐκολίας καὶ
κριβείας. Ο διευθυντῆς τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς κ.
Ολλά συνιστῶν τὸν κ. Κάρο ἔσχε τάς φιλικάς σχέ-
εις, αἴτινες ἀνέκαθεν συνδέουσι τάς δύο σχολάς. Ο
Κάρο ἀπαντῶν εἶπεν ὅτι αἱ φιλικαὶ σχέσεις, ἡς
εἶσαιρε δικαίωμα τοῦ διατηρηθῆ καὶ ἐφεξῆς δια παντός. Ακολούθως
ἔλειψε περὶ τῶν παραστάσεων τοῦ Ἀδωνίδος καὶ τοῦ
Ἀδωνός ἐπὶ δύο ἀριστερῶν τέχνης ἐρυθρόμορφων ύ-
ρων, εὑρεθεὶσῶν μὲν ἐν Ἐτρούσῳ ἐν τινὶ τάφῳ,
ναυμφιβόλως διμως κατεσκευαμένων ἐν Ἀθήναις.
Αμφότεροι διτε τοῦ Ἀδωνίς καὶ Φάων ἡσαν θεοὶ λα-
ζεύδομενοι μόνον ὑπὸ μικρῶν θρησκευτικῶν συλλό-
γων ἀποτελουμένων κυρίως ἐκ γυναικῶν, τὰ δὲ λεγό-
νεον περὶ τοῦ Φάωνος ὅτι ἦτο ἐδάμενος τῆς Σατ-
ανῆς καὶ ὅτι οὕτω ἔνεκα αὐτοῦ ὑποτοκόνησε κρημνι-
θεῖσα ἐκ τοῦ Λευκάτα, εἰνε μεταγενέστερον μύθευμα.
Ι προειρημέναι ὑδόναι παριστῶσιν ἀμφοτέρους δι-
ότι μετά τῆς Ἀφροδίτης καὶ τῆς ἀκολούθιας αὐτῆς,
γυναικεμένης ἐκ διαφόρων γυναικείων θεοτήτων, Ερώ-
την, Σατύρον κλ. Ἡ τέχνη τῶν εἰσιτεμένων ὑδοῖῶν

είνε σύγχρονος και ὅμια πρὸς τὰ ἔργα τοῦ Παρθενῶνος, διακρίνεται δὲ τῶν παλαιότερων κεφαλομορφών, αἵτινες ἐπαναλαμβάνουσι τὰς παραστάσεις τῶν μεγάλων εἰκόνων τοῦ Πολυγνώτου καὶ τῶν συνγρόνων αὐτοῦ ζωγράφων, διότι ἔκειναι μὲν ἔχοντι σπουδαίας ὑποθέσεις ἀτελῶς ἀντιγραφομένας ἐκ τῶν εἰκόνων μεγάλων ζωγράφων, αὗτα δὲ ἔχοντιν ὑποθέσεις ταπεινότερας καὶ κοινοτέρας, ἀλλὰ τέχνην τελειοτέραν καὶ πρωτοτυπωτέραν.

Κατόπιν δ ὡς. Κονουρής ἀμύλησε περὶ μεγάλης τι-
νὸς στοᾶς ἀνασκαφέσης ἐν Δήλῳ, ἔχοντος δὲ διπλῆν
σειρὰν κιονών καὶ δύο προστάσεις κατὰ τὰ ἄκρα. Ὁ
ουνδής αὐτῆς εἶνε δωρικός, ἀλλὰ λίαν νεωτερέζων,
ἡ δὲ κατασκευὴ ὅχι καλή. Ἔπι τῶν τριγύμφων φέ-
ρει ὡς κοινήματα βούκρανα, ἐπὶ δὲ τοῦ ἐπιστυλίου
ἐπιγραφὴν ἔξι σώζονται μόνον τὰ ἔξης γράμματα
ΜΗΤΡΙΟΥΜΑΚ καὶ ἐν ἄλλῳ τινι λίθῳ τὰ γράμματα
ΝΙ. Ἐκ τῶν γραμμάτων τούτων φαίνεται διτὶ ἡ στοά
ἡτού ἀφιερωμένη τῷ Ἀπόλλω^{ΝΙ} ὑπὸ τίνος βασιλέως
τῶν **Μακεδόνων** υἱοῦ τοῦ Δημητρίου. Τοιοῦτοι βασι-
λεῖς ἀρμόζοντες εἰς τοὺς χρόνους τῆς στοάς ταῦτης
είνε ^δ Ἀντίγονος ὁ Γονατάς καὶ δ ^δ Ἀντίγονος ὁ Δώ-
σων, ἐκ τῶν ὅποιων πιθανώτερος φαίνεται ὁ πρῶτος.
Ἐπὶ τοῦ ὅπισθίου τοίχου τῆς στοᾶς ὑπάρχει ἡμικυ-
κλικόν τι κτίσμα, ὅπερ ἔξι ἐπιγραφῆς τίνος φαίνεται
ὅτι ἡτο ἀβάτοις, ἔμπροσθεν δὲ αὐτῆς ὑπάρχει ἄλλο
περίοπτον ἡμικυκλικὸν κτίσμα, τοῦ ὅποιον ὁ περιβολὸς
είνε ἔργον τοῦ Γ' π. Χ. αἰῶνος, ἀλλ' ἐντὸς αὐτοῦ
περιεκλείετο τάφος μυκηναϊκός, ἔμπεριέων διάφορα
μυκηναϊκῆς τέχνης ἀγγεῖα. Ὁ τάφος οὗτος ἦτο προ-
φανῶς γνωστὸς εἰς τοὺς Δηλίους κατὰ τὸν Γ' π. Χ.
αἰῶνα, καὶ πρὸς προφύλαξιν αὐτῷ κατεσκευάσθη ὁ
περιβολὸς ἐπειδὴ δὲ μηνηνεύονταν ὑπὸ τοῦ Ἡρο-
δότου καὶ ἄλλοι ἐν Δήλῳ τάφοι μυθικῶν τινων προσ-
ώπων, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ εὑρεθεὶς τάφος ὡς
εἰς ἔκεινων. Ὄμοιόν τι ἔχει παρατηρηθῆ καὶ ἐν
τῷ μυκηναϊκῷ τάφῳ τοῦ Μενιδίου, ἐν τῷ δόρμῳ του
ὅποιον εὑρέθησαν ἀγγεῖα ἀποδεικνύοντα διτὶ ἡτο γνω-
στὸς εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐτιμάτο ὑπὸ αὐτῶν μέχρι^{τοῦ}
Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΣ ΦΡΑΣΙΔΗΜΟΥ

Γερμανική Σχολή. Συνεδρίασις της 14 Φεβρουαρίου.
— Πρῶτος λαβών τὸν λόγον ὁ ἑταῖρος τῆς Σχολῆς κ. Φρικεγχάους ἐπροσγειωθή περὶ τοῦ ἀρχικοῦ ἄγαλματος τῆς λατρείας τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς. Ἐρειδόμενος οὗτος εἰς τὴν μελέτην ἀγγειογραφῶν, εἰδωλίων ἐξ ὀπτικῆς καὶ καὶ μαρμαρίνων ἀγαλμάτων ἥχθη εἰς τὸ συμπέρασμα διτὶ τὸ ἀρχαῖον ἀγαλμα τῆς θεᾶς παρίστα αὐτὴν ὅθιτα μετὰ ὅδουν περὶ τὸν τράχηλον, πιθανῶς ἀνεύ κράνους, φέρουσαν δὲ φιάλην εἰς τὴν δεξιὰν χειρα.

καὶ τὴν εἰς ἓν τεσσάρας κλεψίαν.
Είτα ὁ διευθυντής τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου κ. Ι. Σβορδώνος ὡμίλησε περὶ τῶν πρώτων νομισμάτων, τῶν πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ κυρίως νομίσματος. Ἀφοῦ ἔξητας τὰ διάφορα ἀρχικά συστήματα τῆς συναλλαγῆς διὰ προϋόντων τῆς φύσεως ἢ τῆς τέχνης καθόλου ἢ διὰ ωρισμένων τινῶν εἰδῶν, οἷον βιών ἢ ἄλλων ζῴων, εἰσῆλθεν εἰς τὸ κύριον αὐτοῦ θέμα. Καὶ πράτον μὲν ἐπραγματεύθη περὶ τῶν ὀβελῶν, οὓς ὁ εὑρέτης τοῦ κυρίου νομίσματος Φείδων ἀνέθηκεν εἰς τὸ ἐν Ἀργείῳ Ἡραίον κατέδειξε δὲ ὅτι οἱ βουτόροι οὗτοι σιδηροῖ ὀβελοί, ἀνακαλυφθέντες ἐν τῷ ἀρχαίῳ Ἡραίῳ εἰς τὰς ἀνασκαφὰς τὰς γενομένας ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς σχολῆς ἥσαν τὸ πάτριον τῶν Ἀργείων νόμισμα.

Είτα υπεστήριξεν δι τι ἐπίσης ἤσαν νόμιμα χαλκοὶ σεσημασμένοι πελέκεις, οἷοι εὑρέθησαν ἐν Κορῃτῇ παρὰ τὴν Φαιστόν, ἐν Κύμῃ ἐντὸς τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσ-

ζεῖ τινὲς ἐν Κύπρῳ καὶ Σαρδοῖ. Ἐκ τούτων οἱ μείζονες οἱ δὲ ἐλάσσονες εἰνες βάρους πολλαπλασιανοὶ ἀλλήλων, τινὲς δὲ καὶ εὐρέθησαν κατά κλάσματα συτῶν ($\frac{1}{2}, \frac{1}{4}$).

Κατόπιν ἔξετάσας δὲ οὐκέτηνος τὰ παρὸς ὅμηροφ
λαντα νπετοήριξεν δότι οὐ ἐντὸς τὰς πάσας τῶν Μυκη-
τῶν ἀνακαλυψθεῖτες πολυάριθμοι μικροὶ χρυσοὶ δί-
πλα μετ' ἔκτυπα παραστάσεων ψυχῶν. πολυπόδων
οὖν δοδάκων ἥσαν αὐτὰ τὰ πανδρχαῖα τάλαντα ὃν τὸ
οὔτοια θέρευν καὶ τῶν ζυγῶν οἱ δίσκοι τοιύντοι δὲ
αἰσιοι τῶν ἐν τοῖς τάφοις μικρῶν χρυσῶν δίσκων εὐ-
θυμηθῆσαν ἀποτελοῦντες ἐν ἐννὶ τάφῳ τοὺς δίσκους μι-
κρᾶς ζυγοῦ.

Τέλος ώς νομίσματα ήριμήνευε τό δίκην χοιρομητού κέρδατα τῆς Γαλατικῆς Νεμαύου, ἔχοντα ἀργεῖν εἰς τὴν ποτὲ ἐν τῇ χώρᾳ συναλλαγὴν διὰ τὴν κοινὴν ἐν τῷ τόπῳ ἀλιταρίων μηρῶν κτηνῶν, ὅπως ἐν λαβίαι δραχαίτανον ὑπῆρχε νόμισμα σχῆματος ἰχθύος τικαταστήσαν τὴν πανορχαίαν συναλλαγὴν δι' ἀλιτάστων ἰχθύων.

Τὴν διάλεξιν τοῦ κ. Σφιρώνου συνώδευσαν ἐπίδειξις τῶν ὀβελῶν καὶ πελέκεων καὶ προβολαὶ πολυαὐθμῶν φωτεινῶν εἰκόνων.

'Ανεύρεσις τῆς ἀρχαίας Ἀγορᾶς τῶν Φαρσάλων

ΚΑΤ' ειδήσεις πόδες τὴν Γενικὴν Ἐφορείαν τῶν Ἀρχαιοτήτων, ἐνῷ κατεσκευάζετο ἐπὶ τῶν παιῶν τουρκικῶν λουτρῶν τὴν Φορσάλων, κειμένων αράδη τὴν πλειεῖν τῆς κωμοπόλεως ταῦτης, νέον τι λιοδόμητη, ἀνευρέθη εἰς βάθος 2 μέτρων ἀρχαῖον τίτιον.

Μεταβάς ἐκεὶ ὁ ἀριστός τῶν κατὰ τὴν Θεσσαλίαν
Ἀρχαιοτήτων ἔφορος κ. Α. Ἀρβανιτόπουλος ἔξετέ-
εσεν ἀνασκαφάς ἀπὸ 2-10 Φεβρουαρίου καὶ ενδε
ετράγωνον κτίριον, ἔχον πλευράς 13 περίπου μέτρων
καὶ συνιστάμενον ἐπί θεμελίου πλακοστρών διά
εγάλων πλακών, ἐπὶ τοῦ διπλού βαίνει στυλοβάτης
καὶ λειών ωραίων κυβικῶν μελανονιλίθων.

Παραπλένως πρός τὰ ἔσω τοῦ κτιρίου τούτου εὐ-
έθη δόχετός ἐκ φαιῶν πλακῶν μεγάλων, ηὐλακωμένων
ν μέσῳ, αἱ ὀποῖαι προσαρμόζονται δικριβῶς εἰς τὴν
σωτερικὴν πλευρὰν τοῦ ἀρχαίου κτιρίου· ἐκ τῆς δια-
ίξεως ταύτης τοῦ δόχετον ὑποθέτει ὁ κ. Ἀρβανίτης
κούλος ὅτι τὸ ἔσω ἐμβαδὸν τοῦ τετραγώνου ἦτο
ὑπαρθρὸν εἰς μίαν γωνίαν τοῦ ὑπαλήφρου τούτου εὐ-
έθη καὶ φοέας ἀργαλὸν βάθους 5 περίτου μέτρων.

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ μαγαζείου δάπεδον ἔχει στρωθῆ
πιά σκληροπαγοῦς κονιάματος μετὰ ψηφίδων ἐγχώρω-
αν άναμίκτων.

¹Ἐκ τούντων ὑποτίθεται ὅτι περὶ τὸ τετράγωνον κτίσιον ὑπῆρχε στοὰ βασιταῖομένη ὑπὸ κιόνων παρίσινας, χρυσους βάθος 4 μέτρων εἰς τὸ βάθος τῆς στοᾶς ὑπέρχον τὰ ἀρχαῖα καταστήματα, ὡς τὸ ἀνωτέρῳ περιφέν.

Ἐπίσης ενδρέθη εἰς ἀπόστασιν 21 μέτρων ἀπὸ τοῦ ετεραγώνου κτιρίου πρός ἄνατολάς ἔτερον οὐκοδόμημα ἀρχαῖον καὶ εἶδος ὅδον ἐξ ὀγκωδῶν λίθων διπλίουσα ἀνατολικάς ἐπὶ 10 καὶ πλέον μέτρα. Αὗτη μηδετεῖται ὅτι είναι ἡ εἰσόδος τῆς ἀρχαίας Ἀγορᾶς ἢ ἀλλοι σχετικοὶ πρός αὐτήν.

Αἱ ἀνασκαφαὶ ὧς ἐκ τῆς σπουδαιότητος τῶν κτιρίων, τοῦ δοῦ ή 4ου π. X. αἰώνος, ὑποτίθεται ὅτι θάξακολουθήθουν.

γραφε σελίδας μὲ τόσην φωτιὰ δσην καὶ ὁ Δ' Ἀνυπότισο· καὶ πολλάκις αὐταὶ εἰναι αἱ καλλίτεραι μέσα εἰς τὸ ἔργα τῆς.

Θὰ σᾶς διηγηθῶμεν τὴν ὑπόθεσιν τοῦ τελευταίου μυθιστορήματός της.

Ο Μάρκος Φίόρα καὶ ἡ Μαρία Γουάσκο ἀγαπήθησαν μὲ τόσον πάθος δτως δλίγοι ἀγαπῶνται. Η Μαρία Γουάσκο ἥτον ὑπανδρευμένη καὶ ἐγκατέλιπε τὸν ἄνδρα τῆς. Ο Φίόρα ἥτο μνηστευμένος καὶ ἐγκατέλιπε τὴν μνηστήν του. Ἐπέρασαν ὅμως τρία χρόνια καὶ ἔνα τόσον ὠφαῖον πάθος δὲν ἡμπορεῖ νὰ διαρκέσῃ περισσότερον, λέγει ἡ συγγραφεύς. Εἰς μάτην προσπαθοῦν οἱ δύο ἐρασταὶ νὰ ἐπαναφέρουν τὴν παλαιὰν ἀγάπην των. Δὲν ὑπάρχει πλέον ὁ ἔνας διὰ τὸν ἄλλον. Καὶ τότε ἐνθυμοῦνται τὸ κακὸν ποὺ ἐπροξένησαν διὰ νὰ πραγματοπιήσουν τὴν ἐπιτυχίαν των αὐτήν ποὺ τώρα ἔσβυσε πλέον. Τώρα θέλουν νὰ ἐπαναρρύσουν τὸ κακόν αὐτό : Ἡ Μαρία νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν σύζυγόν της, δὲν δύναται ἐξακολουθεῖ νὰ τὴν ἀγαπᾷ καὶ ὁ Φίόρα νὰ νυμφευθῇ τὴν καταλειφθεῖσαν μνηστήν.

Ο σύζυγος τῆς Μαρίας τὴν δέχεται διότι τὴν ἀγαπή ἀκόμη πολὺ. Ἄλλα δὲ αὐτὸν ἀλειφάσις δὲν ἡμπορεῖ πλέον νὰ ζήσῃ μαζὶ της. Τὸ παρελθόν τὸν βασανίζει. Δὲν ἥμπορει νὰ τὴν συγχωρήσῃ. Ἄλλα καὶ ἡ μνηστή τοῦ Φίόρα δὲν ἐπανεργίσει τὸν μεγάλον ἔρωτα ποὺ ἥλπιζε νὰ ενδρῇ εἰς τὸν ἀγαπημένον της. Καὶ οἱ δύο ἐρασταὶ ἀποτυχόντες εἰς τὴν ψυσίαν ποὺ ἥθησαν νὰ κάμουν μὲ τὸν χωρισμόν των, ἐγκαταλείπουν καὶ πάλιν αὐτὴ τὸν σύζυγον ἔκεινος τὴν μνηστήν διὰ νὰ ζήτησον καὶ πάλιν τὴν εὐτυχίαν. Ἄλλ, ἡ ἀγάπη των εἰναι πλέον πεθαμένη. Ἀπέμειναν ὅμως μόνοι εἰς τὴν ζωὴν καὶ θὰ περιμείνουν μαζὶ τὸν θάνατον, ζῶντες μὲ τὰς ἀναμνήσεις καὶ μὲ τὸν πόθον τοῦ παρελθόντος.

Ο ἄγγλος καθηγητὴς τῆς ἀνθρωπολογίας Ντέκουνθος εἰς τὸ Κέμπριτς ἥθηλησ διὰ τῆς μελέτης τοῦ ἐγκεφάλου, ἀναζητῶν τὰς ἀρχεγόνους ἀκδηλώσεις τῆς σκέψεως καὶ τῆς συνειδήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ἐγκεφαλὸν τῶν κατωτέρων ζώων γνὰ δίοις τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ἰδοὺ πᾶς ἐκέντει δὲ λατρὸς Δ. Κέζ εἰς τὴν γαλλικὴν Επιθεώρησιν τὰς μελέτας τοῦ ἄγγλου καθηγητοῦ.

Ἡ ἀνάπτυξις γύρων τινῶν ποὺ παγουσιάζει δὲ ἐγκεφαλὸς καὶ ὁ παρεγκεφαλὶς τῶν μαστοφρόδων, ἔσχεις ὡς ἀποτέλεσμα ὅπως ὑπερισχύσῃ ἡ τάξις αὐτὴ τῶν σπονδυλωτῶν ἐπὶ τῆς γηνῆς ἐπιφανείας κατὰ τὰς πρώτας γεωλογικὰς καὶ ζωλογικὰς ἐποχάς. Εἶναι βεβαιωμένη ἡ ἔλλειψις μερικῶν ἐκ τῶν γύρων αὐτῶν εἰς τοιάτερα μαστοφρόδων, καὶ ἡ ἥθηλησαν ἐκ τούτου ν' ἀποδείξουν τὴν ἔξειλειν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ὅπου ἔζη ἐπάνω εἰς τοὺς κλάδους τῶν δένδρων ὅπως δὲ πίθηκος, μέχρι τῆς περιόδου κατὰ τὴν διπλαίαν ἀποβάλλει τὴν προϊστορικὴν ἀγρίαν του κατάστασιν. Πρέπει λοιπὸν νὰ γνωρίσωμεν ἀν δὲ ἀνθρωπος εἰχεν ἥδη συνειδήσην ἔντονον συκεταίστεο ποσικῶς πρὸς τὸν ἀνθρωποειδῆ πίθηκον. Ἡ ἔξειταις τῶν ἐλικοειδῶν ἔξοχῶν τοῦ ἐγκεφαλοῦ τοῦ γορίλλα ήμπορεῖ νὰ μᾶς διαφωτίσῃ. Ὁ μικροκέφαλος λοιπὸν παρουσιάζει ἐγκεφαλικὰ γνωρίσματα ἔξαιρετικῶς ἀνάλογα πρὸς τὸν γορίλλαν. Ἡ ἀνάπτυξις τῶν γύρων περὶ τῶν ὅποιων πρόκειται, σταματᾶ προώρως εἰς τοὺς εὐήθυνους Παρατηρεῖται εἰς αὐτοὺς κάτι παρόμοιον μὲ κρανίον φυσιολογικῶς ἀτελές πρόσωπον. Καὶ τὸ φαινόμενον αὐτὸν ὑπάρχει καὶ εἰς τὸν γορίλλαν. Ὁ κ Ντέκουνθος προσθέτει δτι, ἔξ ἀλλον, ἡ κυρία διαφορὰ μεταξὺ τοῦ φυσιολογικοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ γορίλλα ἔγκειται εἰς τὴν νοητικὴν δύναμιν τοῦ ἐγκεφαλοῦ καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν γύρων. Εἰς τὸν γορίλλαν καθὼς καὶ εἰς τὸν πρωτόγονον ἀνθρώπων ἡ ἀνάπτυξις αὐτὴ ἐσταμάτησε. Ὁ

Ντέκουνθος συμπεραίνει, καὶ ὁ συνάδελφός του Σ. Τζόνστον 'καθηγητὴς τῆς ζωολογίας συμφωνεῖ μαζὶ του, δτι δὲν εἰναι δυνατὸν νὰ βεβαιωθῇ ἡ ὑπαρξίας συγγενείας ἀρχεγόνου μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ἀνωτέρων τάξεως μαστοφρόδων. Ἡ σύντασις ιστολογικὴ ἡ ἀνατομικὴ, παρουσιάζει ἀναλογίας, ἀλλ ἡ ἐγκεφαλικὴ εἰναι ἀπολύτως διάφορος

Ο μανδαρῖνος Λό-Χάο-Πὲ γράφει εἰς τὴν Revue περὶ τῶν αἰτίων τῆς μεγάλης αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κίνας. Ἰδου τὰ κυριώτερα: Τὸ καθῆκον παντὸς πολίτου τοῦ νὰ ἀφήσῃ ἀπογόνους καὶ ἡ ἀποκολυθοῦσα ἀτίμωσις διὰ τοὺς ἀποδημήσοντας χωρὶς ἀπογόνους ἀρρενας. Η αποδημάσιης ἡ ἀκοδιδομένη εἰς τὸν γάμον. Ἡ συχνὴ νισθέτησις. Ἡ ἀποκλήρωσις τῶν κοριτσιῶν. Ο γάμος νισθέτησις. Ἡ ἀφθονία τῶν προϊόντων ποὺ χρησιμεύουν ὡς πρώτη ὑλὴ καὶ ἡ εὐθηνία των. Ἡ λιτότης τῶν Κινέζων. Ἡ πολυγαμία. Ἡ στείρωσις ὡς ἀφορμὴ διαζυγίου.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Αἱ μελέται περὶ τοῦ Δημ. Βερναρδάκη τὰς δποίας εἰχομεν πρωναργείειν θὰ δημοσιευθοῦν εἰς τὸ προσέχεις τεῦχος.

Πρόκειται ν' ἀρχίσουν αἱ ἐργασίαι πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ Ἐρεχθίου. Τὸ ξένα μάρμαρα, τὰ δποία εἰχαν χοησμοποιηθῇ πρὸς τοῦν δ' ἀντικατασταθοῦν διὰ τῶν ἀληθινῶν τῶν εὐρεθέντων κατὰ τὰς ἀνασκαφάς.

Εἰς τὸ θέατρον τοῦ Μόντε Κάρλο ἐπαύχθη τὸ δίπρατον δρᾶμα ἡ Θηρεσία τοῦ Ιουλίου Κλαοτῆ, μὲ μουσικὴν τοῦ Μασσενέ.

Ἡ Βενετία ἡ γενέτειρα τοῦ Γολδόνη ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἑορτῆς τοῦ Ιωβιλαίου τον ἐψήφισε δδ χιλιάδας φράγκα, διὰ μίαν τελείαν ἔκδοσιν τῶν ἔργων του, ἡτις θὰ ἀποτελεσθῇ ἐκ 50 τόμων ἀπὸ 500 σελίδας ἔκαστος.

Διάφοροι σοφοί Ίσφατλίται ἐν Ρωσίᾳ ἐτοιμάζουν τὴν ἔκδοσιν μιᾶς Ιουδαϊκῆς Ἐγκυλοπαιδείας εἰς ρωσικὴν γλώσσαν, ἡτις δ' ἀποτελεσθῇ ἀπὸ 15 τόμους καὶ θὰ στοιχίσῃ 90,000 φρύβιλα.

Τὸ μεγαλήτερον μέρος τῶν τελευταίων ρωσσικῶν ἔκδοσεων ἀποτελεῖται ἀπὸ μεταφράσεις ἔργων σοσιαλιστῶν συγγραφέων τῆς Γερμανίας, Γαλλίας, καὶ Ἀγγλίας.

Ο Ούγος Δὲ Ἀμίτσι, υἱὸς τοῦ γνωστοῦ συγγραφέως τῆς Ιστανίας καὶ τῆς Κωνσταντινούπολεως, ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ Τορίνον παράδοξον διήγημα ὑπὸ τὸν τίτλον ἡ Ηθικὴ τοῦ Κακοῦ, τὸ δποίον ἐνθυμίζει δλίγον τὸν Πόε.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Η Ζωγραφικὴ τῶν κλασικῶν χρόνων μέχρι τοῦ 19ου αἰώνος ὑπὸ Δημητρίου Κακλαμάνου. Ἀθῆναι 1907 Σύλλογος ὠφελίμων βιβλίων, Δρ. 0,40.

Ἀναγκαῖον Ἐπίμετρον ὑπὸ Α. Ν. Σκιᾶ. Τυπογραφείον Νομικῆς 1907. (Ἀποτελεῖ συμπλήρωμα ἀλλού φυλλαδίου προεκδοθέντος ὑπὸ τὸν τίτλον, Ἀμυνα κατὰ φυλονικούντος θεοιθήρα Τυπογρ. Σακελλαρίου 1906.)

Φιλολογικὰ Πάροεργα ὑπὸ Ζαχαρία Φυτιλῆ. Περιόδος πρώτη 1904-1905.

Ιπιγγένεια (Ἐβρωπίδη) μετάφρασις Βαρλέντη. Ἀθῆνα 1907.

Μαρτύρων καὶ Ηρώων ἀσμα ὑπὸ Ιδας Ἀθῆνα 1907.

ΤΟΜΟΙ ΤΟΝ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ," ΜΕ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΚΠΤΩΣΙΝ

Καταρτίσαντες πλήρεις σειρὰς τῶν «Παναθηναϊών», (1900-1906) πωλοῦμεν τοὺς περισσεύοντας τόμους εἰς τιμὰς ἐκτάπτως ἡλαττωμένας.

Οι τόμοι 1ος, 2ος, 3ος, 4ος, 5ος, 6ος, 7ος 8ος 9ος 11ος καὶ 12ος πωλοῦνται πρὸς δραχ. ἢ φρ. ΔΥΟ ἔκαστος.

Ο τόμος 10ος, ἐκ τοῦ δποίου δὲν περισσεύονται ἀντίτυπα, πωλεῖται μόνον μὲ δλόκληρον τὴν ειριάν πρὸς δρ. 28 ἢτοι δλόκληρος ἡ σειρὰ δρ. ἢ φρ. 50.

Διὰ κάθε τόμου προσθέτομεν εἰς τὰς ἄνω τιμὰς 50 λεπτὰ διὰ τὰς ἐπαρχίας καὶ 1 φράγκον διὰ τὸ ἔξωτεροικὸν ταχυδρομικά.

Μετὰ τὴν ἔξαντλησιν τῶν περισσευόντων τόμων, αἱ δλίγαι ὑπολειπόμεναι σειραι τῶν «Παναθηναϊών» θὰ πωλοῦνται εἰς τὴν ἀρχικὴν των τιμὴν δραχ. 150.

Αἱ παραγγελίαι στέλλονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῶν «Παναθηναϊών» δδὸς 'Αριστοτέλους 35 Ἀθῆνας καὶ προπληρώνονται.

Η Διεύθυνσις τῶν «Παναθηναϊών»